

Byg, bolig og anlæg - Fagbilag

1. Identitet og formål

1.1 Identitet

Det faglige tema omfatter elementer fra beskæftigelsesområder, som relaterer til bygge- og anlægsgene samt maritime håndværksfag.

Der arbejdes med et afgrænset fagligt område inden for det faglige tema med fremstilling, produktion og service inden for det maritime område, byggeri, anlæg, ejendomsservice og dertil beslægtede fagområder.

Undervisningen er kendetegnet ved arbejde i autentiske rammer med reel produktion, service- og anlægsopgaver, til områderne hørende arbejdsopgaver og kundekontakt med henblik på produktion, afsætning af varer og service- og tjenesteydelser.

1.2 Formål

Formålet med det faglige tema er, at eleven opnår kendskab til, erfaringer med og forståelse for et afgrænset område inden for det faglige tema Byg, bolig og anlæg.

Desuden skal det faglige tema bidrage til elevens forudsætninger for at træffe valg om efterfølgende uddannelse og erhverv.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

Undervisningen på introducerende niveau tilrettelægges med udgangspunkt i elevens forudsætninger og i overensstemmelse med de mål, der fremgår af elevens uddannelses- og forløbsplan.

Undervisningen på det introducerende niveau, skal give eleven konkret og praktisk introduktion til det faglige tema og give eleven faglige forudsætninger for at indgå på et undervisningsniveau.

Undervisningens mål på hvert undervisningsniveau svarer til præstationsstandarden FGU 1-3:

FGU præstationsstandarden

FGU niveau 1	FGU niveau 2	FGU niveau 3
Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • medvirke til produktion/service i et professionelt miljø i kendte situationer og under vejledning • udvise interesse for og vilje til at udvikle faglige, sociale og personlige kompetencer med relevans for den aktuelle produktion/service.	Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • med begyndende selvstændighed og ansvarlighed gennemføre produktion/service i et professionelt miljø i kendte situationer eller kan udføre mere kompliceret produktion/service under vejledning • med begyndende selvstændighed sætte sig ind i forhold, der har betydning for den aktuelle produktion/service.	Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • planlægge og gennemføre produktion/service i et professionelt miljø i en rutinemæssige eller kendt situation, alene og i samarbejde med andre • selvstændigt sætte sig ind i forhold, der er nødvendige for den aktuelle produktion/service, og kan kommunikere med andre derom • udvise fleksibilitet og omstillings-ejne.

Præstationsstandarderne angiver den kompleksitet, ansvar og selvstændighed, som eleven skal kunne udvise inden for viden, færdigheder og kompetencer, når eleven har opnået niveauet.

Eleven har viden om:

- værktøjer og materialers egenskaber og anvendelse
- fagsproget, der hører til produktionen inden for det relevante beskæftigelsesområde
- vigtigheden om brugen af personlige værnemidler
- ergonomi
- sikkerhedsforanstaltninger i produktionen og ved brug af maskiner og værktøj
- normer og kulturer inden for fagområdet
- kvalitetskrav og standarder i forhold til den konkrete produktion
- uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder inden for fagområdet
- arbejdsmiljørepræsentantens opgaver og kompetencer.

Eleven har færdigheder i:

- anvendelse og valg af materialer til bygge-, anlægs-, service- og produktionsopgaver
- anvendelse og valg af håndværktøjer og maskiner
- udførelse af lettere bygge-, anlægs-, service- og produktionsopgaver
- forståelse i sikkerhedsmæssig korrekt brug af de mest almindelige værktøjer og maskiner
- tegningsforståelse, udregning af målestok m.m
- overholdelse af sikkerhedskrav, brug af personlige værnemidler og ergonomisk korrekt udførelse af arbejdet
- at kunne udføre et sikkerhedstjek af de ved arbejdsopgaven anvendte værktøjer og maskiner
- anvendelse af relevant fagsprog i den faglige kommunikation.

Eleven har kompetencer til at kunne:

- planlægge og producere på et værksted eller anden lokation
- forstå processer og planlægge i forhold til en stillet opgave
- udføre egenkontrol
- gennemføre arbejdsopgaver selvstændigt eller i samarbejde med andre
- kvalitetssikre proces og produkt
- sikre miljømæssige hensyn, herunder affaldshåndtering, kildesortering og korrekt bortskaffelse af affald og kemikalier
- vurdere og udføre en sikkerhedsmæssig forsvarlig udførelse og indretning af arbejdsstedet
- tage medansvar for samarbejde, sikkerhed og trivsel på arbejdspladsen
- evne at løse en konflikt med relevant modpart på en hensigtsmæssig måde
- evne at tage lederskab eller følgeskab i produktionssammenhænge
- søge praktikplads eller beskæftigelse målrettet den ønskede branche.

3. Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

Undervisningen tager udgangspunkt i reelle service- og/eller produktions- og bygge- anlægsopgaver. I forbindelse med og på baggrund af produktions- og serviceopgaverne undervises der i bygge- og anlægsfagernes samt serviceteknikernes område.

Undervisningen følger i øvrigt de generelle didaktiske principper for FGU.

3.2 Undervisnings- og arbejdsformer

Der arbejdes med et afgrænset område inden for bygge- og anlægsgene samt ejendomsservicetekniker, enten på et skoleværksted, anden lokation eller i en virksomhed. Der arbejdes praksisnært og anvendelsesorienteret med henblik på reel produktion med afsætning som mål i forpligtende praksisfællesskaber, hvor arbejdet så vidt muligt tilrettelægges med opgaver, som i sig selv stiller krav til kvalitet og aflevering til tiden. Arbejdet kan tilrettelægges med sidemandsoplæring.

Arbejdet tilrettelægges helhedsorienteret og, i relevant omfang, i samspil med andre fag. Arbejdsformerne skal bestå af ca. 2/3 værkstedsarbejde eller arbejde i en virksomhed, og ca. 1/3 teoretisk undervisning. Værkstedsarbejdet og den teoretiske undervisning skal i videst mulig omfang integreres.

3.3 It

It og digitale teknologier skal inddrages i det faglige tema, så undervisningen afspejler digitaliseringen i det arbejds- og skoleliv, som eleven skal være en del af.

It skal indgå som fagligt og didaktisk redskab med henblik på, at eleverne opnår digitale kompetencer og færdigheder inden for temaet samt digital dannelse.

It integreres overalt i undervisningen, hvor det er relevant. Dette kunne være som redskab i den faglige undervisning, fx ved beregning af materialer, udregning af tilbud, fakturering, elektronisk tegning eller videodokumentation af faglige elementer. Desuden til en generel forståelse for, hvor IT kan forenkle arbejdsprocesser m.m. samt til produktion, strukturering og organisering af elevernes arbejde. Til dokumentation og synliggørelse af elevernes arbejde, refleksioner og progression.

3.4 Samspil med andre fag

Dele af undervisningen skal tilrettelægges med henblik på at styrke elevens færdigheder i minimum dansk og matematik. Samspillet med andre fag skal planlægges under hensyntagen til de faglige mål. Der skal sikres samspil mellem det faglige tema og dansk, matematik og PASE. Andre fag og faglige temaer kan inddrages. Samspillet med de almene fag skal understøtte, at opgaveløsning i forbindelse med produktion, virksomhedspraktik og erhvervstræning i størst muligt omfang skal være udgangspunkt for teoretisk undervisning i de almene fag. Denne undervisning skal i størst muligt omfang foregå i direkte relation til opgaveløsningen i værkstedet eller praktikken.

3.5 Sproglig opmærksomhed

Mundtligt og skriftligt sprog indgår som en del af arbejdet. Undervisningen skal sikre sproglig udvikling i form af faglig læsning og skrivning. Undervisningen skal tilrettelægges, så eleven introduceres mundtligt og skriftligt til fagområdets ord og metoder.

Undervisningen skal støtte eleven i udvikling af grundlæggende strategier til at læse og forstå manualer, sikkerhedsinstruktioner, arbejdstegninger, vejledninger samt arbejdsbeskrivelser. Desuden til en forståelse for, hvordan man kommunikerer i forhold til kunder og eksterne samarbejdspartnere samt internt i forhold til kolleger.

Eleven skal føres fra hverdagssproget over i fagsproget.

4. Evaluering/dokumentation

4.1 Løbende evaluering

Formålet med den løbende evaluering af elevens deltagelse og læring samt af undervisningen er at sætte fokus på at motivere og styrke elevens oplevelse af at gøre fremskridt og mestre det faglige tema. Evalueringen skal omfatte:

1. Elevens læring og udvikling, herunder
  - viden, færdigheder og kompetencer
  - arbejdsindsats
  - engagement og interesse for det faglige tema
  - ansvar og selvstændighed i undervisningen.

Evalueringen skal ligeledes omfatte en dialog med eleven om uddannelses- og beskæftigelsesvalg set i relation til elevens udbytte af forløbet.

Til at understøtte en dialog mellem eleven og underviseren skal der være et værktøj, som synliggør elevens progression. Værktøjet tager afsæt i de mål, der gælder for det faglige tema.

2. Undervisningens form og indhold

Undervisningens form og indhold evalueres gennem samtale med eleven under arbejdet på værkstedet, ved vejledningssamtaler samt i klassen/gruppen. Evalueringen skal danne baggrund for eventuelle justeringer af undervisningens indhold og af undervisnings- og arbejdsform.

4.2 Faglig dokumentation/afsluttende standpunktsbedømmelse

Elevens niveaumæssige indplacering (introducerende niveau, FGU1, FGU2 eller FGU3-niveau) fremgår af elevens forløbsplan. Forløbsplanens angivelse af elevens niveau justeres i overensstemmelse med, at eleven opnår et højere niveau.

Den faglige dokumentation anvendes i forbindelse med evaluering af elevens udvikling og læring, samt i forbindelse med standpunktsbedømmelse ved afslutning af niveau 1 og 2.

Eleven arbejder løbende med dokumentation af processer og produkter, som dokumenterer elevens arbejde med det faglige tema. Dokumentationen skal kunne omfatte både arbejdsprocesser og udarbejdelse af konkrete produkter. Dokumentationen kan omfatte konkrete produkter, tekst- og billedokumentation, videooptagelser, arbejdstegninger, notater, materialelister eller anden form for dokumentation, der er tilpasset det faglige tema.

Ved valg af dokumentation skal der lægges vægt på, at dokumentationen kan vise elevens viden om og færdigheder i grundlæggende arbejdsmetoder og anvendelse af fagtemaets tilhørende redskaber.

De nærmere krav og rammer for den faglige dokumentation fastsættes på institutionsniveau.

Hvis der gennemføres portfolioprøve, samles elevens dokumentation i en arbejdsportfolio, som skal danne grundlag for udarbejdelsen af en præsentationsportfolio til brug ved prøven.

Der gives afsluttende standpunktsbedømmelse på niveau 1 og 2. Elevens faglige dokumentation indgår som bedømmelsesgrundlag.

Ved standpunktsbedømmelsen lægges der vægt på, at eleven:

FGU Niveau 1

- kan anvende de mest grundlæggende fagudtryk i relevante sammenhænge
- har grundlæggende kendskab til de mest basale arbejdsmetoder, materialer og sikkerhedsforanstaltninger
- kan anvende forskellige grundlæggende arbejdsmetoder på et basalt niveau
- kan udarbejde simple produkter eller dele af produkter med en acceptabel kvalitet
- kan medvirke til produktion/service gennem simple arbejdsprocesser og på baggrund af supervision.

FGU Niveau 2

- kan anvende korrekte fagudtryk i relevante sammenhænge
- kan redegøre for forskellige basale arbejdsmetoder, materialer og sikkerhedsforanstaltninger inden for fagområdet
- kan anvende forskellige grundlæggende arbejdsmetoder til løsning af enkle opgaver under overholdelse af relevante forskrifter
- kan forholde sig til kvaliteten af udarbejdede produkter, dele af produkter eller serviceydelser, og kan give forslag til forbedringer og korrektioner.
- kan med begyndende selvstændighed tage ansvar for arbejdsprocesser (herunder gruppearbejde) til produktion/service.

Bedømmelsen "bestået/ikke bestået" anvendes.

4.3 Afsluttende prøve/prøveformer

Den afsluttende prøve gennemføres som en praktisk prøve over flere arbejdsdage eller som en portfolio-prøve. Prøveformen fastsættes af institutionen.

Praktisk prøve over flere arbejdsdage

Som grundlag for den mundtlige eksamination stilles eksaminanden en praktisk opgave, som løses indenfor en af institutionen nærmere fastsat tid, dog højst 5 arbejdsdage. Opgavebeskrivelsen fremsendes til censor som redskab til at bedømme, om opgaven løses i overensstemmelse med beskrivelsen.

Opgaven stilles af eksaminator og kan være en konkret produktion eller serviceydelse til salg eller være tilrettelagt med prøven som formål.

Af opgaveformuleringen fremgår det, hvilken produktion eller serviceydelse, der skal udføres, og hvilke arbejdsopgaver der eventuelt skal udarbejdes som dokumentation for arbejdet. Eksempelvis arbejdstegninger, materialeberegning, budget m.m..

Alle eksaminander kan stilles den samme opgave, eller opgaverne kan stilles individuelt.

Ved udlevering af opgaven sikrer eksaminator sig, at eksaminanden har forstået opgaven, inden løsningen påbegyndes.

Eksaminanden kan modtage vejledning under løsningen af den praktiske opgave.
Eksaminanden løser opgaven alene eller i samarbejde med andre.
Censor deltager ved den mundtlige eksamination, hvor det udarbejdede produkt fremlægges.
Den mundtlige eksamination gennemføres dagen efter arbejdsdagens afslutning. Eksaminationen varer 30 min pr. eksaminand, inkl. votering.

Portfolioprøve

På baggrund af sin arbejdsportfolio udarbejder eksaminanden en præsentationsportfolio.

Læreren fastsætter de nærmere rammer for præsentationsportfolioens udformning, indhold og omfang. Præsentationsportfolioen indeholder udvalgt og bearbejdet materiale fra arbejdsportfolioen således, at det bearbejdede materiale afspejler eksaminandens aktuelle standpunkt. Præsentationsportfolioen skal indeholde dokumentation af processer og produkter, som dokumenterer eksaminandens arbejde med det faglige tema og aktuelle resultater heraf, herunder dokumentation af eventuelt konkret udarbejdede fysiske produkter. Læreren godkender præsentationsportfolioen som eksaminationsgrundlag.

Præsentationsportfolioen fremsendes til censor forud for prøven. Indeholder præsentationsportfolioen fysiske produkter, der ikke kan fremsendes til censor, informeres censor om disse ved vedlagt beskrivelse, billedokumentation eller anden form for information om produktet.

Der gennemføres en mundtlig prøve på 30 minutter pr. eksaminand inklusiv votering. Som udgangspunkt for eksaminationen og den faglige dialog fremlægger eksaminanden sin præsentationsportfolio.

Eksaminandens præstation bedømmes "bestået/ikke bestået" i forhold til det faglige temas mål.

4.3.1 Eksaminationsgrundlag

Praktisk prøve over flere arbejdsdag

Eksaminationsgrundlaget er den praktiske opgave, som eksaminanden får stillet.

Portfolioprøve

Eksaminationsgrundlaget er eksaminandens præsentationsportfolio.

4.3.2 Bedømmelsesgrundlag

Praktisk prøve over flere arbejdsdage

Bedømmelsesgrundlaget er eksaminandens mundtlige præsentation. Det eksaminandfremstillede produkt skal indgå i den samlede bedømmelse.

Portfolioprøve

Bedømmelsesgrundlaget er eksaminandens portfolio, herunder eventuelle fysiske produkter og eksaminandens mundtlige præstation.

Bedømmelsen gives på baggrund af en helhedsvurdering af eksaminandens samlede præstation.

4.3.3 Bedømmelseskriterier

Praktisk prøve over flere arbejdsdage:

Ved bedømmelsen lægges der vægt på:

FGU niveau 3

- at kvaliteten af det praktiske produkt/serviceydelse lever op til den stillede opgaves krav som angivet i opgaveformuleringen også i forhold til skriftlig dokumentation
- akkurate, kvalitet og nøjagtighed i forhold til den stillede opgave
- at det praktiske produkt enten kan sælges til en kunde, som det er, eller eksaminanden kan gøre rede for, hvilke forbedringer og korrektioner, der skulle til, for at gøre produktet salgbart
- at eksaminanden kan vise basal viden om metoder og normer inden for fagtemaet
- eksaminandens faglige løsning af den stillede opgave
- eksaminanden har kunnet søge og anvende relevant information til brug ved løsning af den stillede opgave
- eksaminanden kan anvende korrekt fagsprog i sin kommunikation med eksaminator og censor
- eksaminanden demonstrerer, i sin mundtlige præsentation, tilstrækkelig viden om det faglige område
- eksaminators vurdering af eksaminandens evne til at disponere sin tid
- eksaminators vurdering af eksaminandens evne til at samarbejde og tage ansvar, hvis eksaminanden har arbejde i en gruppe.

Eksaminandens præstation bedømmes "bestået/ikke bestået" i forhold til det faglige temas mål.

Portfolioprøve

Ved bedømmelsen lægges der vægt på:

- eksaminandens præsentationsportfolio indeholder relevant og tilstrækkelig dokumentation af de valgte produktioner/processer
- det valgte materiales relevans ift. elevens uddannelsesplan og valgte erhvervsprofil
- eksaminanden i sin mundtlige præstation demonstrerer tilstrækkelig viden om materialer, sikkerhedsmæssige forhold, funktioner, fremstillings- og arbejdsprocesser og reparationsmetoder
- eksaminanden dokumenterer basal viden om metoder og normer inden for fagtemaet
- eksaminanden dokumenterer relevant løsning af faglige problemstillinger
- eksaminanden har kunnet søge og anvende relevant information til brug ved løsning af de dokumenterede opgaver
- der er i portfolioen anvendt korrekt fagsprog
- eksaminanden ved den mundtlige eksamination anvender korrekt fagsprog
- eksaminanden kan forklare de særlige faglige udfordringer i de beskrevne arbejdsprocesser
- portfolioen skal hovedsageligt bestå af egenproduceret materiale, og skal dokumentere forståelse for brug af mulighederne inden for det/de valgte medier
- såfremt eleven har medbragt et konkret produkt, indgår dette i bedømmelsen

Eksaminandens præstation bedømmes "bestået/ikke bestået" i forhold til det faglige temas mål.

Handel og kundeservice - Fagbilag

1. Identitet og formål

1.1 Identitet

Det faglige tema omfatter elementer fra beskæftigelsesområder, som relaterer til kontor, handel og kundeservice.

Der arbejdes med et afgrænset fagligt område inden for det faglige tema med salg og videresalg af varer og serviceydelser til forskellige forbrugergrupper eller kunder, herunder administrative opgaver, samt vejledning og betjening af kunder.

Undervisningen er kendetegnet ved arbejde i autentiske værkstedsfaciliteter, projekter, events eller i virksomheder, med reel afsætning af varer og serviceydelser som mål.

1.2 Formål

Formålet med det faglige tema er, at eleven opnår kendskab til, erfaringer med og forståelse for et afgrænset område inden for det faglige tema handel og kundeservice. Desuden skal det faglige tema bidrage til elevens forudsætninger for at træffe valg om uddannelse og erhverv, samt støtte op om overgangen til ungdomsuddannelse eller arbejde.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

Undervisningen på introducerende niveau tilrettelægges med udgangspunkt i elevens forudsætninger og i overensstemmelse med de mål, der fremgår af elevens uddannelses- og forløbsplan. Undervisningen på introducerende niveau skal give eleven konkret og praktisk introduktion til det faglige tema og give eleven faglige forudsætninger for at indgå på et undervisningsniveau.

Undervisningens mål på hvert undervisningsniveau svarer til præstationsstandarden FGU 1-3:

FGU præstationsstandarden

FGU niveau 1	FGU niveau 2	FGU niveau 3
Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • medvirke til handel og service i et professionelt miljø i kendte situationer og med vejledning • udvise interesse for og vilje til at udvikle faglige, sociale og personlige kompetencer med relevans for handel og kundeservice.	Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • med begyndende selvstændighed og ansvarlighed gennemføre handel i et professionelt miljø i kendte situationer eller kan udføre mere komplicerede serviceydelser under vejledning • med begyndende selvstændighed sætte sig ind i forhold, der har betydning for handel og kundeservice.	Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • planlægge og gennemføre en handelssituation og kan yde en god kundeservice i et professionelt miljø i en rutinemæssig eller kendt situation, alene og i samarbejde med andre • selvstændigt sætte sig ind i forhold, der er nødvendige for handel og kundeservice, og kan kommunikere med andre derom • udvise fleksibilitet og omstillingsevne • på grundlæggende niveau demonstrere bevidsthed om handelsprocessen og egen medvirken heri og om betydningen af kundeservice som en central del af det daglige arbejde i handelsbranchen.

Præstationsstandarderne angiver den kompleksitet, ansvar og selvstændighed, som eleven skal kunne udvise inden for viden, færdigheder og kompetencer, når eleven har opnået niveauet.

Eleven har viden om:

- kundegrupper, varegrupper og butikssindretning
- fagsprog og kommunikation, der hører til handel og kundeservice
- virksomhedens omverden
- målgrupper og dertilhørende analyseredskaber
- butikøkonomi/ intro til erhvervsøkonomi
- innovation og iværksætteri
- betydningen af personlig fremtræden, kropssprog og mundtlig kommunikation i salg eller kundeservice
- virksomhedens kommunikation internt og eksternt
- gældende lovgivning for området
- teorierne om opbygning af hotspots, stande og vinduer
- arbejdsopgaver inden for handel og kundeservice
- de forskellige arbejdsopgaver der indgår i udvikling, planlægning og afvikling af events/oplevelser, der understøtter en handelssituation
- forskellige e-handelsplatforme og markedsføring
- normer og kulturer inden for fagområdet
- uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder inden for fagområdet
- muligheder og rettigheder på arbejdsmarkedet
- administrative opgaver
- et salgs forskellige faser

Eleven har færdigheder i:

- personligt salg, herunder e-handel
- kundeservice, i forbindelse med administration
- arbejdsopgaver, som hører til handel og service
- anvendelse af redskaber og software som benyttes i fagområdet
- overholdelse af sikkerhedskrav og ergonomisk korrekt udførelse af arbejdet
- anvendelse af (simple) markedsføringsmæssige metoder og fremstillingsformer
- anvendelse af principperne for salg eller rådgivning, herunder personligt salg eller rådgivning af kunder
- udarbejdelse og gennemførelse af en præsentation
- anvendelse af relevant fagsprog
- anvendelse af forskellige analysemodeller der opkvalificerer elevernes arbejde indenfor handel og kundeservice

Eleven har kompetencer til at kunne:

- identificere kundens behov
- gennemføre arbejdsopgaver inden for handel og kundeservice alene eller i samarbejde med andre
- kvalitetssikre proces og salg/service
- sikre miljømæssige hensyn
- have medansvar for samarbejde og trivsel på arbejdspladsen

- arbejde problemløsende, praktisk og innovativt
- søge praktikplads eller beskæftigelse målrettet den ønskede branche.

3. Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

Undervisningen tager udgangspunkt i reelle salgs- og servicesituationer ud fra det helhedsorienterede princip. På baggrund af handels- og serviceopgaverne undervises der i relevante emner og problemstillinger.

Medbestemmelse, elevindflydelse og inddragelse skal være en integreret del af undervisningen.

Undervisningen følger i øvrigt de generelle didaktiske principper for FGU.

3.2 Undervisnings- og arbejdsformer

Der arbejdes med et afgrænset område inden for handel og kundeservice enten på et skoleværksted eller i en virksomhed. Der arbejdes praksisnært og anvendelsesorienteret med henblik på reel afsætning og serviceydelser som mål. Arbejdet tilrettelægges med undervisning og oplæring, hvor sidemandsoplæring kan forekomme. Eleven kommunikerer med kunden om produktet.

Arbejdet tilrettelægges helhedsorienteret, i samspil med dansk, matematik og PASE. Dette kan gøres ved at udarbejde f.eks. et event, et arrangement, en virksomhed mv. hvori de nævnte fag indgår naturligt, så undervisningen i højere grad giver mening.

Arbejdsformerne skal bestå af ca. 2/3 værkstedsarbejde eller arbejde i en virksomhed og ca. 1/3 teoretisk undervisning. Værkstedsarbejdet og den teoretiske undervisning skal integreres. Undervisningen i dansk, matematik og PASE tager udgangspunkt i det faglige tema for at sikre at de helhedsorienterede principper efterleves, så undervisningen er meningsskabende for eleven.

3.3 It

It og digitale teknologier skal inddrages i det faglige tema, så undervisningen afspejler digitaliseringen i det arbejds- og skoleliv, som eleven skal være en del af.

It skal indgå som fagligt og didaktisk redskab med henblik på, at eleverne opnår digitale kompetencer og færdigheder inden for temaet samt digital dannelse.

It integreres overalt i undervisningen, hvor det er relevant. Eksempelvis som redskab i den faglige undervisning, fx it-redskaber og systemer, informationssøgning, e-handel og markedsføring, til produktion, strukturering og organisering af elevernes arbejde samt til dokumentation og synliggørelse af elevernes arbejde, progression og refleksioner (portfolio).

3.4 Samspil med andre fag

Dele af undervisningen skal tilrettelægges med henblik på at styrke elevens færdigheder i minimum dansk og matematik.

Samspillet med andre fag skal planlægges under hensyntagen til de faglige mål. Der skal sikres samspil

mellem det faglige tema og dansk, matematik og PASE. Andre fag og faglige temaer kan inddrages. Samspillet med de almene fag skal understøtte at opgaveløsning i forbindelse med produktion, virksomhedspraktik og erhvervstræning i størst muligt omfang skal være udgangspunkt for teoretisk undervisning i de almene fag. Denne undervisning skal i størst muligt omfang foregå i direkte relation til opgaveløsningen i værkstedet eller praktikken.

3.5 Sproglig opmærksomhed

Mundtligt og skriftligt sprog indgår som en del af arbejdet med handel og kundeservice. Undervisningen skal sikre sproglig udvikling i form af faglig læsning og skrivning og undervisningen skal tilrettelægges, så eleven introduceres mundtligt og skriftligt til fagområdets ord og metoder.

Undervisningen skal støtte eleven i udvikling af grundlæggende strategier til at læse og forstå faglige tekster.

Eleven skal føres fra hverdagssproget over i fagsproget.

4. Evaluering/dokumentation

4.1 Løbende evaluering

Formålet med den løbende evaluering af elevens deltagelse og læring samt af undervisningen er at sætte fokus på at motivere og styrke elevens oplevelse af at gøre fremskridt og mestre det faglige tema.

Evalueringen skal omfatte:

1. Elevens læring og udvikling, herunder
  - viden, færdigheder og kompetencer
  - arbejdsindsats
  - engagement og interesse for det faglige tema
  - ansvar og selvstændighed i undervisningen

Evalueringen skal ligeledes omfatte en dialog med eleven om uddannelses- og beskæftigelsesvalg set i relation til elevens udbytte af forløbet.

Til at understøtte en dialog mellem eleven og læreren skal der være et værktøj, som synliggør elevens progression. Værktøjet tager afsæt i de mål, der gælder for det faglige tema.

2. Undervisningens form og indhold

Undervisningens form og indhold evalueres gennem samtale med eleven under arbejdet på værkstedet, ved vejledningssamtaler samt i klassen/gruppen. Evalueringen skal danne baggrund for eventuelle justeringer af undervisningens indhold og af undervisnings- og arbejdsform.

4.2 Faglig dokumentation/afsluttende standpunktsbedømmelse

Elevens niveaumæssige indplacering (introducerende niveau, FGU1, FGU2 eller FGU3-niveau) fremgår af elevens forløbsplan. Forløbsplanens angivelse af elevens niveau justeres i overensstemmelse med, at eleven opnår et højere niveau. På baggrund af forløbsplanen arbejder eleven og lærerne systematisk med dokumentation af elevens læring med henblik på at fastholde og synliggøre progression.

Den faglige dokumentation anvendes i forbindelse med evaluering af elevens udvikling og læring, samt i forbindelse med standpunktsbedømmelse, hvis eleven afslutter det faglige tema på niveau 1 eller 2.

Eleven udarbejder løbende i uddannelsestiden produkter, som dokumenterer elevens arbejde med det faglige tema. Produkterne tager udgangspunkt i undervisningen og de faglige mål, og indeholder faglige emner og problemstillinger fra det faglige tema, PASE faget eller arbejdslivet. Læreren kommenterer produkterne, hvorefter eleven har mulighed for at kvalificere dem. Produktet kan bestå af projektrapporter, fotodokumentation, opgavebeskrivelse, notater eller andre praktiske eller digitale produkter. Produktet skal demonstrere viden om grundlæggende fagsprog, og redegøre for enkle faglige begreber og problemstillinger.

Ved valg af dokumentation skal der lægges vægt på, at dokumentationen kan vise elevens viden om og færdigheder i grundlæggende arbejdsmetoder og anvendelse af fagtemaets tilhørende redskaber. De nærmere krav og rammer for den faglige dokumentation fastsættes på institutionsniveau. Elevens dokumentation samles i en arbejdsportfolio, som skal danne grundlag for udarbejdelsen af en præsentationsportfolio til brug ved prøven på niveau 3.

Der gives afsluttende standpunktsbedømmelse, hvis eleven afslutter det faglige tema på niveau 1 eller 2. Elevens faglige dokumentation indgår som bedømmelsesgrundlag.

Ved standpunktsbedømmelsen lægges der vægt på, at eleven:

FGU niveau 1

- kan anvende de mest grundlæggende fagudtryk i relevante sammenhænge
- har grundlæggende kendskab til de mest basale arbejdsmetoder, materialer og sikkerhedsforanstaltninger
- kan anvende forskellige grundlæggende arbejdsmetoder på et basalt niveau
- kan deltage i simple handels- og kundeservice situationer, eller dele af disse, med en acceptabel kvalitet
- kan medvirke til handel/kundeservice gennem simple arbejdsprocesser, i kendte situationer under vejledning.

Bedømmelsen bestået/ikke bestået anvendes.

FGU niveau 2

- kan anvende korrekte fagudtryk i relevante sammenhænge
- kan redegøre for forskellige basale arbejdsmetoder, materialer og sikkerhedsforanstaltninger inden for fagområdet
- kan anvende forskellige grundlæggende arbejdsmetoder til løsning af enkle opgaver under overholdelse af relevante forskrifter
- kan forholde sig til kvaliteten af udførte opgaver i det faglige tema, og kan give forslag til forbedringer og korrektioner
- kan med begyndende selvstændighed og ansvarlighed gennemføre handel i et professionelt miljø i kendte situationer eller kan udføre mere komplicerede serviceydelser under vejledning.

Bedømmelsen bestået/ikke bestået anvendes.

4.3 Afsluttende prøve/prøveformer

Portfolioprøve

På baggrund af sin arbejdsportfolio udarbejder eksaminanden en præsentationsportfolio.

Læreren fastsætter de nærmere rammer for præsentationsportfolioens udformning, indhold og omfang. Præsentationsportfolioen indeholder udvalgt og bearbejdet materiale fra arbejdsportfolioen således, at det bearbejdede materiale afspejler eksaminandens aktuelle standpunkt. Præsentationsportfolioen skal indeholde dokumentation af processer og produkter, som dokumenterer eksaminandens arbejde med det faglige tema og aktuelle resultater heraf, herunder dokumentation af eventuelt konkret udarbejdede fysiske produkter. Læreren godkender præsentationsportfolioen som eksaminationsgrundlag.

Præsentationsportfolioen fremsendes til censor forud for prøven. Indeholder præsentationsportfolioen fysiske produkter, der ikke kan fremsendes til censor, informeres censor om disse ved vedlagt beskrivelse, billedokumentation eller anden form for information om produktet.

Der gennemføres en mundtlig prøve på 30 minutter pr. eksaminand inklusiv votering. Som udgangspunkt for eksaminationen og den faglige dialog fremlægger eksaminanden sin præsentationsportfolio.

Eksaminandens præstation bedømmes bestået/ikke bestået i forhold til det faglige temas mål.

4.3.1 Eksaminationsgrundlag

Eksaminationsgrundlaget er eksaminandens præsentationsportfolio.

4.3.2 Bedømmelsesgrundlag

Bedømmelsesgrundlaget er eksaminandens mundtlige præstation og eksaminandens præsentationsportfolio.

4.3.3 Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminanden opfylder de faglige mål. Ved bedømmelsen lægges især vægt på, at eksaminanden:

FGU niveau 3

- har udarbejdet en præsentationsportfolio, som indeholder relevant og tilstrækkelig dokumentation af de valgte produktioner/processer
- kan diskutere og udtrykke sig klart og præcist i et korrekt fagligt sprog
- kan vise forståelse for og anvende begreber og modeller i ny kontekst
- kan demonstrere overblik og faglige sammenhænge
- kan forholde sig kritisk til samfundsmæssige problemstillinger på et fagligt grundlag
- kan perspektivere faget i forhold til erhvervsfaglige og samfundsmæssige forhold.

Bedømmelsen gives på baggrund af en helhedsvurdering af eksaminandens samlede præstation.

Eksaminandens præstation bedømmes bestået/ikke bestået i forhold til det faglige temas mål.

Industri - Fagbilag

1. Identitet og formål

1.1 Identitet

Det faglige tema omfatter elementer fra beskæftigelsesområder, som relaterer til industriel produktion, fremstilling og design m.m.

Der arbejdes med et eksemplarisk afgrænset fagligt område inden for det faglige tema med fremstilling, produktion, design og dokumentation til forskellige forbrugergrupper eller kunder.

Undervisningen er kendetegnet ved arbejde i autentiske værkstedsfaciliteter med reel produktion af opgaver med afsætning som mål og med anvendelse af det for fagområdet karakteristiske arbejdstøj og værktøj, udstyr og relevante materialer.

1.2 Formål

Formålet med det faglige tema er, at eleven opnår kendskab til, erfaringer med og forståelse for et afgrænset område inden for det faglige tema Teknologi, byggeri og transport.

Desuden skal det faglige tema bidrage til elevens forudsætninger for at træffe valg om uddannelse og erhverv.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

Undervisningen på introducerende niveau tilrettelægges med udgangspunkt i elevens forudsætninger og i overensstemmelse med de mål, der fremgår af elevens uddannelses- og forløbsplan. Undervisningen på introducerende niveau skal give eleven konkret og praktisk introduktion til det faglige tema og give eleven faglige forudsætninger for at indgå på et undervisningsniveau.

Undervisningens mål relaterer til præstationsstandarden FGU 1-3:

FGU præstationsstandarden

FGU niveau 1	FGU niveau 2	FGU niveau 3
Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • medvirke til produktion/service i et professionelt miljø i kendte situationer og under vejledning • udvise interesse for og vilje til at udvikle faglige, sociale og personlige kompetencer med relevans for den aktuelle produktion/service.	Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • med begyndende selvstændighed og ansvarlighed gennemføre produktion/service i et professionelt miljø i kendte situationer eller kan udføre mere kompliceret produktion/service under vejledning • med begyndende selvstændighed sætte sig ind i forhold, der har betydning for den aktuelle produktion/service.	Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • planlægge og gennemføre produktion/service i et professionelt miljø i en rutinemæssig eller kendt situation, alene og i samarbejde med andre • selvstændigt sætte sig ind i forhold, der er nødvendige for den aktuelle produktion/service, og kan kommunikere med andre derom • udvise fleksibilitet og omstillingsevne.

Præstationsstandarderne angiver den kompleksitet, ansvar og selvstændighed, som eleven skal kunne udvise inden for viden, færdigheder og kompetencer, når eleven har opnået niveauet.

Eleven har viden om:

- den aktuelle produktions anvendte materials egenskaber og anvendelse
- design
- fagsprog, der hører til faget
- uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder inden for fagområdet
- normer og kultur/omgangstone
- sikkerhedsforanstaltninger i værkstedet
- krav til personlig fremtræden
- innovation
- kommunikation og kundekontakt.

Eleven har færdigheder i at:

- anvende materialer i produktionen
- anvende og bruge maskiner
- tildele materialer (opskære, klippe og afkorte)
- bruge sammenføjningsteknikker (sy, lime, nitte, svejse, bolte mv.)
- overholde sikkerhedskrav og løfteteknikker
- holde orden og renholdelse af maskiner, værktøj, værksted og andet anvendt grej eller lokaler, der er anvendt i forbindelse med aktiviteterne på holdet
- vedligeholde og lave simple reparationer af maskiner og andet værktøj
- anvende digitale maskiner og software
- anvende relevant fagsprog i den faglige kommunikation.

Eleven har kompetencer til at kunne:

- planlægge og producere i værkstedet
- kvalitetssikre ud fra fagets almindeligt anerkendte kvalitetskrav, standarder, og tolerancekrav
- gennemføre arbejdsopgaver alene eller i samarbejde med andre
- medvirke til samarbejde og trivsel på værkstedet
- opfylde krav til lovbestemte certifikater, som f.eks. paragraf 17 miljøkursus i forbindelse med svejsning og termisk skæring
- søge praktikplads eller beskæftigelse målrettet den ønskede branche.

3. Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

Eleven deltager i produktion og praktisk arbejde og undervisningen tager sit udgangspunkt i den aktuelle produktion og arbejdsopgaver i øvrigt. I forbindelse med og på baggrund af produktionsopgaverne undervises der i industrifaglige emner.

Eleven udfordres på et niveau, der er passende for den enkelte elevs formåen og kunnen og det tilstræbes at alle til enhver tid udfordres på et niveau, der med rimelig sandsynlighed fører til en succes.

3.2 Undervisnings- og arbejdsformer

Der arbejdes med et afgrænset område inden for fagtemaet, enten på et værksted indrettet til produktion, eller i en virksomhed. Der arbejdes praksisnært og anvendelsesorienteret med henblik på reel produktion med afsætning som mål i forpligtende praksisfællesskaber, hvor arbejdet så vidt muligt tilrettelægges med opgaver, som i sig selv stiller krav til kvalitet og aflevering til tiden. Arbejdet tilrettelægges med sidemandsoplæring og principper fra mesterlære. Eleven indgår i relation til kunden/tredjepart om produktet.

Arbejdet tilrettelægges helhedsorienteret og i relevant omfang i samspil med andre fag. Arbejdsformerne skal bestå af ca. 2/3 værkstedsarbejde eller arbejde i en virksomhed og ca. 1/3 teoretisk undervisning. Værkstedsarbejdet og den teoretiske undervisning skal i videst muligt omfang integreres.

3.3 It

It og digitale teknologier skal inddrages i det faglige tema, så undervisningen afspejler digitaliseringen i det arbejds- og skoleliv, som eleven skal være en del af.

It skal indgå som fagligt og didaktisk redskab med henblik på, at eleverne opnår digitale kompetencer og færdigheder inden for temaet samt digital dannelse.

It integreres overalt i undervisningen, hvor det er relevant. Eksempelvis som redskab i den faglige undervisning, f.eks. ved beregning af materialeforbrug, prisudregning, tilbud til kunden, dokumentation af fremstillinger, fremstilling af reklamer eller videopræsentationer af faglige elementer. Derudover til produktion, strukturering og organisering af elevernes arbejde, til dokumentation og synliggørelse af elevernes arbejde og refleksioner samt til 2d og 3d tegning.

3.4 Samspil med almene fag

Dele af undervisningen skal tilrettelægges med henblik på at styrke elevens færdigheder i minimum dansk og matematik.

Samspillet med andre fag skal planlægges under hensynstagen til de faglige mål.

Der skal sikres samspil mellem det faglige tema og dansk, matematik og PASE. Andre fag og faglige temaer kan inddrages.

Samspillet med de almene fag skal understøtte at opgaveløsning i forbindelse med produktion, virksomhedspraktik og erhvervstræning i størst muligt omfang skal være udgangspunkt for teoretisk undervisning i de almene fag. Denne undervisning skal i størst muligt omfang foregå i direkte relation til opgaveløsningen i værkstedet eller praktikken.

3.5 Sproglig opmærksomhed

Mundtligt og skriftligt sprog indgår som en del af det faglige tema. Undervisningen skal sikre sproglig udvikling i form af faglig læsning og skrivning og undervisningen skal tilrettelægges, så eleven introduceres mundtligt og skriftligt til fagets ord og metoder.

Undervisningen skal støtte eleven i udvikling af grundlæggende strategier til at læse, forstå og formidle faglige tekster.

Eleven skal have viden om fagsprog, der hører til faget.

4. Evaluering/dokumentation

4.1 Løbende evaluering

Formålet med den løbende evaluering af elevens deltagelse og læring samt af undervisningen er at sætte fokus på at motivere og styrke elevens oplevelse af at gøre fremskridt og mestre det faglige tema. Evalueringen skal omfatte:

1. Elevens læring og udvikling, herunder
  - viden, færdigheder og kompetencer
  - arbejdsindsats
  - engagement og interesse for det faglige tema
  - ansvar og selvstændighed i undervisningen.

Evalueringen skal ligeledes omfatte en dialog med eleven om uddannelses- og beskæftigelsesvalg set i relation til elevens udbytte af forløbet.

Til at understøtte en dialog mellem eleven og underviseren skal der være et værktøj, som synliggør elevens progression. Værktøjet tager afsæt i de mål, der gælder for det faglige tema.

2. Undervisningens form og indhold

Undervisningens form og indhold evalueres gennem samtale med eleven under arbejdet på værkstedet, ved vejledningssamtaler samt i klassen/gruppen. Evalueringen skal danne baggrund for eventuelle justeringer af undervisningens indhold og af undervisnings- og arbejdsform.

4.2 Faglig dokumentation/afsluttende standpunktsbedømmelse

Elevens niveaumæssige indplacering (introducerende niveau, FGU1, FGU2 eller FGU3-niveau) fremgår af elevens forløbsplan. Forløbsplanens angivelse af elevens niveau justeres i overensstemmelse med, at eleven opnår et højere niveau.

På baggrund af forløbsplanen arbejder eleven og lærerne systematisk med dokumentation af elevens læring med henblik på at fastholde og synliggøre progression.

Den faglige dokumentation anvendes i forbindelse med evaluering af elevens udvikling og læring, samt i forbindelse med standpunktsbedømmelse ved afslutning af niveau 1 og 2.

Eleven arbejder løbende med dokumentation af processer og produkter, som dokumenterer elevens arbejde med det faglige tema. Dokumentationen skal kunne omfatte både arbejdsprocesser og udarbejdelse af konkrete produkter. Dokumentationen kan omfatte konkrete produkter, tekst- og billedokumentation, videooptagelser, arbejdstegninger, notater, materialelister eller anden form for dokumentation, der er tilpasset det faglige tema.

Ved valg af dokumentation skal der lægges vægt på, at dokumentationen kan vise elevens viden om og færdigheder i grundlæggende arbejdsmetoder og anvendelse af fagtemaets tilhørende redskaber.

De nærmere krav og rammer for den faglige dokumentation fastsættes på institutionsniveau.

Den faglige dokumentation anvendes i forbindelse med evaluering af elevens udvikling og læring, samt i forbindelse med standpunktsbedømmelse, hvis eleven afslutter det faglige tema på niveau 1 eller 2.

Ved standpunktsbedømmelsen lægges der vægt på, at eleven:

FGU niveau 1

- kan anvende de mest grundlæggende fagudtryk i relevante sammenhænge
- har grundlæggende kendskab til de mest basale arbejdsmetoder, materialer og sikkerhedsforanstaltninger
- kan anvende forskellige grundlæggende arbejdsmetoder på et basalt niveau
- kan udarbejde simple produkter eller dele af produkter med en acceptabel kvalitet
- kan medvirke til produktion/service gennem simple arbejdsprocesser og på baggrund af supervision.

FGU niveau 2

- kan anvende korrekte fagudtryk i relevante sammenhænge
- kan redegøre for forskellige basale arbejdsmetoder, materialer og sikkerhedsforanstaltninger inden for fagområdet
- kan anvende forskellige grundlæggende arbejdsmetoder til løsning af enkle opgaver under overholdelse af relevante forskrifter
- kan udarbejde produkter eller dele af produkter af en nogenlunde kvalitet, og kan diskutere resultaterne af sit arbejde, herunder komme med forslag til forbedringer og korrektioner
- kan med begyndende selvstændighed tage ansvar for arbejdsprocesser (herunder gruppearbejde) til produktion/service.

Bedømmelsen "bestået/ikke bestået" anvendes.

4.3 Afsluttende prøve/prøveformer

Den afsluttende prøve kan gennemføres som en praktisk prøve over flere arbejdsdage eller som en portfolioprøve. Prøveformen fastsættes af institutionen.

Praktisk prøve over flere arbejdsdage

Som grundlag for den mundtlige eksamination stilles eksaminanden en praktisk opgave, som løses inden for en af institutionen nærmere fastsat tid, dog højst fem arbejdsdage. Opgavebeskrivelsen fremsendes til censor som redskab til at bedømme om opgaven løses i overensstemmelse med beskrivelsen.

Opgaven stilles af eksaminator og kan være en konkret produktion eller serviceydelse til salg eller være tilrettelagt med prøven som formål.

Af opgaveformuleringen fremgår det, hvilken produktion eller serviceydelse der skal udføres, og hvilke arbejdsopgaver der eventuelt skal udarbejdes som dokumentation for arbejdet, eksempelvis arbejdstegninger,

materialeberegning, budget m.m.

Alle eksaminander kan stilles den samme opgave, eller opgaverne kan stilles individuelt. Ved udlevering af opgaven sikrer eksaminator sig, at eksaminanden har forstået opgaven, inden løsningen påbegyndes. Eksaminanden kan modtage vejledning under løsningen af den praktiske opgave. Eksaminanden løser opgaven alene eller i samarbejde med andre. Censor deltager ved den mundtlige eksamination, hvor det udarbejdede produkt fremlægges.

Den mundtlige eksamination gennemføres dagen efter arbejdsdagens afslutning. Eksaminationen varer 30 minutter pr. eksaminand inklusiv votering.

Portfolioprøve

På baggrund af sin arbejdsportfolio udarbejder eksaminanden en præsentationsportfolio.

Læreren fastsætter de nærmere rammer for præsentationsportfolioens udformning, indhold og omfang. Præsentationsportfolioen indeholder udvalgt og bearbejdet materiale fra arbejdsportfolioen således, at det bearbejdede materiale afspejler eksaminandens aktuelle standpunkt. Præsentationsportfolioen skal indeholde dokumentation af processer og produkter, som dokumenterer eksaminandens arbejde med det faglige tema og aktuelle resultater heraf, herunder dokumentation af eventuelt konkret udarbejdede fysiske produkter. Læreren godkender præsentationsportfolioen som eksaminationsgrundlag.

Præsentationsportfolioen fremsendes til censor forud for prøven. Indeholder præsentationsportfolioen fysiske produkter, der ikke kan fremsendes til censor, informeres censor om disse ved vedlagt beskrivelse, billedokumentation eller anden form for information om produktet.

Der gennemføres en mundtlig prøve på 30 minutter pr. eksaminand inklusiv votering. Som udgangspunkt for eksaminationen og den faglige dialog fremlægger eksaminanden sin præsentationsportfolio.

Eksaminandens præstation bedømmes "bestået/ikke bestået" i forhold til det faglige temas mål.

4.3.1 Eksaminationsgrundlag

Praktisk prøve over flere arbejdsdage

Eksaminationsgrundlaget er den praktiske opgave, som eksaminanden får stillet.

Portfolioprøve

Eksaminationsgrundlaget er eksaminandens præsentationsportfolio.

4.3.2 Bedømmelsesgrundlag

Praktisk prøve over flere arbejdsdage

Bedømmelsesgrundlaget er eksaminandens mundtlige præsentation. Det eksaminandfremstillede produkt skal indgå i den samlede bedømmelse.

Bedømmelsen gives på baggrund af en helhedsvurdering af eksaminandens samlede præstation.

Portfolioprøve

Bedømmelsesgrundlaget er eksaminandens portfolio, herunder eventuelle fysiske produkter og eksaminandens mundtlige præstation.

Bedømmelsen gives på baggrund af en helhedsvurdering af eksaminandens samlede præstation.

4.3.3 Bedømmelseskriterier

Praktisk prøve over flere arbejdsdage

Ved bedømmelsen lægges vægt på at:

FGU niveau 3

- det praktiske produkt bedømmes ud fra udseende, funktionalitet og det for fagets almindelige anerkendte kvalitetskrav, standard og tolerancekrav
- det praktiske produkt kan enten sælges til en kunde, som det er, eller eksaminanden kan gøre rede for, hvilke forbedringer og korrektioner, der skal til, for at gøre produktet salgbart
- eksaminanden har udført den forventede dokumentation tilstrækkeligt ift. opgavens krav
- eksaminanden i den mundtlige eksamination demonstrerer kendskab til fagets begreber og metoder
- eksaminanden i den mundtlige præstation demonstrerer viden om de, i den aktuelle produktion, anvendte materialers egenskab og anvendelse, fremstillingsmetode, miljøforhold og sikkerhedsmæssige foranstaltninger i forhold til det taksonomiske niveau i dialogen.

Eksaminandens præstation bedømmes "bestået/ikke bestået" i forhold til det faglige temas mål.

Portfolioprøve

Ved bedømmelsen lægges der vægt på at eksaminanden:

FGU niveau 3

- har udarbejdet en præsentationsportfolio, som indeholder relevant og tilstrækkelig dokumentation af de valgte produktioner/processer
- i sin mundtlige præstation demonstrerer tilstrækkelig viden om materialer, sikkerhedsmæssige forhold, funktioner, fremstillings- og arbejdsprocesser og reparationsmetoder
- dokumenterer basal viden om metoder og normer inden for fagtemaet
- dokumenterer relevant løsning af faglige problemstillinger
- har kunnet søge og anvende relevant information til brug ved løsning af de dokumenterede opgaver
- i portfolioen har anvendt korrekt fagsprog
- ved den mundtlige eksamination anvender korrekt fagsprog
- kan forklare de særlige faglige udfordringer i de beskrevne arbejdsprocesser.

Jordbrug, skovbrug og fiskeri - Fagbilag

1. Identitet og formål

1.1 Identitet

Det faglige tema omfatter elementer fra beskæftigelsesområder, som relaterer til jordbrug, skovbrug og fiskeri.

Der arbejdes med et eksemplarisk afgrænset fagligt område inden for det faglige tema med produktion/tjenesteydelser, kvalitetsforståelse, afsætning, branchekendskab og sikkerhed samt vejledning i biologiske og økologiske sammenhænge.

Undervisningen skal være praksisrettet og tilrettelægges med udgangspunkt i reel produktion af varer eller tjenesteydelser, med henblik på afsætning og på elevernes varetægelse af jobfunktioner inden for det faglige tema.

1.2 Formål

Formålet med det faglige tema er, at eleven opnår kendskab til, erfaringer med og forståelse for et afgrænset område inden for det faglige tema Jordbrug, skovbrug og fiskeri. Desuden skal det faglige tema bidrage til elevens forudsætninger for at træffe valg om uddannelse og erhverv.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

Undervisningen på introducerende niveau tilrettelægges med udgangspunkt i elevens forudsætninger og i overensstemmelse med de mål, der fremgår af elevens uddannelses- og forløbsplan. Undervisningen på introducerende niveau skal give eleven konkret og praktisk introduktion til det faglige tema og give eleven faglige forudsætninger for at indgå på et undervisningsniveau.

Undervisningens mål på hvert undervisningsniveau svarer til præstationsstandarden FGU 1-3:

FGU præstationsstandarden

FGU niveau 1	FGU niveau 2	FGU niveau 3
Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • medvirke til produktion/tjenesteydelse i et professionelt miljø i kendte situationer og under vejledning • udvise interesse for og vilje til at udvikle faglige, sociale og personlige kompetencer med relevans for den aktuelle produktion/tjenesteydelse.	Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • med begyndende selvstændighed og ansvarlighed gennemføre produktion/tjenesteydelse i et professionelt miljø i kendte situationer eller kan udføre mere kompliceret produktion/tjenesteydelse under vejledning • med begyndende selvstændighed sætte sig ind i forhold, der har betydning for den aktuelle produktion/tjenesteydelse.	Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • planlægge og gennemføre produktion/tjenesteydelse i et professionelt miljø i en rutinemæssig eller kendt situation, alene og i samarbejde med andre • selvstændigt sætte sig ind i forhold, der er nødvendige for den aktuelle produktion/tjenesteydelse, og kan kommunikere med andre derom • udvise fleksibilitet og omstillings-evne.

Præstationsstandarderne angiver den kompleksitet, det ansvar og den selvstændighed, som eleven skal kunne udvise inden for viden, færdigheder og kompetencer, når eleven har opnået niveauet.

Eleven har viden om:

- normer og kulturer inden for fagområdet
- biologiske og økologiske sammenhænge
- kvalitetskrav og standarder i forhold til den reelle produktion og/eller tjenesteydelser
- sikkerhedsforanstaltninger
- råvarer og materialers egenskaber og anvendelse
- maskiners, redskabers og anlægs egenskaber og anvendelse
- miljømæssige hensyn
- rettigheder, uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder inden for fagområdet
- aflæsning af det levende, så som trivsel, adfærd, udvikling, udseende og æstetik.

Eleven har færdigheder i:

- anvendelse af råvarer og materialer inden for fagområdet
- anvendelse af redskaber og maskiner
- arbejdsopgaver inden for den aktuelle produktion og/eller tjenesteydelse
- overholdelse af sikkerhedskrav og ergonomisk korrekt udførelse af arbejdet
- anvendelse af relevant fagsprog.

Eleven har kompetencer til at kunne:

- gennemføre arbejdsopgaver alene eller i samarbejde med andre
- kvalitetssikre /lave egenkontrol
- have medansvar for samarbejde og trivsel på arbejdspladsen
- problemløse og innovativt bidrage til valg af opgaveløsning
- risikovurdere og træffe nødvendige valg i den aktuelle opgave
- deltage i søgning af praktikplads eller beskæftigelse, målrettet den ønskede branche
- evaluere egen opgaveløsning
- udvise ansvar for, og håndtere det levende på en respektfuld og hensigtsmæssig måde.

3. Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

Undervisningen tager udgangspunkt i reelle produktionsopgaver. I forbindelse med og på baggrund af produktionsopgaverne undervises der i jordbrugs-, skovbrugs- og fiskerifaglige emner.

Undervisningen følger i øvrigt de generelle didaktiske principper for FGU.

3.2 Undervisnings- og arbejdsformer

Der arbejdes med et afgrænset område inden for jordbrug, skovbrug og fiskeri, enten på et skoleværksted eller i en virksomhed. Undervisningen skal være praksisrettet og tilrettelægges med udgangspunkt i reel produktion af varer og/eller tjenesteydelser med henblik på afsætning og på elevernes varetægelse af jobfunktioner inden for det faglige tema. Arbejdet skal så vidt muligt tilrettelægges med opgaver, som i sig selv stiller krav til kvalitet og relevant læring. Der anvendes en arbejdsform hvor der arbejdes både teoretisk,

analytisk og praktisk inden for natur, planter og dyr.

Arbejdet tilrettelægges i forpligtende praksisfællesskaber med sidemandsoplæring og principper fra mesterlære. Der er en fælles forståelse for igangværende arbejdsopgaver. Der arbejdes ikke nødvendigvis direkte sammen med andre, men som en del af en fælles dynamisk proces.

Arbejdet tilrettelægges helhedsorienteret og i relevant omfang i samspil med andre fag. Arbejdsformerne skal bestå af ca. 2/3 værkstedsarbejde eller arbejde i en virksomhed og ca. 1/3 teoretisk undervisning. Værkstedsarbejdet og den teoretiske undervisning skal i videst muligt omfang integreres.

3.3 It

It og digitale teknologier skal inddrages i det faglige tema, så undervisningen afspejler digitaliseringen i det arbejds- og skoleliv, som eleven skal være en del af.

It skal indgå som fagligt og didaktisk redskab med henblik på, at eleverne opnår digitale kompetencer og færdigheder inden for temaet, samt digital dannelse.

It integreres overalt i undervisningen, hvor det er relevant. Eksempelvis som redskab i den faglige undervisning, fx ved registrering i brancherelaterede programmer, dokumentation af arbejdet, fremstilling af video-præsentationer af faglige elementer, til produktion, strukturering og organisering af elevernes arbejde samt til dokumentation og synliggørelse af elevernes arbejde og refleksioner.

3.4 Samspil med andre fag

Dele af undervisningen skal tilrettelægges med henblik på at styrke elevens færdigheder i minimum dansk og matematik.

Samspillet med andre fag skal planlægges under hensyntagen til de faglige mål. Der skal sikres samspil mellem det faglige tema og dansk, matematik og PASE. Andre fag og faglige temaer kan inddrages.

Samspillet med de almene fag skal understøtte at opgaveløsning i forbindelse med produktion, virksomhedspraktik og erhvervstræning i størst muligt omfang skal være udgangspunkt for teoretisk undervisning i de almene fag. Denne undervisning skal i størst muligt omfang foregå i direkte relation til opgaveløsningen i værkstedet eller praktikken.

3.5 Sproglig opmærksomhed

Mundtligt og skriftligt sprog indgår som en del af arbejdet med jordbrug, skovbrug og fiskeri. Undervisningen skal sikre sproglig udvikling i form af faglig læsning og skrivning og undervisningen skal tilrettelægges, så eleven introduceres mundtligt og skriftligt til fagområdets ord og metoder.

Undervisningen skal støtte eleven i udvikling af grundlæggende strategier til at læse, forstå og formidle tekster inden for jordbrug, skovbrug og fiskeri.

Eleven skal føres fra hverdags sproget over i fagsproget.

4. Evaluering/dokumentation

4.1 Løbende evaluering

Formålet med den løbende evaluering af elevens deltagelse og læring samt af undervisningen er at sætte fokus på at motivere og styrke elevens oplevelse af at gøre fremskridt og mestre det faglige tema. Evalueringen skal omfatte:

1. Elevens læring og udvikling, herunder
  - viden, færdigheder og kompetencer
  - arbejdsindsats
  - engagement og interesse for det faglige tema
  - ansvar og selvstændighed i undervisningen.

Evalueringen skal ligeledes omfatte en dialog med eleven om uddannelses- og beskæftigelsesvalg set i relation til elevens udbytte af forløbet.

Til at understøtte en dialog mellem eleven og læreren skal der være et værktøj, som synliggør elevens progression. Værktøjet tager afsæt i de mål, der gælder for det faglige tema.

2. Undervisningens form og indhold

Undervisningens form og indhold evalueres gennem samtale med eleven under arbejdet på værkstedet, ved vejledningssamtaler samt i klassen/gruppen. Evalueringen skal danne baggrund for eventuelle justeringer af undervisningens indhold og af undervisnings- og arbejdsform.

4.2 Faglig dokumentation/afsluttende standpunktsbedømmelse

Elevens niveaumæssige indplacering (introducerende niveau, FGU1, FGU2 eller FGU3-niveau) fremgår af elevens forløbsplan. Forløbsplanens angivelse af elevens niveau justeres i overensstemmelse med, at eleven opnår et højere niveau. På baggrund af de fastsatte mål i forløbsplanen arbejder eleven og lærerne systematisk med faglig dokumentation af læringen, i form af en arbejdsportfolio med henblik på at fastholde og synliggøre progression.

Den faglige dokumentation anvendes i forbindelse med evaluering af elevens udvikling og læring, samt i forbindelse med standpunktsbedømmelse, hvis eleven afslutter det faglige tema på niveau 1 eller 2.

Eleven arbejder løbende med dokumentation af processer og produkter, som dokumenterer elevens arbejde med det faglige tema. Dokumentationen skal kunne omfatte både arbejdsprocesser og udarbejdelse af konkrete produkter. Dokumentationen kan omfatte konkrete produkter, tekst- og billedokumentation, videooptagelser, arbejdstegninger, notater, materialelister eller anden form for dokumentation, der er tilpasset det faglige tema.

Ved valg af dokumentation skal der lægges vægt på, at dokumentationen kan vise elevens viden om og færdigheder i grundlæggende arbejdsmetoder og anvendelse af fagtemaets tilhørende redskaber.

Der gives afsluttende standpunktsbedømmelse, hvis eleven afslutter det faglige tema på niveau 1 eller 2. Elevens faglige dokumentation indgår som bedømmelsesgrundlag.

Ved standpunktsbedømmelsen lægges der vægt på, at eleven:

FGU niveau 1

- kan anvende de mest grundlæggende fagudtryk i relevante sammenhænge
- grundlæggende har kendskab til de mest basale arbejdsmetoder, materialer og sikkerhedsforanstaltninger
- kan anvende forskellige grundlæggende arbejdsmetoder på et basalt niveau
- kan udarbejde simple produkter eller dele af produkter med en acceptabel kvalitet
- kan medvirke til produktion/service gennem simple arbejdsprocesser og på baggrund af supervision.

FGU niveau 2

- kan anvende korrekte fagudtryk i relevante sammenhænge
- kan redegøre for forskellige basale arbejdsmetoder, materialer og sikkerhedsforanstaltninger inden for fagområdet
- kan anvende forskellige grundlæggende arbejdsmetoder til løsning af enkle opgaver under overholdelse af relevante forskrifter
- kan forholde sig til kvaliteten af udarbejdede produkter, dele af produkter eller serviceydelser, og kan give forslag til forbedringer og korrektioner
- kan med begyndende selvstændighed tage ansvar for arbejdsprocesser (herunder gruppearbejde) til produktion/service.

Bedømmelsen "bestået/ikke bestået" anvendes.

4.3 Afsluttende prøve/prøveformer

Portfolioprøve

På baggrund af sin arbejdsportfolio udarbejder eksaminanden en præsentationsportfolio.

Læreren fastsætter de nærmere rammer for præsentationsportfolioens udformning, indhold og omfang. Præsentationsportfolioen indeholder udvalgt og bearbejdet materiale fra arbejdsportfolioen således, at det bearbejdede materiale afspejler eksaminandens aktuelle standpunkt. Præsentationsportfolioen skal indeholde dokumentation af processer og produkter, som dokumenterer eksaminandens arbejde med det faglige tema og aktuelle resultater heraf, herunder dokumentation af eventuelt konkret udarbejdede fysiske produkter. Læreren godkender præsentationsportfolioen som eksaminationsgrundlag.

Præsentationsportfolioen fremsendes til censor forud for prøven. Indeholder præsentationsportfolioen fysiske produkter, der ikke kan fremsendes til censor, informeres censor om disse ved vedlagt beskrivelse, billedokumentation eller anden form for information om produktet.

Der gennemføres en mundtlig prøve på 30 minutter pr. eksaminand inklusiv votering. Som udgangspunkt for eksaminationen og den faglige dialog fremlægger eksaminanden sin præsentationsportfolio.

Eksaminandens præstation bedømmes bestået/ikke bestået i forhold til det faglige temas mål.

4.3.1 Eksaminationsgrundlag

Eksaminationsgrundlaget er eksaminandens præsentationsportfolio.

4.3.2 Bedømmelsesgrundlag

Bedømmelsesgrundlaget er eksaminandens mundtlige præstation og præsentationsportfolio.

4.3.3 Bedømmelseskriterier

Ved bedømmelsen lægges der vægt på, at eksaminanden:

FGU niveau 3

- har udarbejdet en præsentationsportfolio, som indeholder relevant og tilstrækkelig dokumentation af de valgte produktioner/processer
- kan udtrykke sig klart og præcist i forhold til normer, fagsprog og kulturer
- kan udvise overblik og forståelse for faglige sammenhænge, og handle der ud fra
- kan redegøre for relevante biologiske og økologiske sammenhænge
- kan argumentere for valg og anvendelse af redskaber, maskiner, råvarer og materialer
- kan udtrykke sig klart og præcist i forhold til sikkerhedsmæssige foranstaltninger og redegøre derfor
- kan demonstrere evnen til at planlægge og gennemføre aktuelle arbejdsopgaver og efterfølgende evaluere på processen
- kan udvise ansvar for, og håndtere det levende på en respektfuld og hensigtsmæssig måde
- kan inddrage elementer fra fagene dansk, matematik og PASE.

Bedømmelsen gives på baggrund af en helhedsvurdering af eksaminandens mundtlige præstation og præsentationsportfolioen, dog med vægt på den mundtlige præstation.

Eksaminandens præstation bedømmes bestået/ikke bestået i forhold til det faglige temas mål.

Kommunikation og medier - Fagbilag

1. Identitet og formål

1.1 Identitet

Det faglige tema omfatter elementer fra beskæftigelsesområder og fagområder indenfor kommunikation og medier.

Der arbejdes med et eksemplarisk afgrænset fagligt område inden for det faglige tema med henblik på fremstilling, produktion og tjenesteydelser til kunder samt tilegnelse af viden og færdigheder indenfor fagområdet.

Undervisningen er fagligt funderet i et professionelt værkstedsmiljø med reel produktion som mål og med anvendelse af det for fagområdet karakteristiske værktøj, udstyr og materialer.

1.2 Formål

Formålet med det faglige tema er, at eleven opnår kendskab til, erfaringer med og forståelse for et afgrænset område inden for det faglige tema kommunikation og medier. Desuden skal det faglige tema bidrage til elevens forudsætninger for at træffe selvstændige valg om uddannelse og erhverv.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

Undervisningen på introducerende niveau tilrettelægges med udgangspunkt i elevens forudsætninger og i overensstemmelse med de mål, der fremgår af elevens uddannelses- og forløbsplan.

Undervisningen på introducerende niveau skal give eleven konkret og praktisk introduktion til det faglige tema og give eleven faglige forudsætninger for at indgå på et undervisningsniveau.

Undervisningens mål på hvert undervisningsniveau svarer til præstationsstandarderne FGU 1-3:

FGU præstationsstandarder

FGU niveau 1	FGU niveau 2	FGU niveau 3
Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • medvirke til produktion/service i et professionelt miljø i kendte situationer og under vejledning • udvise interesse for og vilje til at udvikle faglige, sociale og personlige kompetencer med relevans for den aktuelle produktion/service.	Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • med begyndende selvstændighed og ansvarlighed gennemføre produktion/service i et professionelt miljø i kendte situationer eller kan udføre mere kompliceret produktion/service under vejledning • med begyndende selvstændighed sætte sig ind i forhold, der har betydning for den aktuelle produktion/service.	Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • planlægge og gennemføre produktion/service i et professionelt miljø i en rutinemæssige eller kendt situation, alene og i samarbejde med andre • selvstændigt sætte sig ind i forhold, der er nødvendige for den aktuelle produktion/service, og kan kommunikere med andre derom • udvise fleksibilitet og omstillings-evne.

Præstationsstandarderne angiver den kompleksitet, ansvar og selvstændighed, som eleven skal kunne udvise indenfor viden, færdigheder og kompetencer, når eleven har opnået niveauet.

Eleven har viden om:

- udstyr og materialers egenskaber og anvendelse
- fagsprog, der hører til produktionen
- sikkerhedsforanstaltninger i produktionen
- normer og kulturer inden for fagområdet
- fagområdets historiske baggrund
- mediers grundlæggende virkemidler
- kendskab til beslægtede fagområder
- kvalitetskrav og standarder i forhold til den konkrete produktion
- uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder inden for fagområdet.

Eleven har færdigheder i at:

- anvende udstyr og materialer i relation til fagområdet
- anvende øvrigt udstyr og maskiner
- praktisk udøve discipliner og arbejdsprocesser indenfor fagområdet
- anvende digitale maskiner og software
- anvende relevant fagsprog i den faglige kommunikation
- kontakte og kommunikere med samarbejdspartnere og kunder
- ordne og renholde udstyr og maskiner, værksted og andet anvendt grej samt lokaler der er anvendt i forbindelse med aktiviteterne på holdet
- vedligeholde og udføre simple reparationer af maskiner og andet udstyr
- overholde sikkerhedskrav og ergonomisk korrekt udførelse af arbejdet

Eleven har kompetencer til at kunne:

- planlægge og producere i værkstedet
- gennemføre arbejdsopgaver alene eller i samarbejde
- kvalitetssikre ud fra fagets almindeligt anerkendte kvalitetskrav og standarder
- sikre miljømæssige hensyn
- bidrage til valg af produktion med henblik på at opbygge ejerskab og motivation samt evne at træffe valg
- søge praktikplads eller beskæftigelse målrettet den ønskede branche
- medvirke til samarbejde og trivsel på værkstedet i forbindelse med planlægning og produktion mv.

3. Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

Undervisningen tager udgangspunkt i projektopgaver og reelle produktionsopgaver. I forbindelse med og på baggrund heraf undervises der indenfor fagområdernes emner og problemstillinger.

Undervisningen følger i øvrigt de generelle didaktiske principper for FGU.

3.2 Undervisnings- og arbejdsformer

Der arbejdes med et afgrænset fagområde indenfor kommunikation og medier. Undervisningen er organiseret i hold- og arbejdsfællesskaber. Der arbejdes praksisnært og anvendelsesorienteret med henblik på elevens tilegnelse af faget samt produktion, hvor arbejdet så vidt muligt inddrager opgaver, som stiller krav til kvalitet og aflevering til tiden.

Undervisningen tilrettelægges helhedsorienteret og i relevant omfang i samspil med andre fag. Arbejdsformerne skal bestå af ca. 2/3 værkstedsarbejde og ca. 1/3 teoretisk undervisning. Værkstedsarbejdet og den teoretiske undervisning skal i videst muligt omfang integreres.

I undervisningen kan indgå sidemandsoplæring og principper fra mesterlære.

3.3 It

It og digitale teknologier skal inddrages i det faglige tema, så undervisningen afspejler digitaliseringen i det arbejds- og skoleliv, som eleven skal være en del af.

It skal indgå som fagligt og didaktisk redskab med henblik på, at eleverne opnår digitale kompetencer og færdigheder inden for temaet samt digital dannelse.

It integreres overalt i undervisningen, hvor det er relevant. Herunder til produktion, strukturering og organisering af elevernes arbejde, samt til dokumentation og synliggørelse af elevernes arbejde og refleksioner.

3.4 Samspil med andre fag

Dele af undervisningen skal tilrettelægges med henblik på at styrke elevens færdigheder i minimum dansk og matematik. Samspillet med andre fag skal planlægges under hensyntagen til de faglige mål.

Der skal sikres samspil mellem det faglige tema og dansk, matematik og PASE. Andre fag og faglige temaer kan inddrages. Samspillet med de almene fag skal understøtte at opgaveløsning i forbindelse med produktion, virksomhedspraktik og erhvervstræning i størst muligt omfang skal være udgangspunkt for teoretisk undervisning i de almene fag. Denne undervisning skal i størst muligt omfang foregå i direkte relation til opgaveløsningen i værkstedet eller praktikken.

3.5 Sproglig opmærksomhed

Mundtligt og skriftligt sprog indgår som en del af arbejdet med kommunikation og medier. Undervisningen skal sikre, at eleven opnår en fagsproglig udvikling parallelt med den egentlige faglige læring. Undervisningen skal styrke fagsproglig udvikling og tilrettelægges, så eleven introduceres mundtligt og skriftligt til fagområdets ord og metoder.

Undervisningen skal støtte eleven i udvikling af grundlæggende strategier til at læse, forstå og formidle faglige tekster med relation til kommunikation og medier.

Eleven skal føres fra hverdagssproget over i fagsproget.

4. Evaluering/dokumentation

4.1 Løbende evaluering

Formålet med den løbende evaluering af elevens deltagelse og læring samt af undervisningen er at sætte fokus på at motivere og styrke elevens oplevelse af at gøre fremskridt og mestre faget.

Evalueringen skal omfatte:

1. Elevens læring og udvikling, herunder

- viden, færdigheder og kompetencer
- arbejdsindsats
- engagement og interesse for det faglige tema
- ansvar og selvstændighed i undervisningen.

Evalueringen skal ligeledes omfatte en dialog med eleven om uddannelses- og beskæftigelsesvalg set i relation til elevens udbytte af forløbet.

Til at understøtte en dialog mellem eleven og læreren skal der være et værktøj, som synliggør elevens progression. Værktøjet tager afsæt i de mål, der gælder for det faglige tema.

2. Undervisningens form og indhold

Undervisningens form og indhold evalueres gennem samtale med eleven under arbejdet på værkstedet, ved vejledningssamtaler samt i klassen/gruppen. Evalueringen skal danne baggrund for eventuelle justeringer af undervisningens indhold og af undervisnings- og arbejdsform.

4.2 Faglig dokumentation/afsluttende standpunktsbedømmelse

Elevens niveaumæssige indplacering (introducerende niveau, FGU1, FGU2 eller FGU3-niveau) fremgår af elevens forløbsplan. Forløbsplanens angivelse af elevens niveau justeres i overensstemmelse med, at eleven opnår et højere niveau.

På baggrund af forløbsplanen arbejder eleven og lærerne systematisk med dokumentation af elevens læring.

Den faglige dokumentation anvendes i forbindelse med evaluering af elevens udvikling og læring, samt i forbindelse med standpunktsbedømmelse ved afslutning af niveau 1 og 2.

Eleven arbejder løbende med dokumentation af processer og produkter, som dokumenterer elevens arbejde med det faglige tema. Dokumentationen skal kunne omfatte både arbejdsprocesser og udarbejdelse af konkrete produkter. Dokumentationen kan omfatte konkrete produkter, tekst- og billedokumentation, videooptagelser, arbejdstegninger, notater, materialelister eller anden form for dokumentation, der er tilpasset det faglige tema.

Ved valg af dokumentation skal der lægges vægt på, at dokumentationen kan vise elevens viden om og færdigheder i grundlæggende arbejdsmetoder og anvendelse af fagtemaets tilhørende redskaber.

De nærmere krav og rammer for den faglige dokumentation fastsættes på institutionsniveau.

Hvis der gennemføres portfolioprøve, samles elevens dokumentation i en arbejdsportfolio, som skal danne grundlag for udarbejdelsen af en præsentationsportfolio til brug ved prøven.

Der gives afsluttende standpunktsbedømmelse på elevens højst opnåede niveau (G, E eller D-niveau), hvis faget ikke er udtrukket til prøve. Elevens faglige dokumentation indgår som bedømmelsesgrundlag. Endvidere bedømmes eleven på baggrund af sin præstation i undervisningen.

Ved standpunktsbedømmelsen lægges der vægt på, at eleven:

FGU niveau 1

- kan anvende de mest grundlæggende fagudtryk i relevante sammenhænge
- har grundlæggende kendskab til de mest basale arbejdsmetoder, materialer og sikkerhedsforanstaltninger
- kan anvende forskellige grundlæggende arbejdsmetoder på et basalt niveau
- kan udarbejde simple produkter eller dele af produkter med en acceptabel kvalitet
- kan medvirke til produktion/service gennem simple arbejdsprocesser og på baggrund af supervision.

FGU Niveau 2

- kan anvende korrekte fagudtryk i relevante sammenhænge
- kan redegøre for forskellige basale arbejdsmetoder, materialer og sikkerhedsforanstaltninger inden for fagområdet
- kan anvende forskellige grundlæggende arbejdsmetoder til løsning af enkle opgaver under overholdelse af relevante forskrifter
- kan forholde sig til kvaliteten af udarbejdede produkter, dele af produkter eller serviceydelser, og kan give forslag til forbedringer og korrektioner
- kan med begyndende selvstændighed tage ansvar for arbejdsprocesser (herunder gruppearbejde) til produktion/service.

Bedømmelsen "bestået/ikke bestået" anvendes.

4.3 Afsluttende prøve/prøveformer

Den afsluttende prøve kan gennemføres som en praktisk prøve på én arbejdsdag, en praktisk prøve over flere dage eller som en portfolioprøve. Institutionen vælger prøveform til hvert enkelt fagområde indenfor det faglige tema.

Praktisk prøve på én arbejdsdag

Prøven gennemføres på én arbejdsdag. Eksaminanden udfører alene eller i samarbejde med andre en produktion eller en serviceydelse eller kombinationer heraf. Den praktiske opgave stilles af eksaminator og kan være en konkret produktion eller serviceydelse til salg eller være tilrettelagt med prøven som formål.

Af opgaven fremgår, hvilken produktion eller serviceydelse eksaminanden skal udføre, og hvilke arbejdsopgaver eksaminanden eventuelt skal udarbejde som dokumentation ved prøven. Alle eksaminander kan stilles

den samme opgave, eller opgaverne kan stilles individuelt.

Opgaven udleveres ved prøvens begyndelse, og eksaminator og censor sikrer, at eksaminanden har forstået opgaven, inden løsningen påbegyndes.

Eksaminator og censor observerer, udspørger, gør notater og sikrer sig, at de i løbet af dagen opnår et tilstrækkeligt bedømmelsesgrundlag til at vurdere hver enkelt eksaminand.

Hver eksaminand eksamineres sammenlagt 30 minutter fordelt over arbejdsdagen. Votering og meddelelse af bedømmelse til eksaminanderne sker ved arbejdsdagens afslutning.

Eksaminanden bedømmes individuelt ud fra det fremstillede produkt eller serviceydelse, dets kvalitet og arbejdsprocessen i løbet af arbejdsdagen.

Eksaminandens præstation bedømmes ”bestået/ikke bestået” i forhold til det faglige temas mål.

Praktisk prøve over flere arbejdsdage

Som grundlag for den mundtlige eksamination stilles eksaminanden en praktisk opgave, som løses indenfor en af institutionen nærmere fastsat tid, dog højst 5 arbejdsdage. Opgavebeskrivelsen fremsendes til censor som redskab til at bedømme om opgaven løses i overensstemmelse med beskrivelsen.

- Opgaven stilles af eksaminator og kan være en konkret produktion eller serviceydelse til salg eller være tilrettelagt med prøven som formål.
- Af opgaveformuleringen fremgår det, hvilken produktion eller serviceydelse der skal udføres, og hvilke arbejdsopgaver der eventuelt skal udføres som dokumentation for arbejdet, eksempelvis arbejdstegninger, materialeberegning, budget m.m..
- Alle eksaminander kan stilles den samme opgave, eller opgaverne kan stilles individuelt.
- Ved udlevering af opgaven sikrer eksaminator sig, at eksaminanden har forstået opgaven, inden løsningen påbegyndes.
- Eksaminanden kan modtage vejledning under løsningen af den praktiske opgave.
- Eksaminanden løser opgaven alene eller i samarbejde med andre.
- Censor deltager ved den mundtlige eksamination, hvor det udarbejdede produkt fremlægges.
- Den mundtlige eksamination gennemføres dagen efter arbejdsdagens afslutning. Eksaminationen varer 30 min pr. eksaminand, inkl. votering.

Portfolioprøve

På baggrund af sin arbejdsportfolio udarbejder eksaminanden en præsentationsportfolio.

Læreren fastsætter de nærmere rammer for præsentationsportfolioens udformning, indhold og omfang. Præsentationsportfolioen indeholder udvalgt og bearbejdet materiale fra arbejdsportfolioen således, at det bearbejdede materiale afspejler eksaminandens aktuelle standpunkt. Præsentationsportfolioen skal indeholde dokumentation af processer og produkter, som dokumenterer eksaminandens arbejde med det faglige tema og aktuelle resultater heraf, herunder dokumentation af eventuelt konkret udarbejdede fysiske produkter. Læreren godkender præsentationsportfolioen som eksaminationsgrundlag.

Præsentationsportfolioen fremsendes til censor forud for prøven. Indeholder præsentationsportfolioen fysiske produkter, der ikke kan fremsendes til censor, informeres censor om disse ved vedlagt beskrivelse, billedokumentation eller anden form for information om produktet.

Der gennemføres en mundtlig prøve på 30 minutter pr. eksaminand inklusiv votering. Som udgangspunkt for eksaminationen og den faglige dialog fremlægger eksaminanden sin præsentationsportfolio.

Eksaminandens præstation bedømmes "bestået/ikke bestået" i forhold til det faglige temas mål.

4.3.1 Eksaminationsgrundlag

Praktisk prøve på én arbejdsdag

Eksaminationsgrundlaget er den praktiske opgave, som eksaminanden får stillet.

Praktisk prøve over flere arbejdsdage

Eksaminationsgrundlaget er den praktiske opgave, som eksaminanden får stillet.

Portfolioprøve

Eksaminationsgrundlaget er eksaminandens præsentationsportfolio.

4.3.2 Bedømmelsesgrundlag

Praktisk prøve på én arbejdsdag

Bedømmelsesgrundlaget er det fremstillede produkt og/eller udført serviceydelse, herunder udarbejdet dokumentation og udførte arbejdsprocesser samt eksaminandens mundtlige præstation ved eksaminationen. Bedømmelsen gives på baggrund af en helhedsvurdering af eksaminandens samlede præstation.

Praktisk prøve over flere arbejdsdage

Bedømmelsesgrundlaget er eksaminandens mundtlige præstation. Det eksaminandfremstillede produkt skal indgå i den samlede bedømmelse.

Portfolioprøve

Bedømmelsesgrundlaget er eksaminandens portfolio, herunder eventuelle fysiske produkter og eksaminandens mundtlige præstation.

Bedømmelsen gives på baggrund af en helhedsvurdering af eksaminandens samlede præstation.

4.3.3 Bedømmelseskriterier

Praktisk prøve på én arbejdsdag

Ved bedømmelsen lægges der vægt på:

- at kvaliteten af det praktiske produkt/serviceydelse lever op til den stillede opgaves krav
- at eksaminanden kan vise basal viden om metoder og normer indenfor fagtemaet
- eksaminandens faglige løsning af den stillede opgave
- at eksaminanden har kunnet søge og anvende relevant information til brug ved løsning af den stillede opgave
- at eksaminanden kan anvende korrekt fagsprog i sin kommunikation med eksaminator og censor
- at eksaminanden udviser ansvar for arbejdsprocessen.

Praktisk prøve over flere arbejdsdage

Ved bedømmelsen lægges der vægt på at:

- det praktiske produkt bedømmes ud fra udseende, funktionalitet og det for fagets almindelige anerkendte kvalitetskrav, standarder og tolerancekrav
- eksaminanden har udført den forventede dokumentation tilstrækkeligt ift. opgavens krav
- eksaminanden demonstrerer i den mundtlige eksamination kendskab til fagets begreber og metoder
- eksaminanden demonstrerer i sin mundtlige præstation viden om de i den aktuelle produktion anvendte materialers egenskab og anvendelse, fremstillingsmetode, miljøforhold og sikkerhedsmæssige foranstaltninger i forhold til det taksonomiske niveau i dialogen.

Eksaminandens præstation bedømmes "bestået/ikke bestået" i forhold til det faglige temas mål.

Portfolioprøve

Ved bedømmelsen lægges der vægt på at:

- eksaminandens præsenteringsportfolio indeholder relevant og tilstrækkelig dokumentation af de valgte produktioner/processer
- eksaminanden i sin mundtlige præstation demonstrerer tilstrækkelig viden om materialer, sikkerhedsmæssige forhold, funktioner, fremstillings- og arbejdsprocesser og reparationsmetoder
- eksaminanden dokumenterer basal viden om metoder og normer indenfor fagtemaet
- eksaminanden dokumenterer relevant løsning af faglige problemstillinger
- eksaminanden har kunnet søge og anvende relevant information til brug ved løsning af de dokumenterede opgaver
- der er i portfolioen anvendt korrekt fagsprog
- eksaminanden ved den mundtlige eksamination anvender korrekt fagsprog
- eksaminanden kan forklare de særlige faglige udfordringer i de beskrevne arbejdsprocesser.

Eksaminandens præstation bedømmes "bestået/ikke bestået" i forhold til de faglige temas mål.

Mad og Ernæring – Fagbilag

1. Identitet og formål

1.1 Identitet

Mad og Ernæring omfatter elementer fra beskæftigelsesområder inden for fødevarer og ernæring.

Undervisningen er kendetegnet ved arbejde i autentiske værkstedsfaciliteter fokuseret på produktion af måltider og madoplevelser med afsætning som mål. Der anvendes udstyr og maskiner, der er standard for faget, samt tøj, der passer til formålet. Værkstedundervisningen suppleres med fagrelevante produktioner, basis fagteori, projekter eller besøg i andre erhvervsrammer, der skal sikre alsidighed i forløbet.

1.2 Formål

Formålet med det faglige tema er, at eleven opnår kendskab til, erfaringer med og forståelse for et afgrænset område inden for det faglige tema Mad og ernæring. Desuden skal det faglige tema bidrage til elevens forudsætninger for at træffe valg om uddannelse og erhverv.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

Undervisningen på introducerende niveau tilrettelægges med udgangspunkt i elevens forudsætninger og i overensstemmelse med de mål, der fremgår af elevens uddannelses- og forløbsplan. Undervisningen på introducerende niveau skal give eleven konkret og praktisk introduktion til det faglige tema og give eleven faglige forudsætninger for at indgå på et undervisningsniveau.

Undervisningens mål på hvert undervisningsniveau svarer til præstationsstandarden FGU 1-3:

FGU præstationsstandarden

FGU niveau 1	FGU niveau 2	FGU niveau 3
Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • medvirke til produktion/service i et professionelt miljø i kendte situationer og under vejledning • udvise interesse for og vilje til at udvikle faglige, sociale og personlige kompetencer med relevans for den aktuelle produktion/service.	Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • med begyndende selvstændighed og ansvarlighed gennemføre produktion/service i et professionelt miljø i kendte situationer eller kan udføre mere kompliceret produktion/service under vejledning • med begyndende selvstændighed sætte sig ind i forhold, der har betydning for den aktuelle produktion/service.	Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • planlægge og gennemføre produktion/service i et professionelt miljø i en rutinemæssig eller kendt situation, alene og i samarbejde med andre • selvstændigt sætte sig ind i forhold, der er nødvendige for den aktuelle produktion/service, og kan kommunikere med andre derom • udvise fleksibilitet og omstillings-ejne.

Præstationsstandarderne angiver den kompleksitet, ansvar og selvstændighed, som eleven skal kunne udvise inden for viden, færdigheder og kompetencer, når eleven har opnået niveauet.

Eleven har viden om:

- ernæring og kost til forskellige målgrupper
- forskellige typer af råvarer samt deres egenskaber og anvendelse
- kvalitetskrav og standarder i forhold til konkrete produktioner og kendskab til virksomheds egenkontrol
- service og værtskab
- sikkerhedsforanstaltninger i produktionen, herunder sikker arbejdspraksis
- sensorisk kvalitet og æstetik
- informationssøgning
- normer og kulturer inden for fagområdet
- bæredygtighed
- sundhedsfremme
- uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder inden for fagområdet.

Eleven har færdigheder i at:

- anvende og bruge forskellige typer råvarer og materialer til fødevareproduktion
- arbejde ergonomisk
- arbejde efter hygiejnestandarderne
- anvende køkkenredskaber og -maskiner
- producere forskellige typer fødevarer
- overholde sikkerhedskrav
- anvende relevant fagsprog i den faglige kommunikation

Eleven har kompetencer til at kunne:

- planlægge og producere på værkstedet
- foretage kvalitetssikring af proces og produkt
- foretage sikring af miljømæssige hensyn
- formindske madspild og kreativt anvende restvarer
- affaldssortere
- tage medansvar for samarbejde og trivsel på arbejdspladsen
- gennemføre arbejdsopgaver selvstændigt efter kompetencesvarende anvisning
- bidrage til valg af produktion med henblik på at opbygge produktionsejerskab
- søge praktikplads eller beskæftigelse målrettet den ønskede branche.

3. Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

Undervisningen tager udgangspunkt i autentiske produktionsopgaver.
Undervisningen følger i øvrigt de generelle didaktiske principper for FGU.

3.2 Undervisnings- og arbejdsformer

Det daglige arbejde vil være en kombination af praksisnært og anvendelsesorienteret arbejde med læring og afsætning som mål. Arbejdet tilrettelægges så vidt muligt med opgaver, der i sig selv stiller krav til kvalitet og aflevering til tiden. Der tages udgangspunkt i aktiviteter med sidemandsoplæring og mesterlæreprincipper, men der kan suppleres med andre mere skolemæssige tilgange, hvor læreren underviser hele hold eller eleven arbejder selvstændigt i et skoleprojekt, øvelsesværksted eller lignende. Eleven indgår også i relation til kunden/tredjepart om produktet i de processer, der er typiske for branchen.

Arbejdet tilrettelægges helhedsorienteret og i relevant omfang i samspil med andre fag eller praksisfællesskaber. Arbejdsformerne skal bestå af ca. 2/3 værkstedsarbejde eller arbejde i en virksomhed og ca. 1/3 teoretisk undervisning. Værkstedsarbejdet og den teoretiske undervisning skal i videst muligt omfang integreres.

3.3 It

It og digitale teknologier skal inddrages i det faglige tema, så undervisningen afspejler digitaliseringen i det arbejds- og skoleliv, som eleven skal være en del af.

It skal indgå som fagligt og didaktisk redskab med henblik på, at eleverne opnår digitale kompetencer og færdigheder inden for temaet samt digital dannelse.

It integreres overalt i undervisningen, hvor det er relevant. Eksempelvis som redskab i den faglige undervisning, fx ved egenkontrol, fremstilling af reklamer eller videopræsentationer af faglige elementer, til produktion, strukturering og organisering af elevernes arbejde, til dokumentation og synliggørelse af elevernes arbejde og refleksioner, til videnssøgning og kritik af kilder samt til samarbejde og videndeling.

3.4 Samspil med andre fag

Dele af undervisningen skal tilrettelægges med henblik på at styrke elevens færdigheder i minimum dansk og matematik.

Samspillet med andre fag skal planlægges under hensyntagen til de faglige mål. Der skal sikres samspil mellem det faglige tema og dansk, matematik og PASE. Andre fag og faglige temaer kan inddrages. Samspillet med de almene fag skal understøtte at opgaveløsning i forbindelse med produktion, virksomhedspraktik og erhvervstræning i størst muligt omfang skal være udgangspunkt for teoretisk undervisning i de almene fag. Denne undervisning skal i størst muligt omfang foregå i direkte relation til opgaveløsningen i værkstedet eller praktikken.

3.5 Sproglig opmærksomhed

Mundtligt og skriftligt sprog indgår som en del af arbejdet med mad og ernæring. Undervisningen skal sikre sproglig udvikling i form af faglig læsning og skrivning og undervisningen skal tilrettelægges, så eleven introduceres mundtligt og skriftligt til fagområdets ord og metoder.

Undervisningen skal støtte eleven i udvikling af grundlæggende strategier til at læse, forstå og formidle almene mad- og ernæringsfaglige tekster.

Eleven skal føres fra hverdagssproget over i fagsproget.

4. Evaluering/dokumentation

4.1 Løbende evaluering

Formålet med den løbende evaluering af elevens deltagelse og læring samt af undervisningen er at sætte fokus på at motivere og styrke elevens oplevelse af at gøre fremskridt og mestre det faglige tema. Evalueringen skal omfatte:

1. Elevens læring og udvikling, herunder
  - viden, færdigheder og kompetencer
  - arbejdsindsats
  - engagement og interesse for det faglige tema
  - ansvar og selvstændighed i undervisningen.

Evalueringen skal ligeledes omfatte en dialog med eleven om uddannelses- og beskæftigelsesvalg set i relation til elevens udbytte af forløbet.

Til at understøtte en dialog mellem eleven og læreren skal der være et værktøj, som synliggør elevens progression. Værktøjet tager afsæt i de mål, der gælder for det faglige tema.

2. Undervisningens form og indhold

Undervisningens form og indhold evalueres gennem samtale med eleven under arbejdet på værkstedet, ved vejledningssamtaler samt i klassen/gruppen. Evalueringen skal danne baggrund for eventuelle justeringer af undervisningens indhold og af undervisnings- og arbejdsform.

4.2 Faglig dokumentation/afsluttende standpunktsbedømmelse

Elevens niveaumæssige indplacering (introducerende niveau, FGU1, FGU2 eller FGU3-niveau) fremgår af elevens forløbsplan. Forløbsplanens angivelse af elevens niveau justeres i overensstemmelse med, at eleven opnår et højere niveau.

På baggrund af forløbsplanen arbejder eleven og lærerne systematisk med dokumentation af elevens læring med henblik på at fastholde og synliggøre progression.

Den faglige dokumentation anvendes i forbindelse med evaluering af elevens udvikling og læring, samt i forbindelse med standpunktsbedømmelse, hvis eleven afslutter det faglige tema på niveau 1 eller 2.

Eleven arbejder løbende med dokumentation af processer og produkter, som dokumenterer elevens arbejde inden for mad og ernæring. Dokumentationen skal kunne omfatte både arbejdsprocesser og udarbejdelse af konkrete produkter. Dokumentationen kan omfatte konkrete produkter, tekst- og billedokumentation, videooptagelser, arbejdstegninger, notater, materialelister eller anden form for dokumentation. Ved valg af dokumentation skal der lægges vægt på, at dokumentationen kan vise elevens viden om og færdigheder i grundlæggende arbejdsmetoder og anvendelse af fagtemaets tilhørende redskaber.

De nærmere krav og rammer for den faglige dokumentation fastsættes på institutionsniveau.

Hvis der gennemføres portfolioprøve, samles elevens dokumentation i en arbejdsportfolio, som skal danne grundlag for udarbejdelsen af en præsentationsportfolio til brug ved prøven.

Der gives afsluttende standpunktsbedømmelse, hvis eleven afslutter det faglige tema på niveau 1 eller 2. Elevens faglige dokumentation indgår som bedømmelsesgrundlag.

Ved standpunktsbedømmelsen lægges der vægt på, at eleven:

FGU niveau 1:

- kan anvende de mest grundlæggende fagudtryk i relevante sammenhænge
- har kendskab til basale tilberedningsmetoder, råvarer/materialer og sikkerhedsforanstaltninger
- har grundlæggende viden om hygiejne og orden i det faglige tema
- kan anvende værkstedets relevante maskiner og apparaturer
- kan medvirke til produktion i et professionelt køkken gennem simple arbejdsprocesser og på baggrund af supervision.

FGU Niveau 2:

- kan anvende korrekte fagudtryk i relevante sammenhænge
- kan redegøre for forskellige basale tilberedningsmetoder, råvarer/materialer og sikkerhedsforanstaltninger
- kan anvende forskellige grundlæggende tilberedningsmetoder til enkle opgaver under overholdelse af relevante forskrifter
- kan udarbejde produkter eller dele af produkter af en nogenlunde kvalitet, og kan forholde sig til kvaliteten af de udarbejdede produkter, dele af produkter eller serviceydelser, og kan give forslag til forbedringer og korrektioner
- kan tage et begrænset ansvar for afprøvede processer og varetage opgaveløsning i samarbejde, selvstændigt eller i situationer med sidemandsoplæring.

Bedømmelsen "bestået/ikke bestået" anvendes.

4.3 Afsluttende prøve/prøveformer

Den afsluttende prøve kan gennemføres som en praktisk prøve på én arbejdsdag eller som en portfolioprøve. Prøveformen fastsættes af institutionen.

Praktisk prøve på én arbejdsdag

Prøven gennemføres på én arbejdsdag. Eksaminanden udfører alene eller i samarbejde med andre en praktisk opgave. Den praktiske opgave stilles af eksaminator.

Opgaven skal omfatte forberedelse til, udarbejdelse af og præsentation af et måltid. Måltidet skal tage udgangspunkt i en case, der danner rammerne for, hvilke råvarer der kan benyttes samt evt. fiktive kunder eller gæster, som måltidet skal serveres for. Casen kan indeholde enkle krav om diæt eller andre miljø eller sundhedsmæssige forhold, som eksaminanden skal tage højde for. Casen udarbejdes, så eksaminanden har mulighed for både at forberede og tilberede måltidet i løbet af arbejdsdagen.

Opgaven udleveres ved prøvens begyndelse, og eksaminator og censor sikrer, at eksaminanden har forstået opgaven, inden løsningen påbegyndes.

Inden den praktiske opgave kan løses, skal eksaminanden udarbejde en arbejdsplan. Arbejdsplanen kan laves alene eller i samarbejde alt afhængigt af, hvad casebeskrivelsen lægger op til.

Derefter påbegyndes fremstillingen ud fra casens oplæg og arbejdsplanen. Det afleverede produkt skal være færdigt inden for den fastsatte tid.

Eksaminator og censor observerer, udspørger, gør notater og sikrer sig, at de i løbet af dagen opnår et tilstrækkeligt bedømmelsesgrundlag til at vurdere hver enkelt eksaminand.

Til hver eksaminand afsættes der sammenlagt 30 minutter til eksamination og votering. Meddelelse af bedømmelse til eksaminanderne sker ved arbejdsdagens afslutning.

Eksaminanden bedømmes individuelt ud fra det fremstillede produkt eller serviceydelse, dets kvalitet og arbejdsprocessen i løbet af arbejdsdagen.

Portfolioprøve

På baggrund af sin arbejdsportfolio udarbejder eksaminanden en præsentationsportfolio. Præsentationsportfolioen indeholder udvalgt og bearbejdet materiale fra arbejdsportfolioen, så det bearbejdede materiale afspejler eksaminandens aktuelle standpunkt.

Præsentationsportfolioen indeholder dokumentation for elevens standpunkt eksempelvis i form af fysiske produkter, tekster, fotografier, videooptagelser og andet, som kan vise eksaminandens læringsudbytte.

Læreren fastsætter de nærmere rammer for portfolioens udformning, indhold og omfang. Læreren skal godkende præsentationsportfolioen som eksaminationsgrundlag.

Præsentationsportfolioen fremsendes til censor forud for prøven. Indeholder portfolioen fysiske produkter, der ikke kan fremsendes til censor, informeres censor om disse ved vedlagt beskrivelse, billedokumentation eller anden form for information om produktet.

Der gennemføres en mundtlig prøve på 30 minutter pr. eksaminand inklusiv votering. Som udgangspunkt for eksaminationen og den faglige dialog fremlægger eksaminanden sin portfolio. Der føres herefter en faglig dialog om præsentationen, som skal give eksaminanden mulighed for at

- redegøre for, hvordan kvaliteten af materialet fremvist i præsentationsportfolioen kan forbedres
- inddrage nye vinkler, uddybelser og overvejelser
- svare på faglige spørgsmål.

4.3.1 Eksaminationsgrundlag

Praktisk prøve på én arbejdsdag

Eksaminationsgrundlaget er den praktiske opgave, som eksaminanden får stillet.

Portfolioprøve

Eksaminationsgrundlaget er eksaminandens præsentationsportfolio.

4.3.2 Bedømmelsesgrundlag

Praktisk prøve på én arbejdsdag

Bedømmelsesgrundlaget er det fremstillede produkt, dets kvalitet, arbejdsprocessen, menu, metodik samt den faglige dialog i løbet af prøvedagen.

Præsentationsportfolio

Bedømmelsesgrundlaget er eksaminandens præsentationsportfolio, mundtlige præstation og faglige dialog.

4.3.3 Bedømmelseskriterier

Praktisk prøve på én arbejdsdag

Ved bedømmelsen lægges der vægt på, at:

FGU niveau 3

- kvaliteten af det praktiske produkt/serviceydelsen lever op til den stillede opgaves krav
- det praktiske produkt enten kan sælges til en kunde, som det er, eller eksaminanden kan gøre rede for, hvilke forbedringer og korrektioner, der skal til for at gøre produktet salgbart
- eksaminanden i prøven viser basale færdigheder i forhold til at kunne forberede arbejdsprocessen til udarbejdelsen af måltidet
- eksaminanden i prøven viser basale færdigheder inden for arbejdsmetoder til fødevarereproduktion, herunder kan overholde personlig hygiejne og produktopbevaring
- eksaminanden viser basal viden om produktets ernæringsmæssige kvalitet og kan forklare om de fem grundsmage
- eksaminanden kan anvende korrekt fagsprog i sin kommunikation med eksaminator og censor
- eksaminanden udviser ansvar for arbejdsprocessen.

Bedømmelsen gives på baggrund af en helhedsvurdering af eksaminandens samlede præstation.

Eksaminandens præstation bedømmes "bestået/ikke bestået" i forhold til de faglige mål.

Præsentationsportfolio

Ved bedømmelsen lægges der vægt på, at eksaminanden:

FGU niveau 3

- har udarbejdet en præsentationsportfolio, som indeholder relevant og tilstrækkelig dokumentation af de valgte produktioner/processer
- i sin mundtlige præstation demonstrerer tilstrækkelig viden om arbejdsmetoder og –processer til føde-vareproduktion, herunder om hygiejne forhold og sikkerhedsforhold
- viser grundlæggende viden om ernæringsmæssige forhold og kan forklare om de fem grundsmage
- dokumenterer relevant løsning af faglige problemstillinger
- har anvendt korrekt fagsprog i portfolioen
- ved den mundtlige eksamination anvender korrekt fagsprog
- kan forklare de særlige faglige udfordringer i de beskrevne arbejdsprocesser.

Bedømmelsen gives på baggrund af en helhedsvurdering af eksaminandens samlede præstation. Eksaminandens præstation bedømmes ”bestået/ikke bestået” i forhold til de faglige mål.

Miljø og genbrug - Fagbilag

1. Identitet og formål

1.1 Identitet

Det faglige tema omfatter elementer fra beskæftigelsesområder, som relaterer til miljø og genbrug.

Der arbejdes med et eksemplarisk afgrænset fagligt område inden for det faglige tema med fremstilling og produktion til forskellige forbrugergrupper eller kunder, hvor miljø og genbrug samt bæredygtighed er det centrale emne.

Undervisningen er kendetegnet ved arbejde i autentiske værkstedsfaciliteter med reel produktion af varer med afsætning som mål og med anvendelse af det for fagområdet karakteristiske arbejdstøj og værktøj, udstyr og materialer.

1.2 Formål

Formålet med det faglige tema er, at eleven opnår kendskab til, erfaringer med og forståelse for et afgrænset område inden for det faglige tema Miljø og genbrug. Desuden skal det faglige tema bidrage til elevens forudsætninger for at træffe valg om uddannelse og erhverv.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

Undervisningen på introducerende niveau tilrettelægges med udgangspunkt i elevens forudsætninger og i overensstemmelse med de mål, der fremgår af elevens uddannelses- og forløbsplan. Undervisningen på introducerende niveau skal give eleven konkret og praktisk introduktion til det faglige tema og give eleven faglige forudsætninger for at indgå på et undervisningsniveau.

Undervisningens mål på hvert undervisningsniveau svarer til præstationsstandarden FGU 1-3:

FGU præstationsstandarden

FGU niveau 1	FGU niveau 2	FGU niveau 3
Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • medvirke til produktion/service i et professionelt miljø i kendte situationer og under vejledning • udvise interesse for og vilje til at udvikle faglige, sociale og personlige kompetencer med relevans for den aktuelle produktion/service.	Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • med begyndende selvstændighed og ansvarlighed gennemføre produktion/service i et professionelt miljø i kendte situationer eller kan udføre mere kompliceret produktion/service under vejledning • med begyndende selvstændighed sætte sig ind i forhold, der har betydning for den aktuelle produktion/service.	Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • planlægge og gennemføre produktion/service i et professionelt miljø i en rutinemæssige eller kendt situation, alene og i samarbejde med andre • selvstændigt sætte sig ind i forhold, der er nødvendige for den aktuelle produktion/service, og kan kommunikere med andre derom • udvise fleksibilitet og omstillingsevne.

Præstationsstandarderne angiver den kompleksitet, ansvar og selvstændighed, som eleven skal kunne udvise inden for viden, færdigheder og kompetencer, når eleven har opnået niveauet.

Eleven har viden om:

- materialers egenskaber, anvendelse og genanvendelse
- fagsprog, der hører til produktionen
- sikkerhedsforanstaltninger i produktionen
- cirkulær økonomi
- naturens kredsløb
- normer og kulturer inden for fagområdet
- kvalitetskrav og standarder i forhold til den konkrete produktion
- uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder inden for fagområdet.

Eleven har færdigheder i:

- håndtering og kendskab til materialer inden for miljø og genbrug
- anvendelse og kendskab til genbrugsmaterialer med udgangspunkt i bæredygtighed og miljø
- anvendelse af forskellige maskiner samt håndværktøj
- produktion af bæredygtige produkter eller løsninger/formidling
- overholdelse af sikkerhedskrav og ergonomisk korrekt udførelse af arbejdet
- anvendelse af relevant fagsprog.

Eleven har kompetencer til at kunne:

- planlægge og producere
- gennemføre arbejdsopgaver alene eller i samarbejde
- kvalitetssikre proces og produkt
- sikre miljømæssige hensyn
- have medansvar for samarbejde og trivsel på arbejdspladsen
- bidrage til valg af produktion med henblik på at opbygge ejerskab og motivation samt evne til at træffe valg
- søge praktikplads eller beskæftigelse målrettet den ønskede branche.

3. Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

Undervisningen tager udgangspunkt i reelle produktionsopgaver. I forbindelse med og på baggrund af produktionsopgaverne undervises der i miljø- og genbrugsfaglige emner og problemstillinger.

Undervisningen følger i øvrigt de generelle didaktiske principper for FGU.

3.2 Undervisnings- og arbejdsformer

Der arbejdes med et afgrænset område inden for miljø og genbrug enten på et skoleværksted eller i en virksomhed. Der arbejdes praksisnært og anvendelsesorienteret med henblik på reel produktion med afsætning/formidling som mål i forpligtende praksisfællesskaber, hvor arbejdet så vidt muligt tilrettelægges med opgaver, som i sig selv stiller krav til kvalitet og aflevering til tiden. Arbejdet tilrettelægges med sidemandsoplæring og principper fra mesterlære. Eleven indgår i relation til kunden/tredjepart om produktet og deltager i virksomhedsbesøg og ekskursioner med henblik på opbygning af kulturel kapital.

Arbejdet tilrettelægges helhedsorienteret og i relevant omfang i samspil med andre fag. Arbejdsformerne skal bestå af ca. 2/3 værkstedsarbejde eller arbejde i en virksomhed og ca. 1/3 teoretisk undervisning. Værkstedsarbejdet og den teoretiske undervisning skal i videst muligt omfang integreres.

3.3 It

It og digitale teknologier skal inddrages i det faglige tema, så undervisningen afspejler digitaliseringen i det arbejds- og skoleliv, som eleven skal være en del af.

It skal indgå som fagligt og didaktisk redskab med henblik på, at eleverne opnår digitale kompetencer og færdigheder inden for temaet samt digital dannelse.

It integreres overalt i undervisningen, hvor det er relevant. Det kan være som redskab i den faglige undervisning, fx ved materialeberegning, prisberegning, dokumentation af fremstillinger. Det kan være fremstilling af reklamer eller videopræsentationer af faglige elementer, til produktion, strukturering og organisering af elevernes arbejde eller til dokumentation og synliggørelse af elevernes arbejde og refleksioner.

3.4 Samspil med andre fag

Dele af undervisningen skal tilrettelægges med henblik på at styrke elevens færdigheder i minimum dansk og matematik.

Samspillet med andre fag skal planlægges under hensyntagen til de faglige mål. Der skal sikres samspil mellem det faglige tema og dansk, matematik og PASE. Andre fag og faglige temaer kan inddrages.

Samspillet med de almene fag skal understøtte at opgaveløsning i forbindelse med produktion, virksomhedspraktik og erhvervstræning i størst muligt omfang skal være udgangspunkt for teoretisk undervisning i de almene fag. Denne undervisning skal i størst muligt omfang foregå i direkte relation til opgaveløsningen i værkstedet eller praktikken.

3.5 Sproglig opmærksomhed

Mundtligt og skriftligt sprog indgår som en del af arbejdet med miljø og genbrug. Undervisningen skal sikre sproglig udvikling i form af faglig læsning og skrivning, og undervisningen skal tilrettelægges, så eleven introduceres mundtligt og skriftligt til fagområdets ord og metoder.

Undervisningen skal støtte eleven i udvikling af grundlæggende strategier til at læse, forstå og formidle faglige tekster.

Eleven skal føres fra hverdags sproget over i fagsproget.

4. Evaluering/dokumentation

4.1 Løbende evaluering

Formålet med den løbende evaluering af elevens deltagelse og læring samt af undervisningen er at sætte fokus på at motivere og styrke elevens oplevelse af at gøre fremskridt og mestre det faglige tema. Evalueringen skal omfatte:

1. Elevens læring og udvikling, herunder
  - viden, færdigheder og kompetencer
  - arbejdsindsats
  - engagement og interesse for det faglige tema
  - ansvar og selvstændighed i undervisningen.

Evalueringen skal ligeledes omfatte en dialog med eleven om uddannelses- og beskæftigelsesvalg set i relation til elevens udbytte af forløbet.

Til at understøtte en dialog mellem eleven og læreren skal der være et værktøj, som synliggør elevens progression. Værktøjet tager afsæt i de mål, der gælder for det faglige tema.

2. Undervisningens form og indhold

Undervisningens form og indhold evalueres gennem samtale med eleven under arbejdet på værkstedet, ved vejledningssamtaler samt i klassen/gruppen. Evalueringen skal danne baggrund for eventuelle justeringer af undervisningens indhold og af undervisnings- og arbejdsform.

4.2 Faglig dokumentation/afsluttende standpunktsbedømmelse

Elevens niveaumæssige indplacering (introducerende niveau, FGU1, FGU2 eller FGU3-niveau) fremgår af elevens forløbsplan. Forløbsplanens angivelse af elevens niveau justeres i overensstemmelse med, at eleven opnår et højere niveau. På baggrund af forløbsplanen arbejder eleven og lærerne systematisk med dokumentation af læringen med henblik på at fastholde og synliggøre progression.

Den faglige dokumentation anvendes i forbindelse med evaluering af elevens udvikling og læring, samt i forbindelse med standpunktsbedømmelse, hvis eleven afslutter det faglige tema på niveau 1 eller 2.

Eleven arbejder løbende med dokumentation af processer og produkter, som dokumenterer elevens

arbejde med det faglige tema. Dokumentationen skal kunne omfatte både arbejdsprocesser og udarbejdelse af konkrete produkter. Dokumentationen kan omfatte konkrete produkter, tekst- og billedokumentation, videooptagelser, arbejdstegninger, notater, materialelister eller anden form for dokumentation, der er tilpasset det faglige tema.

Ved valg af dokumentation skal der lægges vægt på, at dokumentationen kan vise elevens viden om og færdigheder i grundlæggende arbejdsmetoder og anvendelse af fagtemaets tilhørende redskaber.

De nærmere krav og rammer for den faglige dokumentation fastsættes på institutionsniveau.

Elevens dokumentation samles i en arbejdsportfolio, som skal danne grundlag for udarbejdelsen af en præsentationsportfolio til brug ved prøven.

Der gives afsluttende standpunktsbedømmelse, hvis eleven afslutter det faglige tema på niveau 1 eller 2. Elevens faglige dokumentation indgår som bedømmelsesgrundlag.

Ved standpunktsbedømmelsen lægges der vægt på, at eleven:

FGU niveau 1

- kan anvende de mest grundlæggende fagudtryk i relevante sammenhænge
- har grundlæggende kendskab til de mest basale arbejdsmetoder, materialer og sikkerhedsforanstaltninger
- kan anvende forskellige grundlæggende arbejdsmetoder på et basalt niveau
- kan udarbejde simple produkter eller dele af produkter med en acceptabel kvalitet
- kan medvirke til produktion/service gennem simple arbejdsprocesser og på baggrund af supervision.

FGU niveau 2

- kan anvende korrekte fagudtryk i relevante sammenhænge
- kan redegøre for forskellige basale arbejdsmetoder, materialer og sikkerhedsforanstaltninger inden for fagområdet
- kan anvende forskellige grundlæggende arbejdsmetoder til løsning af enkle opgaver under overholdelse af relevante forskrifter
- kan forholde sig til kvaliteten af udarbejdede produkter, dele af produkter eller serviceydelser, og kan give forslag til forbedringer og korrektioner.
- kan med begyndende selvstændighed tage ansvar for arbejdsprocesser (herunder gruppearbejde) til produktion/service.

Bedømmelsen bestået/ikke bestået anvendes.

4.3 Afsluttende prøve/prøveformer

Portfolioprøve

På baggrund af sin arbejdsportfolio udarbejder eksaminanden en præsentationsportfolio. Læreren fastsætter de nærmere rammer for præsentationsportfolioens udformning, indhold og omfang.

Præsentationsportfolioen indeholder udvalgt og bearbejdet materiale fra arbejdsportfolioen således, at det bearbejdede materiale afspejler eksaminandens aktuelle standpunkt. Præsentationsportfolioen skal indeholde dokumentation af processer og produkter, som dokumenterer eksaminandens arbejde med det faglige tema og aktuelle resultater heraf, herunder dokumentation af eventuelt konkret udarbejdede fysiske produkter. Læreren godkender præsentationsportfolioen som eksaminationsgrundlag.

Præsentationsportfolioen fremsendes til censor forud for prøven. Indeholder præsentationsportfolioen fysiske produkter, der ikke kan fremsendes til censor, informeres censor om disse ved vedlagt beskrivelse, billedokumentation eller anden form for information om produktet.

Der gennemføres en mundtlig prøve på 30 minutter pr. eksaminand inklusiv votering. Som udgangspunkt for eksaminationen og den faglige dialog fremlægger eksaminanden sin præsentationsportfolio.

Eksaminandens præstation bedømmes bestået/ikke bestået i forhold til det faglige temas mål.

4.3.1 Eksaminationsgrundlag

Eksaminationsgrundlaget er eksaminandens præsentationsportfolio.

4.3.2 Bedømmelsesgrundlag

Bedømmelsesgrundlaget er eksaminandens præsentationsportfolio, herunder eventuelle fysiske produkter og eksaminandens mundtlige præstation.

4.3.3 Bedømmelseskriterier

Ved bedømmelsen lægges der vægt på at:

FGU niveau 3

- eksaminandens præsentationsportfolio indeholder relevant og tilstrækkelig dokumentation af de valgte produktioner/processer
- eksaminanden i sin mundtlige præstation demonstrerer tilstrækkelig viden om materialer, sikkerhedsmæssige forhold, funktioner, fremstillings- og arbejdsprocesser og reparationsmetoder
- eksaminanden dokumenterer basal viden om metoder og normer inden for fagtemaet
- eksaminanden dokumenterer relevant løsning af faglige problemstillinger
- eksaminanden har kunnet søge og anvende relevant information til brug ved løsning af de dokumenterede opgaver
- der er i præsentationsportfolioen anvendt korrekt fagsprog
- eksaminanden ved den mundtlige eksamination anvender korrekt fagsprog
- eksaminanden kan forklare de særlige faglige udfordringer i de beskrevne arbejdsprocesser.

Bedømmelsen gives på baggrund af en helhedsvurdering af eksaminandens samlede præstation.

Eksaminandens præstation bedømmes bestået/ikke bestået.

Motor og mekanik - Fagbilag

1. Identitet og formål

1.1 Identitet

Det faglige tema omfatter elementer fra beskæftigelsesområder, som relaterer til motor, mekanik og teknik.

Der arbejdes med et eksemplarisk afgrænset fagligt område indenfor det faglige tema med reparation, servicering samt teknisk indsigt, til forskellige forbrugergrupper eller kunder.

Undervisningen er kendetegnet ved arbejde i autentiske værkstedsfaciliteter med reel produktion og afsætning af varer og tjenesteydelser som mål samt med anvendelse af det for fagområdet karakteristiske arbejdstøj, værktøj, udstyr og materialer. Ved tjenesteydelser forstås samarbejde med erhvervslivet, forningslivet samt institutioner, hvor samarbejdspartnere holdes delvist omkostningsfrie. Dette gengældes med praktikaftaler, oplevelser, virksomhedsbesøg og goodwill.

1.2 Formål

Formålet med det faglige tema er, at eleven opnår kendskab til, erfaringer med og forståelse for et afgrænset område inden for det faglige tema Motor og mekanik. Desuden skal det faglige tema bidrage til elevens forudsætninger for at træffe valg om uddannelse og erhverv.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

Undervisningen på introducerende niveau tilrettelægges med udgangspunkt i elevens forudsætninger og i overensstemmelse med de mål, der fremgår af elevens uddannelses- og forløbsplan. Undervisningen på introducerende niveau skal give eleven konkret og praktisk introduktion til det faglige tema og give eleven faglige forudsætninger for at indgå på et af de tre undervisningsniveauer.

Undervisningens mål relaterer til præstationsstandarden FGU 1-3:

FGU præstationsstandarden

FGU niveau 1	FGU niveau 2	FGU niveau 3
Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • medvirke til produktion/service i et professionelt miljø i kendte situationer og under vejledning • udvise interesse for og vilje til at udvikle faglige, sociale og personlige kompetencer med relevans for den aktuelle produktion/service.	Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • med begyndende selvstændighed og ansvarlighed gennemføre produktion/service i et professionelt miljø i kendte situationer eller kan udføre mere kompliceret produktion/service under vejledning • med begyndende selvstændighed sætte sig ind i forhold, der har betydning for den aktuelle produktion/service.	Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • planlægge og gennemføre produktion/service i et professionelt miljø i en rutinemæssige eller kendt situation, alene og i samarbejde med andre • selvstændigt sætte sig ind i forhold, der er nødvendige for den aktuelle produktion/service, og kan kommunikere med andre derom • udvise fleksibilitet og omstillings-evne.

Præstationsstandarderne angiver den kompleksitet, ansvar og selvstændighed, som eleven skal kunne udvise inden for viden, færdigheder og kompetencer, når eleven har opnået niveauet.

Eleven har viden om:

- maskiner og materialers egenskaber og anvendelse
- fagsprog, der hører til produktionen
- sikkerhedsforanstaltninger i produktionen
- normer og kulturer inden for fagområdet
- eleven har viden om sikkerhedsdatablade
- eleven har viden om APB (Arbejdsplads brugsvejledning)
- eleven har viden om miljø håndtering af kemi produkter
- kvalitetskrav og standarder i forhold til den konkrete produktion
- uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder inden for fagområdet.

Eleven har færdigheder i at:

- anvende maskiner og materialer til produktionen
- anvende områdets værktøj
- overholde sikkerhedskrav og ergonomisk korrekt udførelse af arbejdet
- anvende områdets IT udstyr
- anvende områdets måleudstyr
- anvende områdets hjælpeudstyr
- anvender relevant fagsprog i den faglige dokumentation.

Eleven har kompetencer til at kunne:

- planlægge og producere i et værksted
- gennemføre arbejdsopgaver alene i eller i samarbejde
- kvalitetssikre proces og produkt
- sikre miljømæssige hensyn
- tage medansvar for samarbejde og trivsel på arbejdspladsen
- bidrage til valg af produktion med henblik på at opbygge ejerskab og motivation samt evne at træffe valg
- søge praktikplads eller beskæftigelse målrettet den ønskede branche.

3. Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

Undervisningen tager udgangspunkt i reelle produktionsopgaver. I forbindelse med og på baggrund af produktionsopgaverne undervises der i motor og mekaniske emner og problemstillinger.

Undervisningen følger i øvrigt de generelle didaktiske principper for FGU.

3.2 Undervisnings- og arbejdsformer

Der arbejdes med et afgrænset område inden for motor og mekanik enten på et skoleværksted eller i en virksomhed. Der arbejdes praksisnært og anvendelsesorienteret med henblik på reel produktion med afsætning som mål i forpligtende praksisfællesskaber, hvor arbejdet så vidt muligt tilrettelægges med opgaver, som i sig selv stiller krav til kvalitet og aflevering til tiden. Arbejdet tilrettelægges med sidemandsoplæring og principper fra mesterlære. Eleven indgår i relation til kunden/tredjepart om produktet.

Arbejdet tilrettelægges helhedsorienteret og i relevant omfang i samspil med andre fag. Arbejdsformerne skal bestå af 2/3 værkstedsarbejde eller arbejde i en virksomhed og 1/3 teoretisk undervisning. Værkstedsarbejdet og den teoretiske undervisning skal i videst muligt omfang integreres.

3.3 It

It og digitale teknologier skal inddrages i det faglige tema, så undervisningen afspejler digitaliseringen i det arbejds- og skoleliv, som eleven skal være en del af.

It skal indgå som fagligt og didaktisk redskab med henblik på, at eleverne opnår digitale kompetencer og færdigheder inden for temaet samt digital dannelse.

It integreres overalt i undervisningen, hvor det er relevant. Herunder som redskab i den faglige undervisning, fx ved teknisk information, egenkontrol, dokumentation af fremstillinger og fremstilling af videodokumentation af faglige elementer. Desuden til produktion, strukturering og organisering af elevernes arbejde, samt til dokumentation og synliggørelse af elevernes arbejde og refleksioner

3.4 Samspil med almene fag

Dele af undervisningen skal tilrettelægges med henblik på at styrke elevens færdigheder i minimum dansk og matematik. Samspillet med andre fag skal planlægges under hensynstagen til de faglige mål. Der skal sikres samspil mellem det faglige tema og dansk, matematik og PASE. Andre fag og faglige temaer kan inddrages. Samspillet med de almene fag skal understøtte at opgaveløsning i forbindelse med produktion, virksomhedspraktik og erhvervstræning i størst muligt omfang skal være udgangspunkt for teoretisk undervisning i de almene fag. Denne undervisning skal i størst muligt omfang foregå i direkte relation til opgaveløsningen i værkstedet eller praktikken.

3.5 Sproglig opmærksomhed

Mundtligt og skriftligt sprog indgår som en del af det faglige tema. Undervisningen skal sikre sproglig udvikling i form af faglig læsning og skrivning og undervisningen skal tilrettelægges, så eleven introduceres mundtligt og skriftligt til fagets ord og metoder.

Undervisningen skal støtte eleven i udvikling af grundlæggende strategier til at læse, forstå og formidle faglige tekster, herunder bestilling af materialer og varer, kundekontakt, skrive en faktura til kunde.

Eleven skal føres fra hverdagssproget over i fagsproget.

4. Evaluering/dokumentation

4.1 Løbende evaluering

Formålet med den løbende evaluering af elevens deltagelse og læring samt af undervisningen er at sætte fokus på at motivere og styrke elevens oplevelse af at gøre fremskridt og mestre det faglige tema. Evalueringen skal omfatte:

1. Elevens læring og udvikling, herunder
  - viden, færdigheder og kompetencer
  - arbejdsindsats
  - engagement og interesse for det faglige tema
  - ansvar og selvstændighed i undervisningen.

Evalueringen skal ligeledes omfatte en dialog med eleven om uddannelses- og beskæftigelsesvalg set i relation til elevens udbytte af forløbet.

Til at understøtte en dialog mellem eleven og underviseren skal der være et værktøj, som synliggør elevens progression. Værktøjet tager afsæt i de mål, der gælder for det faglige tema.

2. Undervisningens form og indhold

Undervisningens form og indhold evalueres gennem samtale med eleven under arbejdet på værkstedet, ved vejledningssamtaler samt i klassen/gruppen. Evalueringen skal danne baggrund for eventuelle justeringer af undervisningens indhold og af undervisnings- og arbejdsformen.

4.2 Faglig dokumentation/afsluttende standpunktsbedømmelse

Elevens niveaumæssige indplacering (introducerende niveau, FGU1, FGU2 eller FGU3-niveau) fremgår af elevens forløbsplan. Forløbsplanens angivelse af elevens niveau justeres i overensstemmelse med, at eleven opnår et højere niveau.

På baggrund af forløbsplanen arbejder elever og lærere systematisk med dokumentation af elevens læring med henblik på at fastholde og synliggøre progression.

Den faglige dokumentation anvendes i forbindelse med evaluering af elevens udvikling og læring, samt i forbindelse med standpunktsbedømmelse ved afslutning af niveau 1 og 2.

Eleven arbejder løbende med dokumentation af processer og produkter, som dokumenterer elevens arbejde med det faglige tema. Dokumentationen skal kunne omfatte både arbejdsprocesser og udarbejdelse af konkrete produkter. Dokumentationen kan omfatte konkrete produkter, tekst- og billedokumentation, videooptagelser, arbejdstegninger, notater, materialelister eller anden form for dokumentation, der er tilpasset det faglige tema.

Ved valg af dokumentation skal der lægges vægt på, at dokumentationen kan vise elevens viden om og færdigheder i grundlæggende arbejdsmetoder og anvendelse af fagtemaets tilhørende redskaber.

De nærmere krav og rammer for den faglige dokumentation fastsættes på institutionsniveau.

Hvis portfolioprøven vælges, samles elevernes dokumentation i en arbejdsportfolio, som skal danne grundlag for udarbejdelsen af en præsentationsportfolio til brug ved prøven.

Der gives afsluttende standpunktsbedømmelse på elevens højst opnåede niveau (G, E eller D-niveau), hvis faget ikke er udtrukket til prøve. Elevens faglige dokumentation indgår som bedømmelsesgrundlag. Endvidere bedømmes eleven på baggrund af sin præstation i undervisningen.

Ved standpunktsbedømmelsen lægges der vægt på at eleven:

FGU niveau 1

- kan anvende de mest grundlæggende fagudtryk i relevante sammenhænge
- har grundlæggende kendskab til de mest basale arbejdsmetoder, materialer og sikkerhedsforanstaltninger
- kan anvende forskellige grundlæggende arbejdsmetoder på et basalt niveau
- kan udarbejde simple produkter eller dele af produkter med en acceptabel kvalitet
- kan medvirke til produktion/service gennem simple arbejdsprocesser og på baggrund af supervision.

FGU niveau 2

- kan anvende korrekte fagudtryk i relevante sammenhænge
- kan redegøre for forskellige basale arbejdsmetoder, materialer og sikkerhedsforanstaltninger inden for fagområdet
- kan anvende forskellige grundlæggende arbejdsmetoder til løsning af enkle opgaver under overholdelse af relevante forskrifter
- kan udarbejde produkter eller dele af produkter af en nogenlunde kvalitet, og kan diskutere resultaterne af sit arbejde, herunder komme med forslag til forbedringer og korrektioner
- kan med begyndende selvstændighed tage ansvar for arbejdsprocesser (herunder gruppearbejde) til produktion/service.

Bedømmelsen "bestået/ikke bestået" anvendes.

4.3 Afsluttende prøve/prøveformer

Den afsluttende prøve kan gennemføres som en praktisk prøve på én arbejdsdag eller som en portfolioprøve. Prøveformen fastsættes af institutionen.

Praktisk prøve på én arbejdsdag

Prøven gennemføres på én arbejdsdag. Eksaminanden udfører alene eller i samarbejde med andre en produktion eller en serviceydelse eller kombinationer heraf. Den praktiske opgave stilles af eksaminator og kan være en konkret produktion eller serviceydelse til salg eller være tilrettelagt med prøven som formål.

Af opgaven fremgår, hvilken produktion eller serviceydelse eksaminanden skal udføre, og hvilken dokumentation der kræves. Alle eksaminander kan stilles den samme opgave, eller opgaverne kan stilles individuelt.

Opgaven udleveres ved prøvens begyndelse, og eksaminator og censor sikrer, at eksaminanden har forstået opgaven, inden løsningen påbegyndes.

Eksaminator og censor observerer, udspørger, gør notater og sikrer sig, at de i løbet af dagen opnår et til-

strækkeligt bedømmelsesgrundlag til at vurdere hver enkelt eksaminand.

Hver eksaminand eksamineres sammenlagt 30 minutter fordelt over arbejdsdagen. Votering og meddelelse af bedømmelse til eksaminanderne sker ved arbejdsdagens afslutning.

Eksaminanden bedømmes individuelt ud fra det fremstillede produkt eller serviceydelse, dets kvalitet og processen i løbet af arbejdsdagen.

Eksaminandens præstation bedømmes "bestået/ikke bestået" i forhold til det faglige temas mål. Bedømmelsen gives på baggrund af en helhedsvurdering af eksaminandens samlede præstation.

Portfolioprøve

På baggrund af sin arbejdsportfolio udarbejder eksaminanden en præsentationsportfolio.

Læreren fastsætter de nærmere rammer for præsentationsportfolioens udformning, indhold og omfang. Præsentationsportfolioen indeholder udvalgt og bearbejdet materiale fra arbejdsportfolioen således, at det bearbejdede materiale afspejler eksaminandens aktuelle standpunkt. Præsentationsportfolioen skal indeholde dokumentation af processer og produkter, som dokumenterer eksaminandens arbejde med det faglige tema og aktuelle resultater heraf, herunder dokumentation af eventuelt konkret udarbejdede fysiske produkter. Læreren godkender præsentationsportfolioen som eksaminationsgrundlag.

Præsentationsportfolioen fremsendes til censor forud for prøven. Indeholder præsentationsportfolioen fysiske produkter, der ikke kan fremsendes til censor, informeres censor om disse ved vedlagt beskrivelse, billedokumentation eller anden form for information om produktet.

Der gennemføres en mundtlig prøve på 30 minutter pr. eksaminand inklusiv votering. Som udgangspunkt for eksaminationen og den faglige dialog fremlægger eksaminanden sin præsentationsportfolio.

Eksaminandens præstation bedømmes "bestået/ikke bestået" i forhold til det faglige temas mål.

4.3.1 Eksaminationsgrundlag

Praktisk prøve på én arbejdsdag

Eksaminationsgrundlaget er den praktiske opgave, som eksaminanden får stillet.

Portfolioprøve

Eksaminationsgrundlaget er eksaminandens præsentationsportfolio.

4.3.2 Bedømmelsesgrundlag

Praktisk prøve på én arbejdsdag

Bedømmelsesgrundlaget er det fremstillede produkt og/eller udført serviceydelse, herunder udarbejdet dokumentation og udførte arbejdsprocesser samt eksaminandens mundtlige præstation ved eksaminationen.

Portfolioprøve

Bedømmelsesgrundlaget er eksaminandens portfolio, herunder eventuelle fysiske produkter og eksaminandens mundtlige præstation.

4.3.3 Bedømmelseskriterier

Praktisk prøve på én arbejdsdag

FGU niveau 3

Ved bedømmelsen lægges der vægt på:

- at kvaliteten af det praktiske produkt/serviceydelse lever op til den stillede opgaves krav
- at det praktiske produkt enten kan sælges til en kunde, som det er, eller eksaminanden kan gøre rede for, hvilke forbedringer og korrektioner, der skulle til, for at gøre produktet salgbart
- at eksaminanden kan vise basal viden om metoder og normer indenfor fagtemaet
- eksaminandens faglige løsning af den stillede opgave
- eksaminanden har kunnet søge og anvende relevant information til brug ved løsning af den stillede opgave
- eksaminanden kan anvende korrekt fagsprog i sin kommunikation med eksaminator og censor
- eksaminanden udviser ansvar for arbejdsprocessen.

Portfolioprøve

Ved bedømmelsen lægges der vægt på at:

- eksaminandens præsentationsportfolio indeholder relevant og tilstrækkelig dokumentation af de valgte produktioner/processer
- eksaminanden i sin mundtlige præstation demonstrerer tilstrækkelig viden om materialer, sikkerhedsmæssige forhold, funktioner, fremstillings- og arbejdsprocesser og reparationsmetoder
- eksaminanden dokumenterer basal viden om metoder og normer indenfor fagtemaet
- eksaminanden dokumenterer relevant løsning af faglige problemstillinger
- eksaminanden har kunnet søge og anvende relevant information til brug ved løsning af de dokumenterede opgaver
- der er i portfolioen anvendt korrekt fagsprog
- eksaminanden ved den mundtlige eksamination anvender korrekt fagsprog
- eksaminanden kan forklare de særlige faglige udfordringer i de beskrevne arbejdsprocesser.

Eksaminandens præstation bedømmes "bestået/ikke bestået" i forhold til det faglige temas mål. Bedømmelsen gives på baggrund af en helhedsvurdering af eksaminandens samlede præstation.

Musisk og kunstnerisk produktion - Fagbilag

1. Identitet og formål

1.1 Identitet

Det faglige tema relaterer sig til kunstnerisk produktion og dertil beslægtede fagområder. Uanset om det drejer sig om scenekunst, billedkunst, musik, litteratur eller andre kunstformer, har de det til fælles, at kunstneren formidler følelser, holdninger og erfaringer med mere, der har til formål at give kunden/modtageren en oplevelse. Der produceres altså ikke nødvendigvis et fysisk produkt med en praktisk værdi, da produktet primært består af oplevelsen.

Produktionen er målrettet det oplevelsesøkonomiske marked. Undervisningen er kendetegnet ved arbejde i autentiske rammer, herunder en kombination af teori, proces og samarbejde med produktion, markedsføring og afsætning af kunstneriske og kulturelle oplevelser som mål.

1.2 Formål

Formålet med temaet er, at eleven udvikler viden, færdigheder, kompetencer og erfaring inden for et kunstnerisk produktionsområde med særligt fokus på, at eleven udvikler sin selvstændighed, nysgerrighed og kreativitet og på et kvalificeret grundlag bliver i stand til at træffe valg om efterfølgende uddannelse og erhverv.

Det faglige tema skal også gøre eleven opmærksom på arbejdslivet inden for det kunstneriske område, som typisk kan være freelancebaseret og indeholde flere dele, og at en lang række uddannelser derfor kan være relevante - såvel de kunstneriske som praktiske, pædagogiske eller alment dannende.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

Undervisningen på introducerende niveau tilrettelægges med udgangspunkt i elevens forudsætninger og i overensstemmelse med de mål, der fremgår af elevens uddannelses- og forløbsplan. Undervisningen på introducerende niveau skal give eleven konkret og praktisk introduktion til det faglige tema og give eleven faglige forudsætninger for at indgå på et undervisningsniveau.

Undervisningens mål relaterer til præstationsstandarden FGU 1-3:

FGU præstationsstandarden

FGU niveau 1	FGU niveau 2	FGU niveau 3
Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • medvirke til produktion/service i et professionelt miljø i kendte situationer og under vejledning • udvise interesse for og vilje til at udvikle faglige, sociale og personlige kompetencer med relevans for den aktuelle produktion/service.	Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • med begyndende selvstændighed og ansvarlighed gennemføre produktion/service i et professionelt miljø i kendte situationer eller kan udføre mere kompliceret produktion/service under vejledning • med begyndende selvstændighed sætte sig ind i forhold, der har betydning for den aktuelle produktion/service.	Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • planlægge og gennemføre produktion/service i et professionelt miljø i en rutinemæssig eller kendt situation, alene og i samarbejde med andre • selvstændigt sætte sig ind i forhold, der er nødvendige for den aktuelle produktion/service, og kan kommunikere med andre derom • udvise fleksibilitet og omstillingsevne.

Præstationsstandarderne angiver den kompleksitet, ansvar og selvstændighed, som eleven skal kunne udvise inden for viden, færdigheder og kompetencer, når eleven har opnået niveauet.

Eleven har viden om:

- det praktiske og tekniske inden for den enkelte kunstform
- hvordan kunstformen iværksættes og markedsføres
- kunstformens virkemidler fx kommunikativt og pædagogisk
- kunstformens historie
- idégenerering
- uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder inden for fagområdet.

Eleven har færdigheder i:

- at udøve kunstformen, praktisk og teoretisk
- at tilrettelægge en proces og udføre den
- kreative processer og løsninger
- fagsprog og faglig kommunikation.

Eleven har kompetencer til at kunne:

- iværksætte og nå et fastsat mål selvstændigt
- håndtere eventuelle udfordringer, som opstår i en proces, professionelt
- samarbejde professionelt og i samspil med andre
- gennemføre selvstændig løsning af en given produktionsopgave/opsætning
- søge praktikplads eller beskæftigelse målrettet den ønskede branche.

3. Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

Undervisningen tager udgangspunkt i reelle produktioner. I forbindelse med og på baggrund af produktionsopgaverne, undervises der i kulturelle, kunstneriske og musiske emner og problemstillinger.

Undervisningen følger i øvrigt de generelle didaktiske principper for FGU.

3.2 Undervisnings- og arbejdsformer

Der arbejdes med et afgrænset område inden for kunstnerisk og musisk produktion på en lokation, der passer til formålet.

Der arbejdes praksisnært og anvendelsesorienteret med henblik på reel oplevelsesbaseret produktion med afsætning som mål i forpligtende praksisfællesskaber, hvor arbejdet så vidt muligt tilrettelægges med opgaver, som i sig selv stiller krav til kvalitet og aflevering til tiden. Arbejdet kan bl.a. tilrettelægges med sidemandsoplæring og principper fra mesterlære. Eleven indgår i relation til kunden/tredjepart om produktet.

Arbejdet tilrettelægges helhedsorienteret og i relevant omfang i samspil med andre fag. Arbejdsformerne skal bestå af ca. 2/3 værkstedsarbejde eller arbejde i en virksomhed og ca. 1/3 teoretisk undervisning. Værkstedsarbejdet og den teoretiske undervisning skal i videst muligt omfang integreres.

3.3 It

It og digitale teknologier skal inddrages i det faglige tema, så undervisningen afspejler digitaliseringen i det arbejds- og skoleliv, som eleven skal være en del af.

It skal indgå som fagligt og didaktisk redskab med henblik på, at eleverne opnår digitale kompetencer og færdigheder inden for temaet samt digital dannelse.

It integreres overalt i undervisningen, hvor det er relevant. Eksempelvis som redskab i den faglige undervisning, dokumentation af fremstillinger, videopræsentationer af faglige elementer og som redskab og middel til at udtrykke sig kunstnerisk. Derudover til produktion, strukturering og organisering af elevernes arbejde samt til dokumentation og synliggørelse af elevernes arbejde og refleksioner

3.4 Samspil med almene fag

Dele af undervisningen skal tilrettelægges med henblik på at styrke elevens færdigheder i minimum dansk og matematik.

Samspillet med andre fag skal planlægges under hensyntagen til de faglige mål. Der skal sikres samspil mellem det faglige tema og dansk, matematik og PASE. Andre fag og faglige temaer kan inddrages.

Samspillet med de almene fag skal understøtte at opgaveløsning i forbindelse med produktion, virksomhedspraktik og erhvervstræning i størst muligt omfang skal være udgangspunkt for teoretisk undervisning i de almene fag. Denne undervisning skal i størst muligt omfang foregå i direkte relation til opgaveløsningen i værkstedet eller praktikken.

3.5 Sproglig opmærksomhed

Mundtligt og skriftligt sprog og kommunikation indgår som en naturlig del af arbejdet med musisk og kunstnerisk produktion. Undervisningen skal sikre sproglig udvikling i form af faglig læsning og skrivning og undervisningen skal tilrettelægges, så eleven introduceres mundtligt og skriftligt til fagområdets ord og metoder.

Undervisningen skal i videst muligt omfang støtte eleven i udvikling af grundlæggende strategier til at læse, forstå og formidle relevante tekster. Eleven skal føres fra hverdagsproget over i fagsproget.

4. Evaluering/dokumentation

4.1 Løbende evaluering

Formålet med den løbende evaluering af elevens deltagelse og læring samt af undervisningen er at sætte fokus på at motivere og styrke elevens oplevelse af at gøre fremskridt og mestre det faglige tema.

Evalueringen skal omfatte:

1. Elevens læring og udvikling, herunder:

- viden, færdigheder og kompetencer
- arbejdsindsats
- engagement og interesse for det faglige tema
- ansvar og selvstændighed i undervisningen.

Evalueringen skal ligeledes omfatte en dialog med eleven om uddannelses- og beskæftigelsesvalg set i relation til elevens udbytte af forløbet.

Til at understøtte en dialog mellem eleven og læreren skal der være et værktøj, som synliggør elevens progression. Værktøjet tager afsæt i de mål, der gælder for det faglige tema.

2. Undervisningens form og indhold

Undervisningens form og indhold evalueres gennem samtale med eleven under arbejdet på værkstedet, ved vejledningssamtaler samt i klassen/gruppen. Evalueringen skal danne baggrund for eventuelle justeringer af undervisningens indhold og af undervisnings- og arbejdsform.

4.2 Faglig dokumentation/afsluttende standpunktsbedømmelse

Elevens niveaumæssige indplacering (introducerende niveau, FGU1, FGU2 eller FGU3-niveau) fremgår af elevens forløbsplan. Forløbsplanens angivelse af elevens niveau justeres i overensstemmelse med, at eleven opnår et højere niveau. På baggrund af forløbsplanen arbejder eleven og lærerne systematisk med dokumentation af elevens læring med henblik på at fastholde og synliggøre progression.

Den faglige dokumentation anvendes i forbindelse med evaluering af elevens udvikling og læring, samt i forbindelse med standpunktsbedømmelse, hvis eleven afslutter det faglige tema på niveau 1 eller 2.

Eleven arbejder løbende med dokumentation af processer og produkter, som dokumenterer elevens arbejde med det faglige tema. Dokumentationen skal kunne omfatte både arbejdsprocesser og udarbejdelse af konkrete produkter. Dokumentationen kan omfatte konkrete produkter, tekst- og billedokumentation, videooptagelser, arbejdstegninger, notater, materialelister eller anden form for dokumentation, der er tilpasset det faglige tema.

Ved valg af dokumentation skal der lægges vægt på, at dokumentationen kan vise elevens viden om og færdigheder i grundlæggende arbejdsmetoder og anvendelse af fagtemaets tilhørende redskaber.

De nærmere krav og rammer for den faglige dokumentation fastsættes på institutionsniveau.

Hvis der gennemføres portfolioprøve, samles elevens dokumentation i en arbejdsportfolio, som skal danne grundlag for udarbejdelsen af en præsentationsportfolio til brug ved prøven.

Der gives afsluttende standpunktsbedømmelse, hvis eleven afslutter det faglige tema på niveau 1 eller 2. Elevens faglige dokumentation indgår som bedømmelsesgrundlag.

Ved standpunktsbedømmelsen lægges der vægt på, at eleven:

FGU niveau 1

- kan anvende de mest grundlæggende fagudtryk i relevante sammenhænge
- har grundlæggende kendskab til de mest basale arbejdsmetoder, materialer og sikkerhedsforanstaltninger
- kan anvende forskellige grundlæggende arbejdsmetoder på et basalt niveau
- kan gennemføre simple produktioner eller dele af produktioner med en acceptabel kvalitet
- kan medvirke til produktioner gennem simple arbejdsprocesser og på baggrund af supervision.

FGU niveau 2

- kan anvende korrekte fagudtryk i relevante sammenhænge
- kan redegøre for forskellige basale arbejdsmetoder, materialer og sikkerhedsforanstaltninger inden for fagområdet
- kan anvende forskellige grundlæggende arbejdsmetoder til løsning af enkle opgaver under overholdelse af relevante forskrifter
- kan forholde sig til kvaliteten af udarbejdede produktioner, dele af produktioner eller serviceydelser, og kan give forslag til forbedringer og korrektioner
- kan med begyndende selvstændighed tage ansvar for arbejdsprocesser (herunder gruppearbejde) til produktion/service.

Bedømmelsen "bestået/ikke bestået" anvendes.

4.3 Afsluttende prøve/prøveformer

Det faglige tema indeholder mange muligheder for at producere inden for forskellige medier. For at imødekomme mangfoldigheden af kunstformer kan den afsluttende prøve gennemføres som en praktisk prøve i løbet af en eller flere arbejdsdage eller som en portfolioprøve. Prøveformen fastsættes af institutionen.

Praktisk prøve over flere arbejdsdage

Som grundlag for den mundtlige eksamination stilles eksaminanden i den sidste del af undervisningen en praktisk opgave, som løses inden for en af institutionen nærmere fastsat tid, dog højst fem arbejdsdage. Opgavebeskrivelsen fremsendes til censor som redskab til at bedømme om opgaven løses i overensstemmelse med beskrivelsen.

Opgaven stilles af eksaminator og kan være en konkret produktion eller serviceydelse til salg eller være tilrettelagt med prøven som formål.

Alle eksaminander kan stilles den samme opgave, eller opgaverne kan stilles individuelt.

Ved udlevering af opgaven sikrer eksaminator sig, at eksaminanden har forstået opgaven, inden løsningen påbegyndes.

Af opgaveformuleringen fremgår det, at opgaven skal løses med udgangspunkt i eksaminandens primære kunstart og giver eksaminanden mulighed for at vælge, hvordan kunstarten skal udarbejdes og formidles. Produktet skal ved prøven være klar til et publikum. Processen til det færdige produkt skal beskrives og/eller dokumenteres for eksaminator og censor.

Eksaminanden kan modtage vejledning under løsningen af den praktiske opgave.

Eksaminandens opgaveløsning skal resultere i en reel opsætning/koncert/forestilling/produkt, og eksaminanden skal ved prøven beskrive processen dag for dag, samt sin egen progression over forløbet.

Censor deltager ved den mundtlige eksamination, hvor det udarbejdede produkt fremlægges.

Prøven kan gennemføres individuel eller ved gruppeprøve. Ved gruppeprøve skal både den kunstneriske del og procesformidlingen være fordelt mellem gruppemedlemmerne således, at der kan foretages en individuel bedømmelse.

Den mundtlige eksamination gennemføres dagen efter arbejdsdagens afslutning. Eksaminationen varer 30 minutter per eksaminand inklusiv votering.

Portfolioprøve

På baggrund af sin arbejdsportfolio udarbejder eksaminanden en præsentationsportfolio.

Læreren fastsætter de nærmere rammer for præsentationsportfolioens udformning, indhold og omfang. Præsentationsportfolioen indeholder udvalgt og bearbejdet materiale fra arbejdsportfolioen således, at det bearbejdede materiale afspejler eksaminandens aktuelle standpunkt. Præsentationsportfolioen skal indeholde dokumentation af processer og produkter, som dokumenterer eksaminandens arbejde med det faglige tema og aktuelle resultater heraf, herunder dokumentation af eventuelt konkret udarbejdede fysiske produkter. Læreren godkender præsentationsportfolioen som eksaminationsgrundlag.

Præsentationsportfolioen fremsendes til censor forud for prøven. Indeholder præsentationsportfolioen fysiske produkter, der ikke kan fremsendes til censor, informeres censor om disse ved vedlagt beskrivelse, billedokumentation eller anden form for information om produktet.

Der gennemføres en mundtlig prøve på 30 minutter pr. eksaminand inklusiv votering. Som udgangspunkt for eksaminationen og den faglige dialog fremlægger eksaminanden sin præsentationsportfolio.

Eksaminandens præstation bedømmes "bestået/ikke bestået" i forhold til det faglige temas mål.

4.3.1 Eksaminationsgrundlag

Praktisk prøve over flere arbejdsdage

Eksaminationsgrundlaget er den praktiske opgave, som eksaminanden får stillet.

Portfolioprøve

Eksaminationsgrundlaget er eksaminandens præsentationsportfolio og demonstration af en valgfri produktion.

4.3.2 Bedømmelsesgrundlag

Praktisk prøve over flere arbejdsdage

Bedømmelsesgrundlaget er den eksaminandfremstillede produktion, herunder evt. dokumentation, og eksaminandens præstation ved eksaminationen. Bedømmelsen gives på baggrund af en helhedsvurdering af eksaminandens samlede præstation.

Portfolioprøve

Bedømmelsesgrundlaget er eksaminandens præsentationsportfolio, herunder eventuelle produktioner og eksaminandens mundtlige præstation.

Bedømmelsen gives på baggrund af en helhedsvurdering af eksaminandens samlede præstation.

4.3.3 Bedømmelseskriterier

Praktisk prøve over flere arbejdsdage

Ved bedømmelsen lægges der vægt på, at:

FGU niveau 3

- kvaliteten af den kunstneriske produktion lever op til den stillede opgaves krav
- den kunstneriske produktion enten kan sælges til en kunde, som det er, eller eksaminanden kan gøre rede for, hvilke forbedringer og korrektioner, der skal til, for at gøre produktet salgbart
- eksaminanden kan vise basal viden om metoder og normer inden for fagtemaet
- eksaminandens faglige løsning af den stillede opgave
- eksaminanden har kunnet søge og anvende relevant information til brug ved løsning af den stillede opgave
- eksaminanden kan anvende korrekt fagsprog i sin kommunikation med eksaminator og censor
- eksaminanden udviser ansvar for arbejdsprocessen.

Eksaminandens præstation bedømmes "bestået/ikke bestået" i forhold til det faglige temas mål.

Portfolioprøve

Ved bedømmelsen lægges der vægt på, at eksaminanden:

FGU niveau 3

- har udarbejdet en præsentationsportfolio, som indeholder relevant og tilstrækkelig dokumentation af de valgte produktioner/processer
- i sin præstation demonstrerer tilstrækkelig viden om den valgte kunstforms arbejdsformer, processer og virkemidler
- dokumenterer basal viden om metoder og normer inden for fagtemaet
- dokumenterer relevant løsning af faglige problemstillinger
- har kunnet søge og anvende relevant information til brug ved løsning af de dokumenterede opgaver
- i præsentationsportfolioen har anvendt korrekt fagsprog
- ved den mundtlige eksamination anvender korrekt fagsprog
- kan forklare de særlige faglige udfordringer i de beskrevne arbejdsprocesser.

Eksaminandens præstation bedømmes "bestået/ikke bestået" i forhold til det faglige temas mål.

Omsorg og Sundhed - Fagbilag

1. Identitet og formål

1.1 Identitet

Det faglige tema omfatter elementer fra beskæftigelsesområder, der relaterer til omsorg, sundhed og pædagogik.

Der arbejdes med omsorgs- og sundhedsaktiviteter for relevante målgrupper (børn/unge/ældre).
Der arbejdes med afgrænsede områder, så autentisk og eksemplarisk som muligt.

Undervisningen kendetegnes ved en blanding af autentisk interaktion med målgruppen og tilegnelse af baggrundsviden/teori.

Centrale elementer i det faglige tema er:

- omsorgsrollen
- sundhed og sundhedsfremme
- psykologi og pædagogik
- kommunikation
- observation og refleksion
- hygiejne
- arbejdsmiljø.

1.2 Formål

Formålet med det faglige tema er, at eleven opnår kendskab til, erfaringer med og forståelse for et afgrænset område inden for temaet. Desuden skal det faglige tema bidrage til elevens forudsætninger for at træffe valg om uddannelse og erhverv.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

Undervisningen på introducerende niveau tilrettelægges med udgangspunkt i elevens forudsætninger og i overensstemmelse med de mål, der fremgår af elevens uddannelses- og forløbsplan. Undervisningen på introducerende niveau skal give eleven konkret og praktisk introduktion til det faglige tema og give eleven faglige forudsætninger for at indgå på et undervisningsniveau.

Undervisningens mål relaterer til præstationsstandarden FGU 1-3:

FGU præstationsstandarden

FGU niveau 1	FGU niveau 2	FGU niveau 3
Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • medvirke til omsorgs-/ sundhedsaktiviteter i et professionelt miljø i kendte	Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • med begyndende selvstændighed og ansvarlighed gennemføre omsorgs-/	Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • planlægge og gennemføre omsorgs-/ sundhedsaktiviteter i et

situationer og under vejledning <ul style="list-style-type: none"> • udvise interesse for og vilje til at udvikle faglige, sociale og personlige kompetencer med relevans for den aktuelle omsorgs-/ sundhedsaktivitet.	sundhedsaktiviteter i et professionelt miljø i kendte situationer eller kan udføre mere komplicerede omsorgs-/ sundhedsaktiviteter under vejledning <ul style="list-style-type: none"> • med begyndende selvstændighed sætte sig ind i forhold, der har betydning for den aktuelle omsorgs-/ sundhedsaktivitet.	professionelt miljø i en rutinemæssig eller kendt situation, alene og i samarbejde med andre <ul style="list-style-type: none"> • selvstændigt sætte sig ind i forhold, der er nødvendige for den aktuelle omsorgs-/sundhedsaktivitet, og kan kommunikere med andre derom • udvise fleksibilitet og omstillingsevne.
--	--	---

Præstationsstandarden angiver den kompleksitet, ansvar og selvstændighed, som eleven skal kunne udvise inden for viden, færdigheder og kompetencer, når eleven har opnået niveauet.

Eleven har viden om:

- den professionelle omsorgsrolle, herunder tavsheds-, underretnings- og omsorgspligt
- generelle omsorgs- og sundhedsbegreber
- udvalgte psykologiske og pædagogiske begreber
- kommunikation og konflikthåndtering
- grundlæggende hygiejneprincipper
- arbejdsmiljøforhold inden for fagområdet
- uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder inden for fagområdet.

Eleven har færdigheder i at:

- udføre praktiske opgaver og aktiviteter, hvor omsorg, sundhed og pædagogik er i fokus
- kommunikere med målgruppen på en respektfuld og anerkendende måde
- bruge konflikthåndteringsredskaber i praksis
- observere og reflektere over praksis
- anvende relevant fagsprog i den faglige kommunikation
- følge grundlæggende hygiejneprincipper
- bruge sin krop hensigtsmæssigt i udførelsen af aktiviteter.

Eleven har kompetencer i at kunne:

- udvise empati og nærvær i den professionelle kontakt
- situationsbestemme og målrette kommunikationen
- planlægge, udføre og evaluere relevante aktiviteter
- reflektere over egen praksis
- tilpasse personlig hygiejne og fremtræden i forhold til situationen
- tage hensyn til egen og andres sikkerhed i opgaveløsningen.

3. Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

Undervisningen tager udgangspunkt i autentiske opgaver inden for omsorg, sundhed og pædagogik. På baggrund af opgaverne undervises der i relevante emner og problemstillinger på et grundlæggende niveau.

Undervisningen følger i øvrigt de generelle didaktiske principper for FGU.

3.2 Undervisnings- og arbejdsformer

Arbejdet tilrettelægges helhedsorienteret og i relevant omfang i samspil med andre fag. Arbejdsformerne skal bestå af ca. 2/3 værkstedsarbejde eller arbejde i en virksomhed og ca. 1/3 teoretisk undervisning. Værkstedsarbejdet og den teoretiske undervisning skal i videst muligt omfang integreres. Der arbejdes med en vekselvirkning mellem autentisk praksis og teori.

Undervisningen er organiseret i hold- og arbejdsfællesskaber.
Undervisningen bygger på øvelse og praktisk arbejde.

Læring opnås eksempelvis gennem udførelse af aktiviteter, så vidt muligt i en autentisk praksis.

3.3 It

It og digitale teknologier skal inddrages i det faglige tema, så undervisningen afspejler digitaliseringen i det arbejds- og skoleliv, som eleven skal være en del af.

It skal indgå som fagligt og didaktisk redskab med henblik på, at eleverne opnår digitale kompetencer og færdigheder inden for temaet samt digital dannelse.

It integreres overalt i undervisningen, hvor det er relevant. Eksempelvis til dokumentation og synliggørelse af elevernes arbejde og refleksioner, under hensyntagen til tavshedspligt, datasikkerhed, personfølsomme data og etiske retningslinjer.

3.4 Samspil med almene fag

Dele af undervisningen skal tilrettelægges med henblik på at styrke elevens færdigheder i minimum dansk og matematik. Samspillet med andre fag skal planlægges under hensyntagen til de faglige mål. Der skal sikres samspil mellem det faglige tema og dansk, matematik og PASE. Andre fag og faglige temaer kan inddrages. Samspillet med de almene fag skal understøtte, at opgaveløsning i forbindelse med produktion, virksomhedspraktik og erhvervstræning i størst muligt omfang skal være udgangspunkt for teoretisk undervisning i de almene fag. Denne undervisning skal i størst muligt omfang foregå i direkte relation til opgaveløsningen i værkstedet eller praktikken.

3.5 Sproglig opmærksomhed

Mundtligt og skriftligt sprog indgår som en del af det faglige tema. Undervisningen skal sikre sproglig udvikling i form af faglig læsning og skrivning. Undervisningen skal tilrettelægges, så eleven introduceres

mundtligt og skriftligt til fagets ord og metoder.

Undervisningen skal støtte eleven i udvikling af grundlæggende strategier til at læse, forstå og formidle tekster af relevans for fagområdet.

Eleven skal føres fra hverdagssproget over i fagsproget.

4. Evaluering/dokumentation

4.1 Løbende evaluering

Formålet med den løbende evaluering af elevens deltagelse og læring samt af undervisningen er at sætte fokus på at motivere og styrke elevens oplevelse af at gøre fremskridt og mestre det faglige tema. Evalueringen skal omfatte:

1. Elevens læring og udvikling, herunder
  - viden, færdigheder og kompetencer
  - arbejdsindsats
  - engagement og interesse for det faglige tema
  - ansvar og selvstændighed i undervisningen.

Evalueringen skal ligeledes omfatte en dialog med eleven om uddannelses- og beskæftigelsesvalg set i relation til elevens udbytte af forløbet.

Til at understøtte en dialog mellem eleven og læreren skal der være et værktøj, som synliggør elevens progression. Værktøjet tager afsæt i de mål, der gælder for det faglige tema.

2. Undervisningens form og indhold

Undervisningens form og indhold evalueres gennem samtale med eleven under arbejdet på værkstedet, ved vejledningssamtaler samt i klassen/gruppen. Evalueringen skal danne baggrund for eventuelle justeringer af undervisningens indhold og af undervisnings- og arbejdsform.

4.2 Faglig dokumentation/afsluttende standpunktsbedømmelse

Elevens niveaumæssige indplacering (introducerende niveau, FGU1, FGU2 eller FGU3-niveau) fremgår af elevens forløbsplan. Forløbsplanens angivelse af elevens niveau justeres i overensstemmelse med, at eleven opnår et højere niveau.

På baggrund af forløbsplanen arbejder eleven og lærerne systematisk med dokumentation af elevens læring med henblik på at fastholde og synliggøre progression.

Den faglige dokumentation anvendes i forbindelse med evaluering af elevens udvikling og læring, samt i forbindelse med standpunktsbedømmelse, hvis eleven afslutter det faglige tema på niveau 1 eller 2.

Eleven udarbejder løbende i uddannelsestiden produkter, som dokumenterer elevens arbejde med faget. Produkterne tager udgangspunkt i undervisningen og de faglige mål, og indeholder faglige emner og problemstillinger fra omsorgs- og sundhedsområdet samt det pædagogiske område. Læreren kommenterer produkterne, hvorefter eleven har mulighed for at kvalificere dem.

Produktet kan eks. bestå af: foto- og filmdokumentation, cases, artikler, notater, opgaver m.m. Produkterne

kan både være fysiske eller digitale. Produktet skal demonstrere viden om grundlæggende fagsprog, og redegøre for enkle faglige begreber og problemstillinger. Ved valg af dokumentation skal der lægges vægt på, at dokumentationen kan vise elevens viden om og færdigheder i grundlæggende arbejdsmetoder og anvendelse af eventuelle tilhørende redskaber.

Dokumentationen samles i en arbejdsportfolio, som danner grundlag for udarbejdelsen af en præsentationsportfolio til brug ved prøven.

De nærmere krav og rammer for den faglige dokumentation fastsættes på institutionsniveau.

Elevens faglige dokumentation indgår som bedømmelsesgrundlag. Endvidere bedømmes eleven på baggrund af sin præstation i undervisningen.

Der gives afsluttende standpunktsbedømmelse, hvis eleven afslutter det faglige tema på niveau 1 eller 2.

Ved standpunktsbedømmelsen lægges der vægt på, at eleven:

FGU niveau 1

- kan medvirke til omsorgs- og sundhedsaktiviteter, samt vise interesse herfor
- udviser vilje og interesse for at udvikle empati og nærvær i den professionelle kontakt
- viser viden om tavshedspligt, underretningspligt og omsorgspligt
- udviser relevant situationsbestemt kommunikation
- viser interesse for forskellige beskæftigelsesmuligheder og tværfagligt samarbejde inden for fagområdet
- viser viden om grundlæggende hygiejneprincipper
- viser vilje og interesse for at følge de arbejdsmiljømæssige anbefalinger, der anvises i en given situation.

FGU niveau 2

- med begyndende selvstændighed, kan inddrage faglige overvejelser i planlægningen og udførelsen af omsorgs- og sundhedsaktiviteter
- udviser nærvær og empati i den professionelle kontakt
- i et tværfagligt samarbejde og under vejledning, kan reflektere over observationer og handle på etiske dilemmaer
- viser begyndende refleksion over egen praksis
- følger de grundlæggende hygiejniske principper
- bruger sin krop hensigtsmæssigt i forhold til arbejdsmiljø og sikkerhed
- har viden om beskæftigelsesmuligheder og forståelse for de forskellige faggrænser.

Bedømmelsen "bestået/ikke bestået" anvendes.

4.3 Afsluttende prøve/prøveformer

Portfolioprøve

Ved undervisningens afslutning udarbejder eksaminanden med udgangspunkt i arbejdsportfolien en præsentationsportfolio. Præsentationsportfolien skal indeholde dokumentation for eksaminandens arbejde med to eller flere forskellige emner fra omsorgs- og sundhedsområdet.

Præsentationsportfolien skal indeholde dokumentation af processer og produkter, som dokumenterer eksaminandens arbejde med det faglige tema og aktuelle resultater heraf, herunder dokumentation af

eventuelt konkret udarbejdede fysiske produkter.

Læreren fastsætter de nærmere rammer for udformning, indhold og omfang af præsentationsportfolien.

Læreren godkender præsentationsportfolien.

Præsentationsportfolien udarbejdes individuelt og fremsendes til censor forud for prøven. Indeholder portfolien fysiske produkter, der ikke kan fremsendes til censor, informeres censor om disse ved vedlagt beskrivelse, billedokumentation eller anden form for information om produktet.

Der afholdes en mundtlig prøve á 30 minutters varighed pr. eksaminand – inklusive votering. Præsentationsportfolien danner udgangspunktet for den faglige dialog ved eksaminationen. Eksaminationen starter med eksaminandens fremlæggelse af sin præsentationsportfolio. Ved fremlæggelsen inddrages aktuelle og relevante faglige emner og problemstillinger.

4.3.1 Eksaminationsgrundlag

Eksaminandens præsentationsportfolio udgør eksaminationsgrundlaget.

4.3.2 Bedømmelsesgrundlag

Bedømmelsesgrundlaget er eksaminandens mundtlige præstation og præsentationsportfolio.

4.3.3 Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminanden opfylder de faglige mål. Ved bedømmelsen lægges der vægt på, at eksaminanden:

FGU niveau 3

- selvstændigt kan planlægge og gennemføre omsorgs- og sundhedsaktiviteter for en kendt målgruppe og/eller i kendte omgivelser, på baggrund af faglige overvejelser
- selvstændigt kan udvise empati og nærvær i den professionelle kontakt
- reflekterer over egen praksis
- selvstændigt men i et tværfagligt samarbejde, kan reflektere og handle på observationer og etiske dilemmaer
- selvstændigt kan tilpasse aktiviteter ud fra faglige og hygiejnemæssige overvejelser
- er i stand til, i kendte situationer, at forholde sig til om arbejdet foregår sikkerhedsmæssigt forsvarligt.

Bedømmelsen gives på baggrund af en helhedsvurdering af eksaminandens mundtlige præstation og præsentationsportfolien, med vægt på den mundtlige præstation.

Eksaminandens præstation bedømmes bestået/ikke bestået.

Service og transport - Fagbilag

1. Identitet og formål

1.1 Identitet

Det faglige tema omfatter elementer fra beskæftigelsesområder, som relaterer til service og transport, herunder søfart mv.

Der arbejdes med et eksemplarisk afgrænset fagligt område inden for det faglige tema med håndtering, produktion, servicering, samt levering af serviceydelser og produkter til forskellige forbrugergrupper og/eller kunder.

Undervisningen er kendetegnet ved at arbejde i autentiske værkstedsfaciliteter og miljøer, med en mulighed for produktion af varer og ydelser og med anvendelse af det for fagområdet karakteristiske arbejdstøj og værktøj, udstyr og materialer.

1.2 Formål

Formålet med det faglige tema er, at eleven opnår kendskab til, erfaringer med og forståelse for et afgrænset område inden for det faglige tema Service og transport. Desuden skal det faglige tema bidrage til elevens forudsætninger for at træffe valg om uddannelse og erhverv.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

Undervisningen på introducerende niveau tilrettelægges med udgangspunkt i elevens forudsætninger og i overensstemmelse med de mål, der fremgår af elevens uddannelses- og forløbsplan. Undervisningen på introducerende niveau skal give eleven konkret og praktisk introduktion til det faglige tema og give eleven faglige forudsætninger for at indgå på et undervisningsniveau.

Undervisningens mål på hvert undervisningsniveau svarer til præstationsstandarden FGU 1-3:

FGU præstationsstandarden

FGU niveau 1	FGU niveau 2	FGU niveau 3
Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • medvirke til håndtering, produktion, servicering samt levering af service ydelser og produkter i et professionelt miljø i kendte situa-	Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • med begyndende selvstændighed og ansvarlighed gennemføre håndtering, produktion, servicering samt levering af service ydelser og	Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • planlægge og gennemføre håndtering, produktion, servicering samt levering af service ydelser og produkter, i et professionelt

tioner og under vejledning <ul style="list-style-type: none"> • udvise interesse for og vilje til at udvikle faglige, sociale og personlige kompetencer med relevans indenfor det faglige tema.	produkter <ul style="list-style-type: none"> • fungere i et professionelt miljø, i kendte situationer eller kan udføre mere komplicerede opgaver under vejledning • med begyndende selvstændighed sætte sig ind i forhold, der har betydning for den aktuelle opgave.	miljø i en rutinemæssige eller kendt situation, alene og i samarbejde med andre <ul style="list-style-type: none"> • selvstændigt sætte sig ind i forhold, der er nødvendige for den aktuelle opgave, og kan kommunikere med andre derom • udvise fleksibilitet og omstillings-evne.
--	--	---

Præstationsstandarden angiver den kompleksitet, ansvar og selvstændighed, som eleven skal kunne udvise inden for viden, færdigheder og kompetencer, når eleven har opnået niveauet.

Eleven har viden om:

- produkter og materialers egenskaber og anvendelse
- fagsprog, der hører til det faglige område
- sikkerhedsforanstaltninger inden for det faglige område
- normer og kulturer inden for fagområdet
- kvalitetskrav og standarder i forhold til de konkrete opgaver
- uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder inden for fagområdet.

Eleven har færdigheder i:

- anvendelse af produkter og materialer til service- og transportområdet
- anvendelse af hjælpemidler, redskaber og maskiner
- håndtering, produktion, servicering samt levering af serviceydelser og produkter
- overholdelse af sikkerhedskrav og ergonomisk korrekt udførelse af arbejdet
- anvendelse af relevant fagsprog i den faglige kommunikation.

Eleven har kompetencer til at kunne:

- planlægge og gennemføre arbejdsopgaver alene eller i samarbejde med andre
- kvalitetssikre proces og opgave
- sikre miljømæssige hensyn
- tage medansvar for samarbejde og trivsel på arbejdspladsen
- bidrage til valg af opgave med henblik på at opbygge ejerskab og motivation samt evne at træffe valg
- søge praktikplads eller beskæftigelse målrettet det ønskede fagområde.

3. Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

Undervisningen tager udgangspunkt i reelle opgaver. I forbindelse med og på baggrund af opgaverne undervises der i fagfaglige emner og problemstillinger.

Undervisningen følger i øvrigt de generelle didaktiske principper for FGU.

3.2 Undervisnings- og arbejdsformer

Der arbejdes med et afgrænset område indenfor service og transport enten på et skoleværksted eller i en virksomhed. Der arbejdes praksisnært og anvendelsesorienteret med henblik på reelle opgaver i forpligtede praksisfællesskaber, hvor arbejdet så vidt muligt tilrettelægges med opgaver, som i sig selv stiller krav til kvalitet og aflevering til tiden. Arbejdet tilrettelægges med sidemandsoplæring og principper fra mesterlære. Eleven indgår i relation til kunden/tredjepart om opgaven.

Arbejdet tilrettelægges helhedsorienteret og i relevant omfang i samspil med andre fag. Arbejdsformerne skal bestå af ca. 2/3 værkstedsarbejde eller arbejde i en virksomhed og ca. 1/3 teoretisk undervisning. Værkstedsarbejdet og den teoretiske undervisning skal i videst muligt omfang integreres.

3.3 It

It og digitale teknologier skal inddrages i det faglige tema, så undervisningen afspejler digitaliseringen i det arbejds- og skoleliv, som eleven skal være en del af.

It skal indgå som fagligt og didaktisk redskab med henblik på, at eleverne opnår digitale kompetencer og færdigheder inden for temaet samt digital dannelse.

It integreres overalt i undervisningen, hvor det er relevant. Eksempelvis som redskab i den faglige undervisning, f.eks. til beregning af ruteplanlægning, prisberegning osv. Derudover til produktion, strukturering og organisering af elevernes arbejde samt til dokumentation og synliggørelse af elevernes arbejde og refleksioner.

3.4 Samspil med andre fag

Dele af undervisningen skal tilrettelægges med henblik på at styrke elevens færdigheder i minimum dansk og matematik.

Samspillet med andre fag skal planlægges under hensyntagen til de faglige mål.

Der skal sikres samspil mellem det faglige tema og dansk, matematik og PASE. Andre fag og faglige temaer kan inddrages.

Samspillet med de almene fag skal understøtte at opgaveløsning i forbindelse med produktion, virksomhedspraktik og erhvervstræning i størst muligt omfang skal være udgangspunkt for teoretisk undervisning i de almene fag. Denne undervisning skal i størst muligt omfang foregå i direkte relation til opgaveløsningen i værkstedet eller praktikken.

3.5 Sproglig opmærksomhed

Mundtligt og skriftligt sprog indgår som en del af arbejdet med service og transport. Undervisningen skal sikre sproglig udvikling i form af faglig læsning og skrivning og undervisningen skal tilrettelægges, så eleven introduceres mundtligt og skriftligt til fagområdets ord og metoder.

Undervisningen skal støtte eleven i udvikling af grundlæggende strategier til at læse, forstå og formidle service- og transportfaglige tekster.

Eleven skal føres fra hverdags sproget over i fagsproget.

4. Evaluering/dokumentation

4.1 Løbende evaluering

Formålet med den løbende evaluering af elevens deltagelse og læring samt af undervisningen er at sætte fokus på at motivere og styrke elevens oplevelse af at gøre fremskridt og mestre det faglige tema. Evalueringen skal omfatte:

1. Elevens læring og udvikling, herunder
  - viden, færdigheder og kompetencer
  - arbejdsindsats
  - engagement og interesse for det faglige tema
  - ansvar og selvstændighed i undervisningen.

Evalueringen skal ligeledes omfatte en dialog med eleven om uddannelses- og beskæftigelsesvalg set i relation til elevens udbytte af forløbet.

Til at understøtte en dialog mellem eleven og underviseren skal der være et værktøj, som synliggør elevens progression. Værktøjet tager afsæt i de mål, der gælder for det faglige tema.

2. Undervisningens form og indhold

Undervisningens form og indhold evalueres gennem samtale med eleven under arbejdet på værkstedet, ved

vejledningssamtaler samt i klassen/gruppen. Evalueringen skal danne baggrund for eventuelle justeringer af undervisningens indhold og af undervisnings- og arbejdsform.

4.2 Faglig dokumentation/afsluttende standpunktsbedømmelse

Elevens niveaumæssige indplacering (introducerende niveau, FGU1, FGU2 eller FGU3-niveau) fremgår af elevens forløbsplan. Forløbsplanens angivelse af elevens niveau justeres i overensstemmelse med, at eleven opnår et højere niveau.

På baggrund af forløbsplanen arbejder eleven og lærerne systematisk med dokumentation af elevens læring med henblik på at fastholde og synliggøre progression.

Den faglige dokumentation anvendes i forbindelse med evaluering af elevens udvikling og læring, samt i forbindelse med standpunktsbedømmelse ved afslutning af niveau 1 og 2.

Eleven arbejder løbende med dokumentation af processer og produkter, som dokumenterer elevens arbejde med det faglige tema. Dokumentationen skal kunne omfatte både arbejdsprocesser og udarbejdelse af konkrete produkter. Dokumentationen kan omfatte konkrete produkter, tekst- og billedokumentation, videooptagelser, arbejdstegninger, notater, materialelister eller anden form for dokumentation, der er tilpasset det faglige tema.

Ved valg af dokumentation skal der lægges vægt på, at dokumentationen kan vise elevens viden om og færdigheder i grundlæggende arbejdsmetoder og anvendelse af fagtemaets tilhørende redskaber.

De nærmere krav og rammer for den faglige dokumentation fastsættes på institutionsniveau.

Hvis der gennemføres portfolioprøve, samles elevens dokumentation i en arbejdsportfolio, som skal danne grundlag for udarbejdelsen af en præsentationsportfolio til brug ved prøven.

Der gives afsluttende standpunktsbedømmelse på niveau 1 og 2. Elevens faglige dokumentation indgår som bedømmelsesgrundlag.

Ved standpunktsbedømmelsen lægges der vægt på, at eleven:

FGU niveau 1

- kan anvende de mest grundlæggende fagudtryk i relevante sammenhænge
- har grundlæggende kendskab til de mest basale arbejdsmetoder, materialer og sikkerhedsforanstaltninger
- kan anvende forskellige grundlæggende arbejdsmetoder på et basalt niveau
- kan udarbejde simple produkter eller dele af produkter med en acceptabel kvalitet
- kan medvirke til produktion/service gennem simple arbejdsprocesser og på baggrund af supervision.

FGU niveau 2

- kan anvende korrekte fagudtryk i relevante sammenhænge
- kan redegøre for forskellige basale arbejdsmetoder, materialer og sikkerhedsforanstaltninger inden for fagområdet
- kan anvende forskellige grundlæggende arbejdsmetoder til løsning af enkle opgaver under overholdelse af relevante forskrifter
- kan forholde sig til kvaliteten af udarbejdede produkter, dele af produkter eller serviceydelser, og kan give forslag til forbedringer og korrektioner
- kan med begyndende selvstændighed tage ansvar for arbejdsprocesser (herunder gruppearbejde) til produktion/service.

Bedømmelsen ”bestået/ikke bestået” anvendes.

4.3 Afsluttende prøve/prøveformer

Den afsluttende prøve kan gennemføres som en praktisk prøve på én arbejdsdag eller som en portfolioprøve. Prøveformen fastsættes af institutionen.

Praktisk prøve på én arbejdsdag

Prøven gennemføres på én arbejdsdag. Eksaminanden udfører alene eller i samarbejde med andre en produktion eller en serviceydelse eller kombinationer heraf. Den praktiske opgave stilles af eksaminator og kan være en konkret produktion eller serviceydelse til salg eller være tilrettelagt med prøven som formål.

Af opgaven fremgår, hvilken produktion eller serviceydelse eksaminanden skal udføre, og hvilke arbejdsopgaver eksaminanden eventuelt skal udarbejde som dokumentation ved prøven. Alle eksaminander kan stilles den samme opgave, eller opgaverne kan stilles individuelt.

Opgaven udleveres ved prøvens begyndelse, og eksaminator og censor sikrer, at eksaminanden har forstået opgaven, inden løsningen påbegyndes.

Eksaminator og censor observerer, udspørger, gør notater og sikrer sig, at de i løbet af dagen opnår et tilstrækkeligt bedømmelsesgrundlag til at vurdere hver enkelt eksaminand.

Til hver eksaminand afsættes der sammenlagt 30 minutter til eksamination og votering. Meddelelse af bedømmelse til eksaminanderne sker ved arbejdsdagens afslutning.

Eksaminanden bedømmes individuelt ud fra det fremstillede produkt eller serviceydelse, dets kvalitet og arbejdsprocessen i løbet af arbejdsdagen.

Portfolioprøve

På baggrund af sin arbejdsportfolio udarbejder eksaminanden en præsentationsportfolio.

Læreren fastsætter de nærmere rammer for præsentationsportfolioens udformning, indhold og omfang. Præsentationsportfolioen indeholder udvalgt og bearbejdet materiale fra arbejdsportfolioen således, at det bearbejdede materiale afspejler eksaminandens aktuelle standpunkt. Præsentationsportfolioen skal indeholde dokumentation af processer og produkter, som dokumenterer eksaminandens arbejde med det faglige tema og aktuelle resultater heraf, herunder dokumentation af eventuelt konkret udarbejdede fysiske produkter. Læreren godkender præsentationsportfolioen som eksaminationsgrundlag.

Præsentationsportfolioen fremsendes til censor forud for prøven. Indeholder præsentationsportfolioen fysiske produkter, der ikke kan fremsendes til censor, informeres censor om disse ved vedlagt beskrivelse, billedokumentation eller anden form for information om produktet.

Der gennemføres en mundtlig prøve på 30 minutter pr. eksaminand inklusiv votering. Som udgangspunkt for eksaminationen og den faglige dialog fremlægger eksaminanden sin præsentationsportfolio.

4.3.1 Eksaminationsgrundlag

Praktisk prøve på én arbejdsdag

Eksaminationsgrundlaget er den praktiske opgave, som eksaminanden får stillet.

Portfolioprøve

Eksaminationsgrundlaget er eksaminandens præsentationsportfolio.

4.3.2 Bedømmelsesgrundlag

Praktisk prøve på én arbejdsdag

Bedømmelsesgrundlaget er det fremstillede produkt og/eller udført serviceydelse, herunder udarbejdet dokumentation og udførte arbejdsprocesser samt eksaminandens mundtlige præstation ved eksaminationen.

Portfolioprøve

Bedømmelsesgrundlaget er eksaminandens portfolio, herunder eventuelle fysiske produkter og eksaminandens mundtlige præstation.

4.3.3 Bedømmelseskriterier

Praktisk prøve på én arbejdsdag

Ved bedømmelsen lægges der vægt på:

FGU niveau 3

- at kvaliteten af det praktiske produkt/serviceydelse lever op til den stillede opgaves krav
- at det praktiske produkt enten kan sælges til en kunde, som det er, eller eksaminanden kan gøre rede for, hvilke forbedringer og korrektioner, der skal til, for at gøre produktet salgbart
- at eksaminanden kan vise basal viden om metoder og normer inden for fagtemaet
- eksaminandens faglige løsning af den stillede opgave
- at eksaminanden har kunnet søge og anvende relevant information til brug ved løsning af den stillede opgave
- at eksaminanden kan anvende korrekt fagsprog i sin kommunikation med eksaminator og censor
- at eksaminanden udviser ansvar for arbejdsprocessen.

Bedømmelsen gives på baggrund af en helhedsvurdering af eksaminandens samlede præstation. Eksaminandens præstation bedømmes "bestået/ikke bestået" i forhold til det faglige temas mål.

Portfolioprøve

Ved bedømmelsen lægges der vægt på at eksaminanden:

FGU niveau 3

- har udarbejdet en præsenteringsportfolio, som indeholder relevant og tilstrækkelig dokumentation af de valgte produktioner/processer
- i sin mundtlige præstation demonstrerer tilstrækkelig viden om materialer, sikkerhedsmæssige forhold, funktioner, fremstillings- og arbejdsprocesser og reparationsmetoder
- dokumenterer basal viden om metoder og normer inden for fagtemaet
- dokumenterer relevant løsning af faglige problemstillinger
- har kunnet søge og anvende relevant information til brug ved løsning af de dokumenterede opgaver
- i portfolioen har anvendt korrekt fagsprog
- ved den mundtlige eksamination anvender korrekt fagsprog
- kan forklare de særlige faglige udfordringer i de beskrevne arbejdsprocesser.

Bedømmelsen gives på baggrund af en helhedsvurdering af eksaminandens samlede præstation. Eksaminandens præstation bedømmes "bestået/ikke bestået" i forhold til det faglige temas mål.

Turisme, kultur og fritid - Fagbilag

1. Identitet og formål

1.1 Identitet

Det faglige tema omfatter elementer fra beskæftigelsesområder, der relaterer til event, oplevelse, entreprenørskab, kunst og kultur.

Der arbejdes med et eksemplarisk bredt fagligt område inden for det faglige tema med kreative processer, opbygning, pleje og udvidelse af netværk og med kulturproduktionens forskellige elementer: idégenerering, research, planlægning, markedsføring/PR, produktion, afvikling, servicering og nedlukning/evaluering.

Undervisningen er kendetegnet ved arbejde i autentiske miljøer og faciliteter med produktion af kultur, serviceydelser, oplevelser og varer - og med anvendelse af det for fagområdet karakteristiske arbejdstøj, værktøj, redskaber og udstyr.

1.2 Formål

Formålet med det faglige tema er, at eleven opnår kendskab til, erfaringer med og forståelse for et afgrænset område inden for det faglige tema turisme, kultur og fritid. Desuden skal det faglige tema bidrage til elevens forudsætninger for at træffe valg om uddannelse og erhverv.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

Undervisningen på introducerende niveau tilrettelægges med udgangspunkt i elevens forudsætninger og i overensstemmelse med de mål, der fremgår af elevens uddannelses- og forløbsplan. Undervisningen på introducerende niveau skal give eleven konkret og praktisk introduktion til det faglige tema og give eleven faglige forudsætninger for at indgå på et undervisningsniveau.

Undervisningens mål på hvert undervisningsniveau svarer til præstationsstandarden FGU 1-3:

FGU præstationsstandarden

FGU niveau 1	FGU niveau 2	FGU niveau 3
Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • medvirke til produktion/service i et professionelt miljø i kendte situationer og under vejledning • udvise interesse for og vilje til at udvikle faglige, sociale og personlige kompetencer med relevans for den aktuelle produktion/service.	Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • med begyndende selvstændighed og ansvarlighed gennemføre produktion/service i et professionelt miljø i kendte situationer eller kan udføre mere kompliceret produktion/service under vejledning • med begyndende selvstændighed sætte sig ind i forhold, der har betydning for den aktuelle produktion/service.	Eleven kan: <ul style="list-style-type: none"> • planlægge og gennemføre produktion/service i et professionelt miljø i en rutinemæssig eller kendt situation, alene og i samarbejde med andre • selvstændigt sætte sig ind i forhold, der er nødvendige for den aktuelle produktion/service, og kan kommunikere med andre derom • udvise fleksibilitet og omstillingsevne.

Præstationsstandarderne angiver den kompleksitet, ansvar og selvstændighed, som eleven skal kunne udvise inden for viden, færdigheder og kompetencer, når eleven har opnået niveauet.

Eleven har viden om:

- kulturproduktion, oplevelse og kreative processer
- arbejdsopgaver, der relaterer til projektforløbets forskellige elementer/dele
- materialer, redskaber og værktøjs egenskaber og anvendelse
- fagsprog, der hører til produktionen
- relevant netværk til understøttelse af produktionen inden for fagområdet
- sikkerhedsforanstaltninger i produktionen
- normer og kulturer inden for fagområdet
- kvalitetskrav og standarder i forhold til den konkrete produktion
- uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder inden for fagområdet.

Eleven har færdigheder i at:

- anvende materialer til kulturelle produktioner og serviceydelser
- anvende redskaber, værktøj og maskiner
- anvende relevant fagsprog
- anvende netværk til produktion inden for fagområdet
- udføre forskellige opgaver, der relaterer til projektforløbets elementer/dele
- udføre forskellige opgaver i samarbejde med andre
- overholde sikkerhedskrav og korrekt udførelse af arbejdet.

Eleven har kompetencer til at kunne:

- planlægge og gennemføre produktion inden for turisme, kultur og fritid
- forstå kulturproduktioners forskellige arbejdsprocesser herunder kreative processer
- gennemføre arbejdsopgaver og projektforløb alene eller i samarbejde med andre
- kvalitetssikre proces og produkt
- tage miljømæssige og bæredygtige hensyn
- opbygge, pleje og udvide relevant netværk
- tage medansvar for samarbejde og trivsel i gruppen/på arbejdspladsen
- bidrage til valg af produktion med henblik på at opbygge ejerskab og motivation samt evne til at træffe valg
- søge praktikplads eller beskæftigelse målrettet den ønskede branche.

3. Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

Undervisningen tager udgangspunkt i reelle produktioner og oplevelser. I forbindelse med og på baggrund af produktionerne undervises der i relevante faglige emner og problemstillinger.

Undervisningen følger i øvrigt de generelle didaktiske principper for FGU.

3.2 Undervisnings- og arbejdsformer

Der arbejdes med et afgrænset område inden for turisme, kultur og fritid, på et skoleværksted, i en virksomhed, foreninger eller udvalgte lokationer. Der kan arbejdes med dele, eller alle elementer af en oplevelse eller produktion: idégenerering, research, planlægning, markedsføring/PR, produktion, afvikling, servicering og nedlukning/evaluering.

Det tilstræbes, at der arbejdes praksisnært med processer og kreativitet - og at der arbejdes anvendelsesorienteret med henblik på reel produktion og oplevelser i forpligtende praksisfællesskaber, hvor arbejdet så vidt muligt tilrettelægges med opgaver, som i sig selv stiller krav til kvalitet, kreativitet, format og deadlines. Arbejdet tilrettelægges med en undersøgende og eksperimenterende tilgang, hvor der gives plads til at "fejle", og med sidemandsoplæring og principper fra mesterlære. Eleven kan indgå i relation til kunden/tredjepart om produktet.

Arbejdet tilrettelægges helhedsorienteret og i relevant omfang i samspil med andre fag. Arbejdsformerne skal bestå af ca. 2/3 værkstedsarbejde, arbejde i en virksomhed, foreninger eller udvalgte locations og ca. 1/3 teoretisk undervisning. Værkstedsarbejdet og den teoretiske undervisning skal i videst muligt omfang integreres.

3.3 It

It og digitale teknologier skal inddrages i det faglige tema, så undervisningen afspejler digitaliseringen i det arbejds- og skoleliv, som eleven skal være en del af.

It skal indgå som fagligt og didaktisk redskab med henblik på, at eleverne opnår digitale kompetencer og færdigheder inden for temaet samt digital dannelse.

It integreres overalt i undervisningen, hvor det er relevant. Eksempelvis som redskab i den faglige undervisning, fx ved research, SoMe, grafisk arbejde, billedredigering, PR, kundekontakt, dokumentation af fremstillinger, fremstilling af reklamer eller videopræsentationer af faglige elementer. Derudover til produktion, strukturering og organisering af elevernes arbejde samt til dokumentation og synliggørelse af elevernes arbejdsproces og refleksioner.

3.4 Samspil med andre fag

Dele af undervisningen skal tilrettelægges med henblik på at styrke elevens færdigheder i minimum dansk og matematik.

Samspillet med andre fag skal planlægges under hensyntagen til de faglige mål. Der skal sikres samspil mellem det faglige tema og dansk, matematik og PASE. Andre fag og faglige temaer kan inddrages.

Samspillet med de almene fag skal understøtte at opgaveløsning i forbindelse med produktion, virksomhedspraktik og erhvervstræning i størst muligt omfang skal være udgangspunkt for teoretisk undervisning i de almene fag. Denne undervisning skal i størst muligt omfang foregå i direkte relation til opgaveløsningen i værkstedet eller praktikken.

3.5 Sproglig opmærksomhed

Mundtligt, skriftligt og visuelt sprog indgår som en del af arbejdet med kultur, turisme eller fritid. Undervisningen skal sikre sproglig udvikling i form af faglig læsning, skrivning og visuel formidling - og undervisningen skal tilrettelægges, så eleven introduceres mundtligt og skriftligt til fagområdets ord og metoder.

Undervisningen skal støtte eleven i udvikling af grundlæggende strategier til at læse, forstå og formidle temaets relevante tekster.

Der arbejdes med opmærksomhed og forståelse mellem hverdagssprog og fagsprog.

4. Evaluering/dokumentation

4.1 Løbende evaluering

Formålet med den løbende evaluering af elevens deltagelse og læring samt af undervisningen er at sætte fokus på at motivere og styrke elevens oplevelse af at gøre fremskridt og mestre det faglige tema. Evalueringen skal omfatte:

1. Elevens læring og udvikling, herunder
  - viden, færdigheder og kompetencer
  - arbejdsindsats
  - engagement og interesse for det faglige tema
  - ansvar og selvstændighed i undervisningen.

Evalueringen skal ligeledes omfatte en dialog med eleven om uddannelses- og beskæftigelsesvalg set i relation til elevens udbytte af forløbet.

Til at understøtte en dialog mellem eleven og læreren skal der være et værktøj, som synliggør elevens progression. Værktøjet tager afsæt i de mål, der gælder for det faglige tema.

2. Undervisningens form og indhold

Undervisningens form og indhold evalueres gennem samtale med eleven under arbejdet og ved vejledningssamtaler i klassen/gruppen. Evalueringen skal danne baggrund for eventuelle justeringer af undervisningens indhold og af undervisnings- og arbejdsform.

4.2 Faglig dokumentation/afsluttende standpunktsbedømmelse

Elevens niveaumæssige indplacering (introducerende niveau, FGU1, FGU2 eller FGU3-niveau) fremgår af elevens forløbsplan. Forløbsplanens angivelse af elevens niveau justeres i overensstemmelse med, at eleven opnår et højere niveau. På baggrund af forløbsplanen arbejder elever og lærere systematisk med dokumentation af elevens læring med henblik på at fastholde og synliggøre progression.

Den faglige dokumentation anvendes i forbindelse med evaluering af elevens udvikling og læring, samt i forbindelse med standpunktsbedømmelse, hvis eleven afslutter det faglige tema på niveau 1 eller 2.

Eleven arbejder med systematisk dokumentation af produktioner, undervisning og læring med henblik på at fastholde og synliggøre progression. Redskaber som BLOG, videofremstillinger, lydoptagelser, visualiseringer, skriftlig dokumentation, etc. kan med fordel anvendes.

Ved valg af dokumentation skal der lægges vægt på, at dokumentationen kan vise elevens viden om og færdigheder i grundlæggende arbejdsmetoder og anvendelse af fagtemaets tilhørende redskaber.

De nærmere krav og rammer for den faglige dokumentation fastsættes på institutionsniveau. Hvis der gennemføres portfolioprøve, samles elevens dokumentation i en arbejdsportfolio, som skal danne grundlag for udarbejdelsen af en præsentationsportfolio til brug ved prøven.

Der gives afsluttende standpunktsbedømmelse, hvis eleven afslutter det faglige tema på niveau 1 eller 2. Elevens faglige dokumentation indgår som bedømmelsesgrundlag.

Ved standpunktsbedømmelsen lægges der vægt på elevens:

FGU niveau 1

- anvendelse af de mest grundlæggende fagudtryk inden for kulturproduktion, oplevelse og service
- evne til at medvirke i arbejdsprocesser og produktions-/projektforløb inden for fagområdet
- evne til at medvirke i evalueringer og dokumentere eget arbejde
- evne til at kvalitetssikre de udførte arbejdsprocesser og de fremstillede produkter under vejledning.

FGU niveau 2

- anvendelse af korrekte fagudtryk inden for kulturproduktion, oplevelse og service
- evne til selvstændigt at kunne handle i forhold til forskellige kendte arbejdsprocesser, der knytter sig til produktions-/projektforløb inden for fagområdet
- evne til med begyndende selvstændighed at evaluere og dokumentere eget arbejde
- evne til at kvalitetssikre de udførte arbejdsprocesser og de fremstillede produkter med begyndende selvstændighed
- evne til at tage medansvar for arbejdsprocesser og søge vejledning, herunder brug af netværk og samarbejdspartnere.

Bedømmelsen "bestået/ikke bestået" anvendes.

4.3 Afsluttende prøve/prøveformer

Den afsluttende prøve kan gennemføres som en praktisk prøve på én arbejdsdag, en praktisk prøve over flere dage eller som en portfolioprøve. Prøveformen fastsættes af institutionen.

Praktisk prøve på én arbejdsdag

Prøven gennemføres på én arbejdsdag. Den praktiske opgave stilles af eksaminator og kan være en konkret produktion eller serviceopgave.

Opgaven tager udgangspunkt i kendte emner og arbejdsformer fra undervisningen. Af opgavebeskrivelsen fremgår det, hvilken produktions- eller serviceopgave, der skal udføres. Opgaven kan foregå i skoleregion, som en case, som et event eller en produktion/serviceopgave, der foregår i

lokalområdet. Der kan arbejdes i grupper eller selvstændigt.

Opgaven udleveres ved prøvens begyndelse, og eksaminator og censor sikrer, at eksaminanden har forstået opgaven, inden arbejdet påbegyndes.

Eksaminator og censor observerer, udspørger, gør notater og sikrer sig, at de i løbet af dagen opnår et tilstrækkeligt bedømmelsesgrundlag til at vurdere hver enkelt eksaminand.

Eksaminanderne arbejder selvstændigt eller i grupper med løsningen af opgaven og afslutter arbejdsdagen med aflevering af et produkt.

Hver eksaminand eksamineres sammenlagt 30 minutter fordelt over arbejdsdagen. Votering og meddelelse af bedømmelse til eksaminanderne sker ved arbejdsdagens afslutning.

Eksaminandens præstation bedømmes individuelt ”bestået/ikke bestået” i forhold til det faglige temas mål.

Praktisk prøve over flere arbejdsdage

Som grundlag for den mundtlige eksamination stilles eksaminanden i den sidste del af undervisningen en praktisk opgave, som løses inden for en af institutionen nærmere fastsat tid, dog højst fem arbejdsdage. Opgavebeskrivelsen fremsendes til censor som redskab til at bedømme om opgaven løses i overensstemmelse med beskrivelsen.

Opgaven stilles af eksaminator og kan være en konkret produktion eller serviceydelse til salg eller være tilrettelagt med prøven som formål. Af opgaveformuleringen fremgår det, hvilken produktion eller serviceydelse der skal udføres, og hvilke arbejdsopgaver der eventuelt skal udarbejdes som dokumentation for arbejdet, eksempelvis arbejdstegninger, materialeberegning, budget m.m.

Alle eksaminander kan stilles den samme opgave, eller opgaverne kan stilles individuelt. Ved udlevering af opgaven sikrer eksaminator sig, at eksaminanden har forstået opgaven, inden løsningen påbegyndes.

Eksaminanden kan modtage vejledning under løsningen af den praktiske opgave. Eksaminanden løser opgaven alene eller i samarbejde med andre. Censor deltager ved den mundtlige eksamination, hvor det udarbejdede produkt fremlægges. Den mundtlige eksamination gennemføres dagen efter arbejdsdagens afslutning. Eksaminationen varer 30 min pr. eksaminand inklusiv votering.

Portfolioprøve

På baggrund af sin arbejdsportfolio udarbejder eksaminanden en præsentationsportfolio.

Læreren fastsætter de nærmere rammer for præsentationsportfolioens udformning, indhold og omfang. Præsentationsportfolioen indeholder udvalgt og bearbejdet materiale fra arbejdsportfolioen således, at det bearbejdede materiale afspejler eksaminandens aktuelle standpunkt. Præsentationsportfolioen skal indeholde dokumentation af processer og produkter, som dokumenterer eksaminandens arbejde med det faglige tema og aktuelle resultater heraf, herunder dokumentation af eventuelt konkret udarbejdede fysiske produkter. Læreren godkender præsentationsportfolioen som eksaminationsgrundlag.

Præsentationsportfolioen fremsendes til censor forud for prøven. Indeholder præsentationsportfolioen fysiske produkter, der ikke kan fremsendes til censor, informeres censor om disse ved vedlagt beskrivelse, billedokumentation eller anden form for information om produktet.

Der gennemføres en mundtlig prøve på 30 minutter pr. eksaminand inklusiv votering. Som udgangspunkt for eksaminationen og den faglige dialog fremlægger eksaminanden sin præsentationsportfolio.

Eksaminandens præstation bedømmes ”bestået/ikke bestået” i forhold til det faglige temas mål.

4.4 Eksaminationsgrundlag

Praktisk prøve på én arbejdsdag

Den praktiske opgave, som eksaminanden får stillet, er eksaminationsgrundlaget.

Praktisk prøve over flere arbejdsdage

Den stillede opgave og det udarbejdede produkt udgør eksaminationsgrundlaget.

Portfolioprøve

Præsentationsportfolioen udgør eksaminationsgrundlaget.

4.5 Bedømmelsesgrundlag

Praktisk prøve på én arbejdsdag

Bedømmelsesgrundlaget er det fremstillede produkt/event og/eller udført serviceydelse og arbejdsprocesser, samt eksaminandens mundtlige præstation ved eksaminationen.

Praktisk prøve over flere arbejdsdage

Bedømmelsesgrundlaget er eksaminandens mundtlige præstation ved eksaminationen og det fremstillede produkt/event.

Portfolioprøve

Bedømmelsesgrundlaget er eksaminandens mundtlige præstation ved eksaminationen og præsentationsportfolioen.

Bedømmelsen gives på baggrund af en helhedsvurdering af eksaminandens samlede præstation.

4.6 Bedømmelseskriterier

I prøvebedømmelsen vurderes det, om eksaminanden opfylder de faglige mål med udgangspunkt i *FGU niveau 3*.

Praktisk prøve på én arbejdsdag

Ved bedømmelsen lægges der vægt på:

- at kvaliteten af det praktiske produkt/serviceydelse lever op til den stillede opgaves krav
- eksaminandens viden inden for kulturproduktion, oplevelse og service
- eksaminandens evne til at medvirke/indgå i dialog om kultur og arbejdsprocesser inden for fagområdet
- eksaminandens evne til at kunne handle selvstændigt og i samarbejde i forhold til forskellige opgaver, der knytter sig til produktion/oplevelse/service i den stillede opgave
- eksaminandens evne til at tage ansvar for arbejdsprocesser og søge relevant vejledning, herunder brug af netværk og samarbejdspartnere
- valg af relevante materialer, redskaber og værktøj i forhold til den stillede opgave
- at eksaminanden udtrykker sig i relevant fagsprog, der hører til produktionen
- at eksaminanden forholder sig kritisk til om produktet kan sælges til en kunde, som det er, eller gøre rede for, hvilke forbedringer og korrektioner, der skulle til, for at give produktet/produktionen format og gøre produktet/produktionen salgbar
- at eksaminanden udtrykker sig om miljøhensyn, bæredygtighed og sikkerhed i forhold til opgaven.

Bedømmelsen omfatter eksaminandens mundtlige præstation, det fremstillede produkt og arbejdsprocesser. Eksaminandens præstation bedømmes "bestået/ikke bestået".

Praktisk prøve over flere arbejdsdage

Ved bedømmelsen lægges der vægt på:

- at kvaliteten af det praktiske produkt/serviceydelse lever op til den stillede opgaves krav
- eksaminandens viden inden for kulturproduktion, oplevelse og service
- eksaminandens evne til at medvirke/indgå i dialog om kultur og arbejdsprocesser inden for fagområdet
- eksaminandens evne til at evaluere og dokumentere eget arbejde
- eksaminandens evne til at kunne handle selvstændigt og i samarbejde i forhold til forskellige opgaver, der knytter sig til produktions-/projektforløbet i den stillede opgave
- eksaminandens evne til at tage ansvar for arbejdsprocesser og søge relevant vejledning, herunder brug af netværk og samarbejdspartnere
- valg af relevante materialer, redskaber og værktøj i forhold til den stillede opgave
- at eksaminanden udtrykker sig i relevant fagsprog, der hører til produktionen
- at eksaminanden forholder sig kritisk til om produktet kan sælges til en kunde, som det er, eller gøre rede for, hvilke forbedringer og korrektioner, der skulle til, for at give produktet/produktionen format og gøre produktet/produktionen salgbar
- at eksaminanden udtrykker sig om miljøhensyn, bæredygtighed og sikkerhed i forhold til opgaven.

Bedømmelsen omfatter eksaminandens mundtlige præstation, det fremstillede produkt og arbejdsprocesser. Eksaminandens præstation bedømmes "bestået/ikke bestået".

Portfolioprøve

Ved bedømmelsen lægges der vægt på:

- at kvaliteten af det praktiske produkt/serviceydelse lever op til den stillede opgaves krav
- eksaminandens viden inden for kulturproduktion, oplevelse og service
- eksaminandens evne til at medvirke/indgå i dialog om kultur og arbejdsprocesser inden for fagområdet
- eksaminandens evne til at evaluere og dokumentere eget arbejde
- eksaminandens redegørelse af forskellige arbejdsopgaver, der relaterer til dokumenteret projekt/produktion, herunder eksaminandens evne til at kunne handle selvstændigt og i samarbejde
- eksaminandens evne til at tage ansvar for arbejdsprocesser og søge relevant vejledning, herunder brug af netværk og samarbejdspartnere
- at eksaminanden kan gøre rede for anvendelse af relevante materialer, redskaber og værktøj i forhold til dokumenteret projekt/produktion
- at eksaminanden udtrykker sig i relevant fagsprog
- at eksaminanden forholder sig kritisk til om dokumenteret produkt/produktion kan sælges til en kunde, som det er, eller gøre rede for, hvilke forbedringer og korrektioner, der skulle til, for at give produktet/produktionen format og gøre produktet/produktionen salgbar
- eksaminanden udtrykker sig om miljøhensyn, bæredygtighed og sikkerhed i forhold til opgaven.

Bedømmelsen omfatter eksaminandens mundtlige præstation og portfolio med vægt på den mundtlige præstation. Eksaminandens præstation bedømmes "bestået/ikke bestået".

Dansk – Læreplan

1. Identitet og formål

1.1 Identitet

Danskfagets kerne er arbejdet med det danske sprog samt udviklingen af alment dannende og kommunikative kompetencer: at tale, at samtale, at præsentere, at lytte, at forstå, at forholde sig til, at læse og at skrive.

Fagets identitet i FGU hviler på to ben: Det almene og det praksisrettede. Det almene består i, at de sproglige, alment dannende og kommunikative aktiviteter indgår i et tæt samspil i både den produktive og den receptive dimension af faget. Det praksisrettede består i en udadorienteret undervisningsform, som gør det teoretiske virkelighedsnært og det abstrakte håndgribeligt.

1.2. Formål

Formålet med danskfaget er at styrke elevens forudsætninger for at benytte det danske sprog i erhverv, uddannelse, samfund og dagligdag. Faget fungerer også som værktøj til erkendelse, læring, oplevelse, tolerance og fællesskab.

Faget udvikler elevens sproglige bevidsthed og færdigheder, med henblik på at eleven bliver bedre til at fungere i en praksissituation og kan kommunikere mundtligt, skriftligt og multimodalt. Faget bidrager til, at eleven aktivt og med forståelse kan lytte, læse og deltage i samtale ud fra forskellige tekster og teksttyper om erhverv, uddannelse, samfund og dagligdag.

Fagets metoder styrker elevens innovative, kreative, analytiske og kritiske beredskab til at kunne løse opgaver og møde udfordringer, som eleven møder i erhverv, uddannelse, samfund og dagligdag. Herudover skal fagets indhold og metoder fremme elevens motivation for læring.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

Undervisningen på introducerende niveau tilrettelægges med udgangspunkt i elevens forudsætninger og i overensstemmelse med de mål, der fremgår af elevens uddannelses- og forløbsplan. Undervisningen på introducerende niveau skal give eleven konkret og praktisk introduktion til faget og give eleven faglige forudsætninger for at indgå på et undervisningsniveau.

På henholdsvis G, E, og D-niveau er målene, at eleven opnår følgende viden, færdigheder og kompetencer

Viden

G-niveau	E-niveau	D-niveau
<i>Eleven har grundlæggende viden om:</i> <i>tale og lytte</i> <ul style="list-style-type: none"> • hvordan man kommunikerer hensigtsmæssigt i forskellige sammenhænge/praksisser • at sproglige valg er bestemt af situation og hensigt, og at der derfor er forskel på tale-, hybrid- og skriftsprog • hvordan man præsenterer resultatet af et fagligt arbejde.	<i>Eleven har alsidig viden om:</i> <i>tale og lytte</i> <ul style="list-style-type: none"> • hvordan man kommunikerer hensigtsmæssigt, klart og tilpasset forskellige sammenhænge/praksisser • hvordan man skal vælge sprogbrug, der passer til kommunikationssituation og genre • hvordan man fokuseret præsenterer resultatet af et fagligt	<i>Eleven har nuanceret viden om:</i> <i>tale og lytte</i> <ul style="list-style-type: none"> • hvordan man kommunikerer præcist og varieret i forskellige sammenhænge/praksisser • valg af præcist, forståeligt og passende sprogbrug alt efter kommunikationssituation og genre • hvordan man fokuseret præsenterer og går i dialog om resultatet af et fagligt arbejde

<p><i>læsning og fortolkning</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • forskellige læsestrategier • forskellige genrer • tekstanalyse. <p><i>skriftlig fremstilling</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • basal grammatik • forskelle på tale-, hybrid- og skriftsprog • teksters opbygning, form og indhold • basal viden om skriveprocesser. 	<p>arbejde.</p> <p><i>læsning og fortolkning</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • forskellige læsestrategier • forskellige genrer med hver sine genretræk • tekstanalyse og brugen af enkle analyseredskaber. <p><i>skriftlig fremstilling</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • grammatik på anvendelsesniveau • valg af præcist, forståeligt og passende sprogbrug alt efter kommunikationssituation og genre • teksters opbygning, form og indhold • skriveprocesser på anvendelsesniveau. 	<ul style="list-style-type: none"> • argumentationsformer. <p><i>læsning og fortolkning</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • forskellige læsestrategier • forskellige genrer og undergenrer med hver sine genretræk • tekstanalyse og brugen af analyseredskaber. <p><i>skriftlig fremstilling</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • grammatik på anvendelses- og analytisk niveau • valg af sprogbrug, der passer til kommunikationssituation og genre • teksters opbygning, form og indhold • skriveprocesser på anvendelsesniveau.
---	---	--

Færdigheder

<p>Eleven har grundlæggende færdigheder i at:</p> <p><i>tale og lytte</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • kommunikere forståeligt og hensigtsmæssigt i forhold til formål og situation • formidle og præsentere egne produktioner • lytte aktivt og indgå i dialog om egne og andres produkter • begrunde egne holdninger. <p><i>læsning og fortolkning</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • læse tekster flydende med forståelse og overblik • genkende genretræk • forholde sig til kultur, sprog, uddannelse og erhverv gennem læsning og diskussion af tekster • analysere og diskutere tekster. <p><i>skriftlig fremstilling</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • anvende sin viden om basal grammatik 	<p>Eleven har alsidige færdigheder i at:</p> <p><i>tale og lytte</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • kommunikere forståeligt, klart og hensigtsmæssigt i forhold til formål og situation • formidle og præsentere egne produktioner selvstændigt og i samarbejde med andre • lytte aktivt og indgå i dialog om egne og andres produkter • argumentere for egne holdninger. <p><i>læsning og fortolkning</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • læse tekster hurtigt og sikkert med kendskab til forskellige læsestrategier • finde genretræk i forskellige tekster • forholde sig kritisk til kultur, sprog, uddannelse og erhverv gennem læsning og diskussion af tekster • analysere, fortolke og diskutere tekster <p><i>skriftlig fremstilling</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • omsætte sin grammatiske viden til praksis 	<p>Eleven har nuancerede færdigheder i at:</p> <p><i>tale og lytte</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • kommunikere forståeligt, klart og hensigtsmæssigt i forhold til formål og situation • formidle og præsentere egne produktioner selvstændigt og i samarbejde med andre • lytte aktivt og indgå i dialog om egne og andres produkter • argumentere for egne holdninger. <p><i>læsning og fortolkning</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • læse tekster hurtigt og sikkert • kunne anvende forskellige læsestrategier • redegøre for genretræk i forskellige tekster • forholde sig kritisk til kultur, sprog, uddannelse og erhverv gennem læsning og diskussion af tekster • analysere, fortolke og diskutere tekster <p><i>skriftlig fremstilling</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • omsætte sin grammatiske viden til praksis
--	--	---

<ul style="list-style-type: none"> • udtrykke sig forståeligt i skrift, tale, lyd og billede i en form, der passer til situationen • producere praksisrettede tekster • gå i dialog om egne skriftlige produkter • anvende it og multimodale medier til kommunikation, kritisk informationssøgning og formidling. 	<ul style="list-style-type: none"> • udtrykke sig forståeligt og klart i skrift, tale, lyd og billede i en form, der passer til situationen • producere praksisrettede tekster af varierende længde • gå i dialog om egne og andres skriftlige produkter • anvende it og multimodale medier til kommunikation, kritisk informationssøgning og formidling. 	<ul style="list-style-type: none"> • udtrykke sig forståeligt og klart i skrift, tale, lyd og billede i en form, der passer til situationen • producere praksisrettede tekster af varierende længde • gå i dialog om egne og andres skriftlige produkter • anvende it og multimodale medier til kommunikation, kritisk informationssøgning og formidling.
---	---	---

Kompetencer

<p><i>Eleven har grundlæggende kompetencer til at kunne:</i></p> <p><i>tale og lytte</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • skelne mellem sproglige normer i diverse kontekster • lytte aktivt og følge op med spørgsmål • anvende danskfaglige begreber. <p><i>læsning og fortolkning</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • at analysere og diskutere tekster • at læse for at gøre, dvs. at læse med et specifikt praksisrettet handlingsformål. <p><i>skriftlig fremstilling</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • anvende sin viden om basal grammatik • producere en sammenhængende tekst tilpasset formålet • samle stof og disponere det til en færdig tekst • bruge grundlæggende it og multimodale medier til kritisk informationssøgning og formidling. 	<p><i>Eleven har alsidige kompetencer til at kunne:</i></p> <p><i>tale og lytte</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • skelne mellem sproglige normer i diverse kontekster • deltage aktivt i samtaler og diskussioner og begrunde egne holdninger • anvende sin danskfaglige viden til at forklare, diskutere og tage stilling samt til at løse opgaver. <p><i>læsning og fortolkning</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • at analysere, fortolke og diskutere tekster <p><i>skriftlig fremstilling</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • bruge kendt grammatik korrekt i sin skrivning • producere en sammenhængende tekst tilpasset formålet • samle relevant stof og disponere det til en færdig tekst • bruge grundlæggende it og multimodale medier til kritisk informationssøgning og formidling. 	<p><i>Eleven har nuancerede kompetencer til at kunne:</i></p> <p><i>tale og lytte</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • skelne mellem sproglige normer i diverse kontekster • deltage aktivt i samtaler og diskussioner og argumentere for egne holdninger • anvende sin danskfaglige viden til med sikkerhed at forklare, begrunde, diskutere og tage stilling samt til at løse opgaver. <p><i>læsning og fortolkning</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • at analysere, diskutere, fortolke og perspektivere tekster. <p><i>skriftlig fremstilling</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • bruge grammatik reflekteret i sin skrivning • producere sammenhængende tekster tilpasset formålet • samle relevant stof og disponere det til en struktureret færdig tekst • bruge grundlæggende it og multimodale medier til kommunikation, kritisk informationssøgning og målrettet formidling.
---	--	--

2.2 Kernestof

Kernestoffet udvælges med udgangspunkt i konkrete problemstillinger, som eleven kender fra hverdagen, og som kan behandles med fokus på fagets praksisdimension. 1/3 af undervisningen skal bestå af praksis, og såvel kernestof som supplerende stof skal i videst muligt omfang tage udgangspunkt i denne praksis. Kernestoffet kan desuden vægtes ud fra denne praksis.

Kernestoffet tager udgangspunkt i det udvidede tekstbegreb og omfatter sprog, alle slags tekster, kommunikation og medier. På hvert niveau arbejdes der med nedenstående kernestof. Nuanceringen ligger i progressionen i de faglige mål for hvert niveau.

Introducerende	G-niveau	E-niveau	D-niveau
<p><i>Tale og lytte</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • forskel på skriftsprog og talesprog • kommunikationssituationer • aktiv lytning • simple retoriske virkemidler i forbindelse med oplæsning • dansk mundtligt sprog • mundtlig begrundelse for holdninger • forståelse af det talte • høretekster. 	<p><i>Tale og lytte</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • forskel på skriftsprog og talesprog • kommunikationssituationer • aktiv lytning • retoriske virkemidler i forbindelse med oplæsning og fremlæggelse • danskfagligt mundtligt sprog • mundtlig argumentation • høretekster. 	<p><i>Tale og lytte</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • forskel på skriftsprog og talesprog • kommunikationssituationer • aktiv lytning • retoriske virkemidler i forbindelse med fremlæggelse • danskfagligt mundtligt sprog • mundtlig argumentation • høretekster. 	<p><i>Tale og lytte</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • forskel på skriftsprog og talesprog • kommunikationssituationer • aktiv lytning • retoriske virkemidler i forbindelse med fremlæggelse • danskfagligt mundtligt sprog • mundtlig argumentation • høretekster.
<p><i>Læsning og fortolkning</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • læsning med forståelse • nutidige, praksisnære, fiktion og sagtekster • simple analysebegreber • billeder (trykte og digitale). 	<p><i>Læsning og fortolkning</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • læsning og læsestrategier • nutidige fiktionstekster • praksisnære sagtekster • simple analysebegreber • billeder. 	<p><i>Læsning og fortolkning</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • læsning og læsestrategier • nutidige og ældre fiktionstekster • trykte og digitale sagtekster • analysebegreber og modeller • billeder. 	<p><i>Læsning og fortolkning</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • læsning og læsestrategier • nutidige og ældre fiktionstekster • trykte og digitale sagtekster • analysebegreber og modeller • billeder.
<p><i>Skriftlig fremstilling</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • basal grammatik og tegnsætning • elektroniske ordbøger og opslagsværker • kommunikationssituationen • komposition og sammenhæng • skriveprocessen • skriftlig begrundelse. 	<p><i>Skriftlig fremstilling</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • sproglig korrekthed og variation • ordklasser og morfologi • sætningen og dens væsentligste led • elektroniske ordbøger og opslagsværker • kommunikationssituationen • visuelle og auditive kommunikationsformer • komposition og sammenhæng • skriveprocessen • skriftlig argumentation. 	<p><i>Skriftlig fremstilling</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • sproglig korrekthed og variation • grammatik • sætningen og dens led • tegnsætning • elektroniske ordbøger og opslagsværker • kommunikationssituationen • visuelle og auditive kommunikationsformer • komposition og sammenhæng • skriveprocessen • skriftlig argumentation. 	<p><i>Skriftlig fremstilling</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • sproglig korrekthed og variation • grammatik • sætningen og dens led • tegnsætning • elektroniske ordbøger og opslagsværker • kommunikationssituationen • visuelle og auditive kommunikationsformer • komposition og sammenhæng • skriveprocessen • skriftlig argumentation.

2.3 Supplerende stof

Det vil ikke være muligt at opfylde de faglige mål på grundlag af kernestoffet alene. Det supplerende stof skal uddybe og perspektivere kernestoffet samt udvide elevens faglige horisont i relation til den praksis, produktion eller praktik eleven arbejder med eller indgår i.

3. Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

Undervisningen i dansk tager udgangspunkt i, at dansk både er et fag for sig og indgår i alle andre fag. Det er den enkelte elevs forudsætninger og mål, som danner rammen om undervisningens planlægning, gennemførelse og evaluering.

Dette forudsætter følgende:

- Undervisningen i dansk skal være praksisnær og anvendelsesorienteret samtidig med at faget skal give eleven redskaber til at tilegne sig færdigheder og kompetencer i alle fag. Dansk skal derfor åbnes mod de øvrige fag
- Dansklæreren har et særligt ansvar for, at der i samarbejde med elevens øvrige lærere etableres et helhedsfokus på den enkelte elevs evner til at:
  - tilegne sig fagligt stof
  - formidle, med anvendelse af en bred vifte af udtryksformer og medier
  - forholde sig reflekterende og udviklende til egne læreprocesser og mål i samspil med andre elever og elevens lærere.
- Undervisningen følger i øvrigt de generelle didaktiske principper for FGU.

3.2 Undervisnings- og arbejdsformer

Undervisningen er organiseret i hold.

Valg af undervisnings- og arbejdsformer skal træffes med udgangspunkt i elevernes forudsætninger for læring. Et bærende princip er derfor undervisningsdifferentiering og en systematisk og reflekteret variation af arbejdsformer, metoder og produktkrav.

Arbejdet tilrettelægges helhedsorienteret og i udstrakt grad i samspil med andre fag og faglige temaer. Arbejdsformerne skal bestå af ca. 2/3 teoretisk undervisning og ca. 1/3 praksis. Teori skal indgå som en naturlig del af det praksisnære udgangspunkt for at støtte eleverne i deres løsning af opgaven.

3.3 It

It vil indgå naturligt i dansk på alle niveauer. It skal være med til at understøtte, at eleven opnår digitale kompetencer og færdigheder inden for faget og herved styrke elevens faglige niveau. It kan indgå i alle dele af elevens læreproces både i forhold til læsning, lytning, skrivning, diktering og stavning. Produktion og dokumentation kan ligeledes være it-baseret på mange forskellige måder.

Der skal også være fokus på den digitale dannelse, der medvirker til, at eleven kan begå sig i den digitale virkelighed på fremtidens arbejdsmarked, hvor digitalisering og teknologisk udvikling er et grundvilkår.

3.4 Samspil med andre fag og faglige temaer

Dansksproglig viden, færdigheder og kompetencer er grundlaget for både det mundtlige og skriftlige arbejde i alle andre fag og faglige temaer. Eleven skal derfor støttes i at udvikle gode læringsstrategier, som kan overføres fra danskfaget til andre fag. Samspillet med andre fag og faglige temaer skal give meningsfulde helheder for den enkelte elev. Alt tværfagligt samarbejde skal planlægges under hensyntagen til de faglige mål.

Ved at praksisrette dele af undervisningen, præsenteres eleven for denne tænkning og øver sig i at overføre danskfaglighed/teori til arbejdet i praksis.

De praksisrettede produkter, som er fremstillet i undervisningen, skal indgå som naturlig del af portfolioen.

3.5 Sproglig opmærksomhed

Sproglig opmærksomhed i dansk betyder, at eleven skal være opmærksom på det danske sprog i alle fag og faglige temaer.

Eleven skal føres fra hverdags sproget over i fagsproget. Dette skal sikre sproglig udvikling uanset hvilket fag eleven arbejder med.

4. Evaluering/dokumentation

4.1 Løbende evaluering

Formålet med den løbende evaluering af elevens deltagelse og læring samt af undervisningen er at sætte fokus på at motivere og styrke elevens oplevelse af at gøre fremskridt og mestre faget.

Evalueringen skal omfatte:

1. Elevens læring og udvikling, herunder

- viden, færdigheder og kompetencer
- arbejdsindsats
- engagement og interesse for faget
- ansvar og selvstændighed i undervisningen

Evalueringen skal ligeledes omfatte en dialog med eleven om uddannelses- og beskæftigelsesvalg set i relation til elevens udbytte af forløbet.

Til at understøtte en dialog mellem eleven og læreren, skal der være et værktøj, som synliggør elevens progression. Værktøjet tager afsæt i de mål, der gælder for faget.

2. Evaluering af undervisningen

Undervisningens form og indhold evalueres løbende i forhold til den enkelte elev, ved vejledningssamtaler og i forhold til klassen/gruppen. Evalueringen skal foregå i dialog med eleverne og skal danne baggrund for eventuelle justeringer af undervisningens indhold og af undervisnings- og arbejdsformen.

4.2 Faglig dokumentation/afsluttende standpunktsbedømmelse

Elevens niveaumæssige indplacering (introducerende niveau, G, E eller D-niveau) fremgår af elevens forløbsplan. Forløbsplanens angivelse af elevens niveau justeres i overensstemmelse med, at eleven opnår et højere niveau.

På baggrund af forløbsplanen arbejder elever og lærere systematisk med dokumentation af elevens læring med henblik på at fastholde og synliggøre progression.

Den faglige dokumentation anvendes i forbindelse med evaluering af elevens udvikling og læring, samt i forbindelse med standpunktsbedømmelse ved afslutning af et niveau.

Eleven udarbejder løbende i uddannelsestiden produkter, som dokumenterer elevens arbejde med faget. Produkterne tager udgangspunkt i undervisningen og de faglige mål, og indeholder faglige emner og problemstillinger fra hverdagslivet eller arbejdslivet. Læreren kommenterer produkterne, hvorefter eleven har mulighed for at kvalificere dem. Produkterne skal demonstrere viden om grundlæggende fagsprog, og redegøre for enkle faglige begreber og problemstillinger. Dokumentationen samles løbende i en arbejdsportfolio, som ved undervisningens afslutning skal danne grundlag for udarbejdelsen af en præsentationsportfolio.

De nærmere krav og rammer for den faglige dokumentation fastsættes på institutionsniveau.

Eleven skal til prøve i dansk på det højeste niveau (G, E eller D-niveau), som eleven opnår på FGU.

Hvis eleven afbryder FGU inden prøveafholdelse, gives der afsluttende standpunktsbedømmelse på det højeste niveau, som eleven har opnået ifølge elevens forløbsplan. Elevens faglige dokumentation indgår som bedømmelsesgrundlag. Endvidere bedømmes eleven på baggrund af elevens præstation i undervisningen.

Ved standpunktsbedømmelse anvendes 7-trinsskalaen.

4.3 Afsluttende prøve/prøveformer

På alle niveauer afholdes portfolioprøve.

Niveau G

På baggrund af sin arbejdsportfolio udarbejder eksaminanden en præsentationsportfolio. Præsentationsportfolioen skal indeholde udvalgt og bearbejdet materiale fra arbejdsportfolioen. Præsentationsportfolioen skal afspejle eksaminandens aktuelle standpunkt, være varieret og indeholde dokumentation for tre til fem forskellige temaer fra hverdagslivet eller arbejdslivet.

Læreren fastsætter de nærmere rammer for portfolioens udformning, indhold og omfang. Læreren skal godkende præsentationsportfolioen som eksaminationsgrundlag.

Præsentationsportfolioen sendes elektronisk til censor forud for prøven. Indeholder portfolioen fysiske produkter, der ikke kan fremsendes til censor, informeres censor om disse ved vedlagt beskrivelse.

Der afholdes en mundtlig prøve på 30 minutter pr. eksaminand inklusiv votering.

Niveau E

På baggrund af sin arbejdsportfolio udarbejder eksaminanden en præsentationsportfolio. Præsentationsportfolioen skal indeholde udvalgt og bearbejdet materiale fra arbejdsportfolioen. Præsentationsportfolioen skal afspejle eksaminandens aktuelle standpunkt, være varieret og indeholde dokumentation for tre til fem forskellige temaer med tydelige faglige problemstillinger fra hverdagslivet

eller arbejdslivet.

Læreren fastsætter de nærmere rammer for portfolioens udformning, indhold og omfang. Læreren skal godkende præsentationsportfolioen som eksaminationsgrundlag.

Præsentationsportfolioen sendes elektronisk til censor forud for prøven. Indeholder portfolioen fysiske produkter, der ikke kan fremsendes til censor, informeres censor om disse ved vedlagt beskrivelse.

Der afholdes en mundtlig prøve på 30 minutter pr. eksaminand inklusiv votering.

Niveau D

På baggrund af sin arbejdsportfolio udarbejder eksaminanden en præsentationsportfolio.

Præsentationsportfolioen skal indeholde udvalgt og bearbejdet materiale fra arbejdsportfolioen.

Præsentationsportfolioen skal afspejle eksaminandens aktuelle standpunkt, være varieret og indeholde dokumentation for 3-5 forskellige temaer med mere komplekse faglige problemstillinger fra samfund eller erhverv.

Læreren fastsætter de nærmere rammer for portfolioens udformning, indhold og omfang. Læreren skal godkende præsentationsportfolioen som eksaminationsgrundlag.

Præsentationsportfolioen sendes elektronisk til censor forud for prøven. Indeholder portfolioen fysiske produkter, der ikke kan fremsendes til censor, informeres censor om disse ved vedlagt beskrivelse.

Der afholdes en mundtlig prøve på 30 minutter pr. eksaminand inklusiv votering.

4.3.1 Eksaminationsgrundlag

Niveau G, E og D

Eksaminandens præsentationsportfolio udgør eksaminationsgrundlaget. Eksaminationen starter med eksaminandens fremlæggelse af sin præsentationsportfolio.

4.3.2 Bedømmelsesgrundlag

Niveau G, E og D

Bedømmelsesgrundlaget er eksaminandens mundtlige præstation og eksaminandens præsentationsportfolio.

4.3.3 Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens opfylder de faglige mål. Ved bedømmelse lægges der især vægt på, at eksaminanden kan:

G-niveau	E-niveau	D-niveau
<ul style="list-style-type: none"> • gå i dialog om præsentationsportfolioen • finde genretræk • demonstrere relevant brug af	<ul style="list-style-type: none"> • gå i faglig dialog om præsentationsportfolioen • analysere en tekst • udtrykke sig med korrekte	<ul style="list-style-type: none"> • gå i reflekteret faglig dialog om præsentationsportfolioen • perspektivere, analysere og fortolke de valgte tekster

<p>faglige begreber, lytte aktivt og indgå i en samtale</p> <ul style="list-style-type: none"> • udtrykke sig forståeligt. <p>Indholdet i præsentationsportfolioen skal være varieret og svarende til de faglige mål på G-niveau.</p>	<p>fagtermer</p> <ul style="list-style-type: none"> • lytte aktivt og argumentere for holdninger og meninger. <p>Indholdet i præsentationsportfolioen skal være varieret og svarende til de faglige mål på E-niveau.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • gøre rede for teksternes genre, indhold og form og argumentere med belæg i teksten. <p>Indholdet i præsentationsportfolioen skal være varieret og svarende til de faglige mål på D-niveau.</p>
--	---	--

Karakteren gives på baggrund af en helhedsvurdering af eksaminandens mundtlige præstation og præsentationsportfolioen, dog med vægt på den mundtlige præstation.

Der gives én karakter efter 7-trinsskalaen.

Dansk som andetsprog - Læreplan

1. Identitet og formål

1.1 Identitet

Dansk som andetsprog er et færdigheds- videns- og kulturfag. Centralt i faget står udvikling af receptive, produktive, kommunikative og kulturelle kompetencer, som skal styrke elevens individuelle intersprog på vej mod målsproget dansk.

Faget beskæftiger sig i praksisnære sammenhænge med sprog, litteratur og medier, mundtlig og skriftlig kommunikation samt med sociokulturelle kontekster. Faget giver samtidig bevidsthed om sprog og sprogtilegnelse med henblik på en aktiv og ligeværdig deltagelse i uddannelse, arbejdsliv og samfund.

1.2 Formål

Dansk som andetsprog har til formål at styrke elevens kommunikative og interkulturelle kompetencer til kommunikation og samarbejde og som værktøj til erkendelse, læring, oplevelse, tolerance og fællesskab. Faget skal motivere eleven til at udfolde sig, tage chancer og afprøve intersproget i både teori og i praksis. Undervisningen skal fremme elevens motivation til at tilegne sig og aktivt bruge dansk, udvikle sproglig bevidsthed samt strategisk kompetence i forhold til sprogtilegnelse og læring.

Dansk som andetsprog skal bidrage til at udvikle elevens dansksproglige forudsætninger for aktiv deltagelse i uddannelse, arbejdsliv og samfund.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

Undervisningen på introducerende niveau tilrettelægges med udgangspunkt i elevens forudsætninger og i overensstemmelse med de mål, der fremgår af elevens uddannelses- og forløbsplan. Undervisningen på introducerende niveau skal give konkret og praktisk introduktion til faget og give eleven faglige forudsætninger for at indgå på G, E eller D-niveau.

På henholdsvis G, E, og D-niveau er målene, at eleven opnår følgende viden, færdigheder og kompetencer:

Viden

G - niveau	E - niveau	D - niveau
<i>Eleven har viden om:</i> de fire færdigheder tale/lytte, læse/fortolke og skriftlig fremstilling på et grundlæggende niveau ● grammatiske begreber herunder morfemer, bøjningsformer, ordklasser og ordstillinger	<i>Eleven har viden om:</i> de fire færdigheder tale/lytte, læse/fortolke og skriftlig fremstilling på et alsidigt niveau ● grammatiske begreber herunder kohærens, kohæsion og tegnsætning ● grundlæggende analysemodeller og deres anvendelsesområder	<i>Eleven har viden om:</i> de fire færdigheder tale/lytte, læse/fortolke og skriftlig fremstilling på et nuanceret niveau ● korrekt anvendelse af grammatiske begreber ● at vælge og anvende danskfaglig viden til at redegøre for, analysere, fortolke og

<ul style="list-style-type: none"> • sammenhæng mellem genre, indhold og form • hensigtsmæssig mundtlig kommunikation • fluency og automatisering herunder udtale og prosodi • teksters genretræk og kendetegn • fagtekster og multimodale teksters opbygning, form og indhold • skriveprocesser, herunder forskel på talesprog og skriftsprog. 	<p>inden for beskrivende, fortællende og argumenterende genrer</p> <ul style="list-style-type: none"> • faglig tænkning til at identificere forskellige genrer • hensigtsmæssig mundtlig kommunikation tilpasset forskellige sammenhænge • udtale, artikulation, intonation og prosodi • præsentation af fagligt arbejde • informationssøgning ved hjælp af relevante læsestrategier • teksters opbygning, form og indhold. 	<p>perspektivere tekster i forskellige genrer</p> <ul style="list-style-type: none"> • målgrupper/modtagerbevidsthed • udtale, fluency og sproglig korrekthed • præsentation, diskussion og argumentation • at anvende og forklare relevante læsestrategier • informationssøgning • at udvælge og anvende skrivemodeller i fortællende, analyserende og argumenterende genrer • citatteknik og kildeangivelse.
---	---	---

Færdigheder

<p><i>Eleven har færdigheder i at:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • gå i dialog om egne tekster • gå i dialog om grundlæggende grammatik herunder morfemer, bøjningsformer, ordklasser og ordstilling • følge en skabelon for analysearbejde • kunne udtrykke sig forståeligt og sammenhængende om faglige og almene emner • indgå i gruppearbejde omkring danskfaglige emner • skelne mellem og vælge passende sprogbrug til forskellige situationer • gennemføre analyserende arbejde med støtte • præsentere resultater af eget skriftligt arbejde herunder at kunne bruge elementære analysebegreber • anvende læsestrategier til at læse og forstå multimodale og praksisrettede tekster • læse og identificere forskellige teksters genretræk • anvende enkle modeltekster og skrive i refererende, beskrivende og fortællende genrer • udføre enkle skriveopgaver som omhandler egen praksis. 	<p><i>Eleven har færdigheder i at:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • udvælge og anvende relevante modeltekster for danskfagligt arbejde • udvælge og anvende relevante strategier for mundtligt og skriftligt arbejde • kunne korrigere for opståede sproglige fejl • kunne udtrykke sig forståeligt og sammenhængende om både faglige, almene og aktuelle emner • indgå i gruppearbejde omkring danskfaglige emner • præsentere resultater af danskfagligt arbejde • kunne beskrive og argumentere for eget udført arbejde • lytte med opmærksomhed og forståelse • anvende læsestrategier til at læse og forstå multimodale og praksisrettede tekster • udvælge og anvende relevante læsestrategier ved læsning af fakta, fiktion, billeder og medier • udføre skriveopgaver i forskellige genrer med vægt på kohærens og kohæsion • udføre skriveopgaver i referende, beskrivende og argumenterende genrer. 	<p><i>Eleven har færdigheder i at:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • kunne vurdere behov for sproglig korrekthed • bidrage konstruktivt i gruppearbejde omkring danskfagligt arbejde • præsentere og diskutere mundtligt og skriftligt arbejde • kunne udtrykke sig nuanceret og med sproglig præcision og variation om både faglige, almene og aktuelle emner • kunne anvende relevante læsestrategier til at læse sikkert med forståelse, indlevelse og kritisk sans • læse forskellige genrer med henblik på at analysere, fortolke, vurdere og perspektivere • identificere forskellige målgrupper/modtagerbevidsthed • kunne anvende faglige opslagsværk og øvrige hjælpemidler • skrive og vurdere mere nuancerede analyserende og argumenterende tekster i en sociokulturel kontekst • citere og angive kilder.
--	---	---

Kompetencer

<p><i>Eleven har kompetencer til at kunne:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • samarbejde med andre omkring opøvelse af danskfaglige færdigheder • deltage aktivt i faglige problemstillinger og analyser • forklare enkle tekster herunder at kunne bruge elementære analysebegreber • arbejde mundtligt med enkle analysemodeller med støtte • forstå enkle tekststrukturer • læse enkle nutidige fiktionstekster, enkle praksisrettede sagtekster og multimodale tekster med fokus på fakta • anvende it til kommunikation, elementær informationssøgning, sprogtræning og tekstproduktion • skrive refererende, beskrivende og fortællende tekster ved hjælp af modeltekster • arbejde med logbog. 	<p><i>Eleven har kompetencer til at kunne:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • samarbejde med andre omkring forskellige analysemodeller til at identificere og arbejde med forskellige genrer • skrive og tale om faglige problemstillinger • kende og anvende kommunikationsmodeller • deltage aktivt i teoretiske, praksisrettede og sproglige problemstillinger og analyser • præsentere med fokus på kommunikation og kritisk stillingtagen til eget arbejde • anvende relevante læsestrategier ved læsning af fakta, fiktion, billeder og medier • udvælge og selvstændigt arbejde med fokus på kohærens og kohæsion • skrive refererende, beskrivende, fortællende og argumenterende genrer • udtrykke holdninger og følelser med nogen grad af præcision med hensyn til sprog og indhold • anvende faglige opslagsværk og øvrige hjælpemidler til informationssøgning. 	<p><i>Eleven har kompetencer til at kunne:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • samarbejde med andre omkring analysearbejde og vurdering af sproglig korrekthed • arbejde danskfagligt med at identificere, fortolke, analysere og perspektivere tekster i genrerne prosa, lyrik, billeder, medier og sagprosa • deltage aktivt i teoretiske, praksisrettede og sproglige problemstillinger og samarbejde om faglige, almene og aktuelle emner • præsentere systematisk og kritisk tage stilling til eget arbejde • lytte med opmærksomhed og forståelse og være i stand til at indgå i samtale, diskussion og debat • bedømme og udføre korrekturlæsning på eget arbejde • anvende kommunikationsmodeller kritisk • benytte kildeangivelse og kritisk informationssøgning.
--	--	---

2.2 Kernestof

Kernestoffet udvælges med udgangspunkt i konkrete problemstillinger, som eleven kender fra hverdagen og som kan behandles med fokus på fagets praksisdimension. 1/3 af undervisningen skal bestå af praksis, og såvel kernestof som supplerende stof, skal i videst muligt omfang tage udgangspunkt i denne praksis. Kernestoffet kan desuden vægtes ud fra denne praksis.

Kernestoffet tager udgangspunkt i tekstgenrer i sociokulturelle kontekster samt viden om sprog og sprogtilegnelse og omfatter:

Introducerende niveau	G-niveau	E-niveau	D-niveau
Sprog og kommunikation med anvendelsesorienteret fokus på relation til uddannelse, arbejde og samfund.	Sprog og kommunikation, prosa- og sagtekster. Fordybelse i mundtlige og skriftlige genrer med henblik på praktisk anvendelse i relation til uddannelse, arbejde og samfund.	Sprog og kommunikation med fordybelse i forskellige genrer med henblik på analyse og fortolkning.	Sprog og kommunikation med særligt fokus på skriftlighed og sproglig korrekthed. Analyse og fortolkning af forskellige genrer.

<p><i>Skriftlig fremstilling</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● elementære skriveopgaver ● strategier for afkodning af tekster ● skriftsprog vs. talesprog ● fonologisk opmærksomhed ● logbogsskrivning som en del af arbejdsportfolio. 	<p><i>Skriftlig fremstilling</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● modeltekster for skrivning i forhold til komposition, sammenhæng og disponering ● grundlæggende skrivestrategier ● refererende, beskrivende og fortællende tekster ● grammatiske begreber herunder morfemer, bøjningsformer, ordklasser og ordstillinger ● logbogsskrivning som en del af arbejdsportfolio. 	<p><i>Skriftlig fremstilling</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● genreskrivning ● alsidige skrivestrategier ● grammatiske begreber herunder kohærens, kohæsion og tegnsætning ● teksters indhold og kommunikationssituation ● fortællende, analyserende og kommenterende tekster. 	<p><i>Skriftlig fremstilling</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● skrivestrategier ● fortællende, analyserende og kommenterende tekster ● kritisk stillingtagen til egne tekstproduktioner ● citatteknik og kildeangivelse ● formidling af livsnære emner med fokus på indhold og form.
<p><i>Tale og lytte</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● samtale for at understøtte praksis ● receptivt og produktivt ordforråd ● strategier for ordkendskab ● elementær faglig samtale ● faste vendinger og small talk ● udtale, prosodi. 	<p><i>Tale og lytte</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● mundtlig fremlæggelse ● kortere oplæg med praksisrettet indhold ● grundlæggende lytte/talestrategier ● relevant praksisrettet samtale, som er tilpasset problemstillinger fra hverdagssituationer, arbejde og samfund ● kropssprog ● synspunkter ● fluency og automatisering – herunder udtale og prosodi. 	<p><i>Tale og lytte</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● mundtlig fremlæggelse ● oplæg om praksisrettede emner med tydeligt fokus på kommunikationsstrategier og modtager ● artikulation, intonation og prosodi ● tale/lyttestrategi og simple faste udtryk. 	<p><i>Tale og lytte</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● mundtlig fremlæggelse ● oplæg med tydeligt fokus på kommunikationsstrategier og modtagerbevidsthed ● formidling af praksisrettede emner med fokus på indhold og form ● præsentationsprogrammer ● fluency og sproglig korrekthed ● argumentation og synspunkter ● faste udtryk ● tale/lyttestrategi.
<p><i>Læsning og fortolkning</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● strategier for afkodning ● elementær informationssøgning til brug i dagligdagen ● læsning med formål og forståelse ● læsning og metakognition ● enkle nutidige praksisnære prosa og sagtekster ● simple analysebegreber ● billeder (trykte og digitale). 	<p><i>Læsning og fortolkning</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● læseteknikker, læsestrategier, notatteknik og ordforråd ● elementær informationssøgning til brug i praksis ● enkle nutidige fiktionstekster ● enkle praksisnære sagtekster og multimodale tekster ● digitale medier. 	<p><i>Læsning og fortolkning</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● læsestrategier ● kritisk informationssøgning med fagligt fokus ● nyhedsformidling i forskellige medier og til forskellige målgrupper ● nutidige og ældre fiktionstekster ● trykte og digitale sagtekster ● billeder og medier. 	<p><i>Læsning og fortolkning</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● læsestrategier ● kritisk og hensigtsmæssig informationssøgning ● nutidige og ældre fiktionstekster, herunder et nutidigt fælles værk, periode eller et forfatterskab ● trykte og digitale sagtekster ● billeder og medier.

2.3 Supplerende stof

Det vil ikke være muligt at opfylde de faglige mål på grundlag af kernestoffet alene. Det supplerende stof skal uddybe og perspektivere kernestoffet samt udvide elevens faglige horisont i relation til den praksis, produktion eller praktik eleven arbejder med eller indgår i.

3. Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

Undervisningen i dansk som andetsprog skal have en praksisnær og anvendelsesorienteret tilgang med fokus på færdigheder i at lytte, tale, læse og skrive i funktionelle helheder. Herunder gælder stilladsering af elevens arbejde på alle niveauer og med særligt fokus på det skriftlige arbejde på D-niveau. Undervisningen tilrettelægges således, at der arbejdes fra det enkle, elementære mod det nuancerede og komplekse. Stilladsering bruges ved alle fire færdigheder og på alle niveauer.

Undervisningen skal inddrage elevens erfaringsverden og emner fra det erhvervs- eller uddannelsesområde, som eleven sigter mod, for at sikre aktiv og ligeværdig deltagelse. Udadvendte aktiviteter med fokus på sprog og indhold giver eleven mulighed for at være aktiv, selvstændig og for at danne hypoteser, afprøve og konsolidere teori i praksis.

Undervisningen følger de øvrige generelle didaktiske principper for FGU.

3.2 Undervisnings- og arbejdsformer

Undervisningen tilrettelægges i en kombination af individuelt-/par- og gruppearbejde. Der skal i arbejdsformerne tages højde for elevens forudsætninger og tilrettelægges en progression i arbejdsformerne, så eleven lærer at mestre selvstændige arbejdsformer, såvel som fælles opgaveløsning og projektarbejde i grupper.

Arbejdet tilrettelægges helhedsorienteret og i relevant omfang i samspil med andre fag. Arbejdsformen består af ca. 2/3 teoretisk undervisning og ca. 1/3 praksis. Praksis og teori skal i videst muligt omfang integreres i undervisningen. Der kan være en kobling mellem hverdagsliv, produktionerne på værkstederne, uddannelses- og arbejdslivet samt samfundsmæssige områder.

3.3 It

It integreres naturligt og praksisorienteret i dansk som andetsprog, hvor it understøtter læringsprocesser og øvrig deltagelse i det faglige fællesskab.

Gennem udarbejdelse af skriftlige, mundtlige og multimodale produkter lærer eleven at anvende it som et understøttende læringsredskab. Ligeledes indgår it i forbindelse med informationssøgning, og forskellige præsentationsprogrammer kan anvendes for at styrke elevens fremlæggelser.

Dansk som andetsprog bidrager til digital dannelse ved i den daglige undervisning at arbejde med

internettet som vidensressource og digitalt fællesskab. Den digitale dannelse skal medvirke til, at eleven kan begå sig i den digitale virkelighed på fremtidens arbejdsmarked.

3.4 Samspil med andre fag og faglige temaer

Dansk som andetsprog kan, hvor det er meningsfuldt og relevant, tilrettelægge forløb hvor flere fag og faglige temaer indgår i løsning af problemstillinger på en anvendelsesorienteret og helhedsorienteret måde. I samspil med andre fag skal eleven fortsat arbejde med sproglige færdigheder og tilegne sig gode læringsstrategier, og al tværfagligt samarbejde skal planlægges under hensyntagen til de faglige mål.

3.5 Sproglig opmærksomhed

Bevidsthed om tilegnelse samt mundtligt og skriftligt sprog er kernen i faget. Undervisningen skal sikre sproglig udvikling i form af faglig læsning og skrivning og undervisningen skal tilrettelægges, så eleven introduceres mundtligt og skriftligt til fagets sprog herunder gråzonesprog og metoder.

Eleven skal føres fra hverdags sproget over i fagsproget og undervisningen skal støtte eleven i udvikling af strategier for at læse, forstå, tolke og formidle tekster og udvide ordforrådet. Disse strategier støtter hermed elevens intersprog på vej mod målsproget dansk.

4. Evaluering/dokumentation

4.1 Løbende evaluering

Formålet med den løbende evaluering af elevens deltagelse og læring samt af undervisningen er at sætte fokus på at motivere og styrke elevens oplevelse af at gøre fremskridt og mestre faget. Evalueringen skal omfatte:

1. Elevens læring og udvikling, herunder

- viden, færdigheder og kompetencer
- arbejdsindsats
- engagement og interesse for faget
- ansvar og selvstændighed i undervisningen.

Evalueringen skal ligeledes omfatte en dialog med eleven om uddannelses- og beskæftigelsesvalg set i relation til elevens udbytte af forløbet.

Til at understøtte en dialog mellem eleven og læreren, skal der være et værktøj, som synliggør elevens progression. Værktøjet tager afsæt i de mål, der gælder for faget.

2. Evaluering af undervisningen

Undervisningens form og indhold evalueres løbende i forhold til den enkelte elev, ved vejledningssamtaler og i forhold til klassen/gruppen. Evalueringen skal foregå i dialog med eleverne og skal danne baggrund for eventuelle justeringer af undervisningens indhold og af undervisnings- og arbejdsformen.

4.2 Faglig dokumentation/afsluttende standpunktsbedømmelse

Elevens niveaumæssige indplacering (introducerende niveau, G, E eller D-niveau) fremgår af elevens forløbsplan. Forløbsplanens angivelse af elevens niveau justeres i overensstemmelse med, at eleven opnår et højere niveau.

På baggrund af forløbsplanen arbejder elever og lærere systematisk med dokumentation af elevens læring med henblik på at fastholde og synliggøre progression.

Den faglige dokumentation anvendes i forbindelse med evaluering af elevens udvikling og læring, samt i forbindelse med standpunktsbedømmelse ved afslutning af et niveau.

Eleven udarbejder løbende i uddannelsestiden produkter, som dokumenterer elevens arbejde med faget. Produkterne tager udgangspunkt i undervisningen og de faglige mål, og indeholder almene og faglige emner og problemstillinger i sociokulturelle kontekster. Læreren kommenterer produkterne, hvorefter eleven har mulighed for at kvalificere dem. Produkterne kan eksempelvis bestå af analyserende, argumenterende tekster, referater eller andre praktiske eller digitale produkter.

De nærmere krav og rammer for den faglige dokumentation fastsættes på institutionsniveau.

Bedømmelseskriterier ved standpunktsbedømmelse er de samme som ved prøven. Bedømmelsen er en helhedsvurdering af elevens arbejdsportfolio og elevens præstation i undervisningen.

Eleven skal til prøve i dansk som andetsprog på det højeste niveau (G, E eller D-niveau), som eleven opnår på FGU.

Hvis eleven afbryder FGU inden prøveafholdelse, gives der afsluttende standpunktsbedømmelse på det højeste niveau, som eleven har opnået ifølge elevens forløbsplan. Elevens faglige dokumentation indgår som bedømmelsesgrundlag. Endvidere bedømmes eleven på baggrund af elevens præstation i undervisningen.

Ved standpunktsbedømmelse anvendes 7-trinsskalaen.

4.3 Afsluttende prøve/prøveformer

På alle niveauer afholdes portfolioprøve.

Niveau G

På baggrund af sin arbejdsportfolio udarbejder eksaminanden en præsenteringsportfolio med tre til fem tekster fra forskellige genrer. Læreren fastsætter de nærmere rammer for præsenteringsportfolioens udformning, indhold og omfang.

Læreren godkender præsenteringsportfolioen, der udarbejdes individuelt, som eksaminationsgrundlag, og

portfolioen fremsendes til censor forud for prøven.

Der afholdes en mundtlig prøve á 30 minutters varighed per eksaminand - inklusiv votering. Præsentationsportfolioen danner udgangspunktet for den faglige dialog ved eksaminationen.

Niveau E

På baggrund af sin arbejdsportfolio udarbejder eksaminanden en præsentationsportfolio med tre til fem tekster fra forskellige genrer. Læreren fastsætter de nærmere rammer for præsentationsportfolioens udformning, indhold og omfang.

Læreren godkender præsentationsportfolioen, der udarbejdes individuelt, som eksaminationsgrundlag, og portfolioen fremsendes til censor forud for prøven.

Der afholdes en mundtlig prøve á 30 minutters varighed per eksaminand - inklusiv votering. Præsentationsportfolioen danner udgangspunkt for den faglige dialog ved eksaminationen.

Niveau D

På baggrund af sin arbejdsportfolio udarbejder eksaminanden en præsentationsportfolio med fem tekster med vægt på skriftlighed og variation i genrer. Præsentationsportfolioen skal indeholde dokumentation for eksaminandens arbejde med forskellige genrer med mere komplekse problemstillinger.

Læreren fastsætter de nærmere rammer for præsentationsportfolioens udformning, indhold og omfang.

Læreren godkender præsentationsportfolioen, der udarbejdes individuelt, som eksaminationsgrundlag, og portfolioen fremsendes til censor forud for prøven.

Der afholdes en mundtlig prøve á 30 minutters varighed per eksaminand - inklusiv votering. Præsentationsportfolioen danner udgangspunkt for den faglige dialog ved eksaminationen.

4.3.1 Eksaminationsgrundlag

Niveau G, E og D

Eksaminandens præsentationsportfolio udgør eksaminationsgrundlaget. Eksaminationen starter med eksaminandens fremlæggelse af sin præsentationsportfolio.

4.3.2 Bedømmelsesgrundlag

Niveau G, E og D

Bedømmelsesgrundlaget er eksaminandens mundtlige præstation og eksaminandens præsentationsportfolio.

4.3.3 Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminanden opfylder de faglige mål. Ved bedømmelse lægges især vægt på, at eksaminanden kan:

G-niveau	E-niveau	D-niveau
<ul style="list-style-type: none"> • skrive i refererende, beskrivende og fortællende genrer • præsentere resultater af eget skriftligt arbejde, herunder at kunne bruge elementære analysebegreber • udtrykke sig forståeligt og sammenhængende om faglige og almene emner • gå i dialog om grammatik - herunder morfemer, bøjningsformer, ordklasser og ordstillinger på et grundlæggende niveau • vise kendskab til enkle nutidige fiktionstekster, praksisnære sagtekster og multimodale tekster. 	<ul style="list-style-type: none"> • skrive i refererende, beskrivende, fortællende og argumenterende genrer • præsentere eget arbejde med fokus på kommunikation og kritisk stillingtagen • udtrykke holdninger og følelser med nogen grad af præcision med hensyn til sprog og indhold • udtrykke sig forståeligt, sammenhængende om både faglige, almene og aktuelle emner • gå i dialog om grammatik - herunder kohærens, kohæsion og simpel tegnsætning på et grundlæggende niveau • vise kendskab til og forståelse af fiktionstekster, praksisnære sagtekster og multimodale tekster. 	<ul style="list-style-type: none"> • skrive i fortællende, analyserende og argumenterende genrer • præsentere systematisk og kritisk tage stilling til eget arbejde • udtrykke holdninger og følelser i passende genrer med præcision og sammenhæng • udtrykke sig med sproglig præcision og variation om både faglige, almene og aktuelle emner • gå i dialog om korrekt anvendelse af grammatiske begreber på et alsidigt niveau • perspektivere til andre tekster og/eller samfunds- og kulturforhold i Danmark og globalt • anvende relevante danskfaglige redskaber i analyse og vurdering af eget arbejde.

Karakteren gives på baggrund af en helhedsvurdering af eksaminandens mundtlige præstation og præsentationsportfolioen, dog med vægt på den mundtlige præstation.

Der gives én karakter efter 7-trinsskalaen.

Engelsk - Læreplan

1. Identitet og formål

1.1 Identitet

Engelsk er et kommunikationsfag, som giver viden, færdigheder og kompetencer inden for sprog, kultur og samfundsforhold. På en praksisrettet og procesorienteret måde beskæftiger faget sig med det engelske sprog som kommunikationsmiddel i personlige, erhvervsfaglige, uddannelsesmæssige og samfundsmæssige kontekster.

Fagets omdrejningspunkt er de kulturelle og kommunikative kompetencer: at tale, at samtale, at lytte, at læse og at skrive.

Gennem tværfagligt samspil med de øvrige fag på FGU bidrager faget med et internationalt perspektiv.

1.2 Formål

Formålet med undervisningen i engelsk er at styrke elevernes kommunikative og interkulturelle kompetencer. Undervisningen skal medvirke til at udvikle elevernes læringskompetence samt nysgerrighed for og viden om engelsk sprog og globale kultur- og samfundsforhold. Eleverne kan i faget opnå viden og færdigheder, som giver dem kompetencer til videre uddannelse, ligesom faget bidrager til den enkelte elevs personlige udvikling og almene dannelse. Formålet med faget er endvidere at opøve eleverne i at fungere i en praksis-situation, hvor skriftlig og mundtlig kommunikation foregår på engelsk.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

Undervisningen på introducerende niveau tilrettelægges med udgangspunkt i elevens forudsætninger og i overensstemmelse med de mål, der fremgår af elevens uddannelses- og forløbsplan. Undervisningen på introducerende niveau skal give eleven konkret og praktisk introduktion til faget og give eleven faglige forudsætninger for at indgå på et undervisningsniveau.

På henholdsvis G, E, og D-niveau er målene, at eleven opnår følgende viden, færdigheder og kompetencer:

Viden

G - niveau	E – niveau	D - niveau
<i>Eleven har viden om:</i> <ul style="list-style-type: none"> • hensigtsmæssige tale-, samtale-, lytte-, læse- og skrivestrategier • grundlæggende regler for sproglig præcision • kulturer og samfundsforhold i engelsktalende lande på grundlæggende niveau.	<i>Eleven har viden om:</i> <ul style="list-style-type: none"> • hensigtsmæssige tale-, samtale-, lytte-, læse- og skrivestrategier • væsentlige regler for sproglig præcision • enkle teksters opbygning • kulturer og samfundsforhold i engelsktalende lande inden for almene emner.	<i>Eleven har viden om:</i> <ul style="list-style-type: none"> • hensigtsmæssige tale-, samtale-, lytte-, læse- og skrivestrategier • regler for sproglig præcision • forskellige teksters opbygning • kulturer og samfundsforhold i engelsktalende lande inden for varierede emner.

Færdigheder

<p><i>Eleven har færdigheder i at:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • genkende og kategorisere forskellige teksttyper i genrer på grundlæggende niveau • deltage i og forstå hovedindholdet i samtaler om kendte almene og praksisrettede emner på et grundlæggende niveau • udtrykke sig mundtligt i et enkelt sprog • læse og forstå hovedindholdet af tekster inden for kendte og praksisrettede emner på et grundlæggende niveau • skrive korte tekster af dagligdags og praksisrettet karakter i et enkelt og forståeligt sprog • udtrykke sig med tydelig og forståelig udtale • anvende et afgrænset ordforråd inden for kendte emner • anvende grundlæggende grammatiske regler i skrift og tale • bruge synonymer, omskrivninger og nonverbalt sprog, når ordforrådet ikke er tilstrækkeligt • anvende fagets hjælpemidler, såsom ordbøger, stavekontrol og grammatiske oversigter hensigtsmæssigt på grundlæggende niveau. 	<p><i>Eleven har færdigheder i at:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • genkende og kategorisere forskellige teksttyper i genrer samt anvende tekstanalytiske grundbegreber med nogen rutine • deltage i og forstå indholdet i samtaler om kendte almene og praksisrettede emner • udtrykke sig mundtligt i et enkelt sprog med en vis præcision • læse og forstå indholdet af tekster inden for kendte og praksisrettede emner • udtrykke sig skriftligt med en vis grad af præcision i et sammenhængende sprog tilpasset emner og kontekster • udtrykke sig med tydelig og præcis udtale • anvende et relevant ordforråd • anvende grundlæggende grammatiske regler i skrift og tale med en vis præcision • bruge synonymer, omskrivninger og nonverbalt sprog, når ordforrådet ikke er tilstrækkeligt • anvende fagets hjælpemidler, såsom ordbøger, stavekontrol og grammatiske oversigter hensigtsmæssigt og med nogen rutine. 	<p><i>Eleven har færdigheder i at:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • kategorisere forskellige teksttyper i genrer samt anvende tekstanalytiske grundbegreber med rutine og præcision • deltage i samtaler og forstå indholdet af talt engelsk om alsidige emner • udtrykke sig mundtligt i et sammenhængende og præcist sprog • læse og redegøre for indholdet af tekster inden for alsidige emner • udtrykke sig skriftligt med præcision i et sammenhængende sprog tilpasset alsidige emner, genrer og kontekster • udtrykke sig med tydelig og præcis udtale • anvende et alsidigt ordforråd • anvende grammatiske regler i skrift og tale med præcision • anvende synonymer eller omskrivninger, når ordforrådet ikke er tilstrækkeligt • anvende fagets hjælpemidler, såsom ordbøger, stavekontrol og grammatiske oversigter hensigtsmæssigt og med rutine og præcision.
--	---	--

Kompetencer

<p><i>Eleven har kompetencer til at kunne:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • anvende hensigtsmæssige kommunikationsstrategier i relevante kontekster • referere og præsentere hovedindholdet af tekster i et enkelt sprog inden for almene og praksisrettede emner • referere og præsentere et forberedt stofområde i et enkelt sprog • udtrykke holdninger mundtligt og skriftligt på et grundlæggende niveau • anvende it til informationssøgning 	<p><i>Eleven har kompetencer til at kunne:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • anvende hensigtsmæssige kommunikationsstrategier i almene kontekster • redegøre for og forklare indholdet af tekster inden for almene og praksisrettede emner • redegøre for et forberedt stofområde • kommentere og udtrykke holdninger mundtligt og skriftligt • anvende it til informationssøgning og kommunikation selvstændigt, med nogen rutine og med nogen kritisk sans 	<p><i>Eleven har kompetencer til at kunne:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • anvende hensigtsmæssige kommunikationsstrategier i alsidige kontekster • redegøre for, forklare og uddybe indholdet af tekster inden for alsidige emner. • redegøre for, forklare og uddybe et forberedt stofområde • diskutere og argumentere mundtligt og skriftligt • anvende it til informationssøgning og kommunikation selvstændigt, med rutine og kritisk sans
---	--	--

ning og kommunikation på et grundlæggende niveau og med begyndende kritisk sans <ul style="list-style-type: none"> • anvende feedback til at forbedre eget produkt og arbejdsproces samt deltage i peer-respons • opnå og anvende viden om adfærd, normer og værdier i udvalgte engelsksprogede kulturer på et grundlæggende niveau. 	<ul style="list-style-type: none"> • anvende feedback til at forbedre eget produkt og arbejdsproces samt deltage aktivt i peer-respons • opnå, anvende og redegøre for viden om adfærd, normer og værdier i udvalgte engelsksprogede kulturer. 	<ul style="list-style-type: none"> • anvende feedback til at forbedre eget produkt og arbejdsproces samt deltage aktivt og selvstændigt i peer-respons • opnå, anvende, redegøre for og perspektivere viden om adfærd, normer og værdier i udvalgte engelsksprogede kulturer.
--	--	---

2.2 Kerne stof

Kernestoffet udvælges med udgangspunkt i konkrete problemstillinger, som eleverne kender fra hverdagen og som kan behandles med fokus på fagets praksisdimension. 1/3 af undervisningen skal bestå af praksis, og det faglige stof, såvel kerne stof som supplerende stof, skal i videst muligt omfang tage udgangspunkt i denne praksis. Kernestoffet kan desuden vægtes ud fra denne praksis.

Kernestoffet omfatter:

Introducerende niveau	G-niveau	E-niveau	D-niveau
<ul style="list-style-type: none"> • dele af centrale fonetiske regler • ordforråd • dele af det engelske sprogs centrale grammatik med betydning for hensigtsmæssig kommunikation • enkle fiktive og non-fiktive tekster om nære, dagligdags emner. 	<ul style="list-style-type: none"> • centrale fonetiske regler • ordforråd • dele af det engelske sprogs centrale grammatik, herunder ordstilling og kendskab til ordklasser • central viden om hensigtsmæssig kommunikation • evalueringsstrategier • enkle fiktive og non-fiktive tekster om kendte og praksisrettede emner • enkle kommunikationsstrategier • kultur- og samfundsforhold i mindst ét engelsktalende land. 	<ul style="list-style-type: none"> • centrale fonetiske regler • ordforråd • det engelske sprogs centrale grammatik • viden om hensigtsmæssig kommunikation • evalueringsstrategier • nyere fiktive og non-fiktive tekster om almindelige og praksisrettede emner • enkle kommunikationsstrategier • kultur- og samfundsforhold i engelsktalende lande • centrale analytiske grundbegreber. 	<ul style="list-style-type: none"> • centrale fonetiske regler • ordforråd • det engelske sprogs centrale grammatik og ortografi • viden om hensigtsmæssig kommunikation • evalueringsstrategier • nyere fiktive og non-fiktive tekster om alsidige emner • kommunikationsstrategier • kultur- og samfundsforhold i engelsktalende lande • centrale analytiske grundbegreber.

2.3 Supplerende stof

Det vil ikke være muligt at opfylde de faglige mål på grundlag af kernestoffet alene. Det supplerende stof skal uddybe og perspektivere kernestoffet samt udvide elevens faglige horisont i relation til den praksis, produktion eller praktik eleven arbejder med eller indgår i.

3. Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

Hovedvægten er på elevens egen sprogproduktion, og undervisningen foregår derfor i videst muligt omfang på engelsk. Den skal inddrage elevens erfaringsverden og tilrettelægges procesorienteret. Faget tager udgangspunkt i et udvidet tekstbegreb, og der anvendes derfor multimodalt undervisningsmateriale.

Undervisningen følger i øvrigt de generelle didaktiske principper for FGU.

3.2 Undervisnings- og arbejdsformer

Der fokuseres på arbejdsformer, der udvikler elevens kommunikative kompetence. Undervisningen tilrettelægges ofte i mindre grupper af elever og i sammenhæng med praksis. Der skal i arbejdsformerne tages højde for elevernes forudsætninger og tilrettelægges en progression i arbejdsformerne, så eleverne lærer at mestre selvstændige arbejdsformer såvel som fælles opgaveløsning og projektarbejde i grupper, herunder med et element af peer-respons som en vej til fælles sprogtilegnelse.

Arbejdet tilrettelægges helhedsorienteret og i relevant omfang i samspil med andre fag. Arbejdsformerne består af ca. 2/3 teoretisk undervisning og ca. 1/3 praksis. Teori og praksis skal i videst muligt omfang integreres. Grammatik og skriftlighed integreres i det øvrige arbejde med fokus på anvendelsesorienteret og hensigtsmæssig kommunikation.

Elevens produkter samles løbende i en arbejdsportfolio, der danner grundlag for den formative evaluering.

3.3 It

It indgår i undervisningen, hvor det på en naturlig måde understøtter elevernes læringsprocesser og øvrige deltagelse i det faglige fællesskab. Dette kan være som en del af undervisningsmaterialet eller som hjælpemiddel, fx ved hjælp af ordbøger og stavetkontrol. Desuden kan det være til produktion og kommunikation, til informationssøgning og til støtte af lytte-, tale-, læse- og skrivetræning.

Herudover skal der være fokus på digital dannelse, der medvirker til, at eleven kan begå sig i den digitale virkelighed på fremtidens arbejdsmarked, hvor digitalisering og teknologisk udvikling er et grundvilkår.

3.4 Samspil med andre fag og faglige temaer

Faget skal indgå i samspil med andre fag, hvor det er relevant. Al tværfagligt arbejde skal planlægges under hensyntagen til de faglige mål. Der skal være fokus på, at eleverne tilegner sig gode læringsstrategier, som de kan overføre fra et fag til et andet. De meningsgivende helheder findes i relevant omfang i relation til andre fag og til praksis eller produktion.

3.5 Sproglig opmærksomhed

Mundtligt og skriftligt sprog er centralt i faget. Der er særligt fokus på hensigtsmæssig kommunikation. Undervisningen skal sikre sproglig udvikling og forståelse for egen sprogtilegnelse.

4. Evaluering/dokumentation

4.1 Løbende evaluering

Formålet med den løbende evaluering af elevens deltagelse og læring samt af undervisningen er, at sætte fokus på at motivere og styrke elevens oplevelse af at gøre fremskridt og mestre faget.

Evalueringen skal omfatte:

1. Elevens læring og udvikling, herunder

- viden, færdigheder og kompetencer
- arbejdsindsats
- engagement og interesse for faget
- ansvar og selvstændighed i undervisningen.

Evalueringen skal ligeledes omfatte en dialog med eleven om uddannelses- og beskæftigelsesvalg set i relation til elevens udbytte af forløbet.

Til at understøtte en dialog mellem eleven og læreren skal der være et værktøj, som synliggør elevens progression. Værktøjet tager afsæt i de mål, der gælder for faget.

2. Evaluering af undervisningen

Undervisningens form og indhold evalueres løbende i forhold til den enkelte elev, ved vejledningssamtaler og i forhold til klassen/gruppen. Evalueringen skal foregå i dialog med eleverne og skal danne baggrund for eventuelle justeringer af undervisningens indhold og af undervisnings- og arbejdsformen.

4.2 Faglig dokumentation/afsluttende standpunktsbedømmelse

Elevens niveaumæssige indplacering (introducerende niveau, G, E eller D-niveau) fremgår af elevens forløbsplan. Forløbsplanens angivelse af elevens niveau justeres i overensstemmelse med, at eleven opnår et højere niveau.

På baggrund af forløbsplanen arbejder elever og lærere systematisk med dokumentation af elevens læring med henblik på at fastholde og synliggøre progression.

Den faglige dokumentation anvendes i forbindelse med evaluering af elevens udvikling og læring, samt i forbindelse med standpunktsbedømmelse ved afslutning af et niveau.

Eleven udarbejder løbende i uddannelsestiden produkter, som dokumenterer elevens arbejde med faget. Produkterne tager udgangspunkt i undervisningen og de faglige mål, og indeholder faglige emner og problemstillinger i relation til sprog, kulturer og samfundsforhold. Der gives feedback, hvorefter eleven har mulighed for at kvalificere dem.

Dokumentationen samles i en arbejdsportfolio. Indholdet i portfolioen består af forskellige produkter. Det udvidede tekstbegreb gøres gældende, så der fx kan være tale om tekster, logbog, lydfiler, billedmaterialer, artikler, manualer, opskrifter m.m.

De nærmere krav og rammer for den faglige dokumentation fastsættes på institutionsniveau.

Der gives afsluttende standpunktsbedømmelse på det niveau (G, E eller D-niveau), der er afsluttet ifølge forløbsplanen, hvis ikke der afholdes prøve i faget. Elevens faglige dokumentation indgår som bedømmelsesgrundlag for standpunktsbedømmelsen. Endvidere bedømmes eleven på baggrund af sin præstation i undervisningen. Bedømmelseskriterierne ved standpunktsbedømmelse er de samme som ved prøven.

Ved standpunktsbedømmelse anvendes 7-trinsskalaen.

4.3 Afsluttende prøve/prøveform

På alle niveauer afholdes portfolioprobe.

Niveau G

På baggrund af sin arbejdsportfolio udarbejder eksaminanden en præsentationsportfolio. Portfolioen udarbejdes individuelt. Hvis et eller flere produkter er udarbejdet i en gruppe, skal det så vidt muligt fremgå, hvilke dele eksaminanden har udarbejdet. Læreren skal godkende præsentationsportfolioen som eksaminationsgrundlag, og den skal indeholde mindst fire produkter, herunder mindst to korte, skriftlige produkter. Indholdet i portfolioen skal være varieret.

Læreren kan fastsætte nærmere rammer for portfolioens udformning, indhold og omfang.

Den mundtlige prøve kan være individuel eller en gruppeprøve. I en gruppe kan der være op til tre eksaminander.

I uddannelsestiden forbereder eksaminanden/gruppen et mundtligt oplæg på ca. fem minutter per eksaminand. Det mundtlige oplæg omhandler et selvvalgt tema eller problemstilling fra dagligdag eller samfundsliv, som er behandlet i et eller flere produkter i præsentationsportfolioen og godkendt af læreren.

Præsentationsportfolioen sendes til censor forud for prøven sammen med en oversigt over eksaminanderne/gruppernes valg af tema/problemstilling. Portfolioen er udgangspunkt for den faglige dialog og indgår i den samlede bedømmelse af eksaminandens præstation.

Prøven indledes med eksaminandens præsentation af sig selv og præsentationsportfolioen. Herefter følger eksaminandens/gruppens oplæg og en faglig samtale om temaet eller problemstillingen.

Eksaminationen varer 30 minutter pr. eksaminand inkl. votering.

Niveau E

På baggrund af sin arbejdsportfolio udarbejder eksaminanden en præsentationsportfolio. Portfolioen udarbejdes individuelt. Hvis et eller flere produkter er udarbejdet i en gruppe, skal det så vidt muligt fremgå, hvilke dele eksaminanden har udarbejdet. Læreren skal godkende præsentationsportfolioen som eksaminationsgrundlag, og den skal indeholde mindst fire produkter, herunder mindst to længere skriftlige produkter. Indholdet i portfolioen skal være varieret.

Læreren kan fastsætte nærmere rammer for portfolioens udformning, indhold og omfang.

Den mundtlige prøve kan være individuel eller en gruppeprøve. I en gruppe kan der være op til tre eksaminander.

I uddannelsestiden forbereder eksaminanden/gruppen et mundtligt oplæg på ca. 5-10 minutter per eksaminand. Det mundtlige oplæg omhandler et selvvalgt kulturelt eller samfundsrelateret tema eller problemstilling, som er behandlet i et eller flere produkter i præsentationsportfolioen og godkendt af læreren.

Præsentationsportfolioen sendes til censor forud for prøven sammen med en oversigt over eksaminandens/gruppernes valg af tema/problemstilling. Portfolioen er udgangspunkt for den faglige dialog og indgår i den samlede bedømmelse af eksaminandens præstation.

Prøven indledes med eksaminandens præsentation af sig selv og præsentationsportfolioen. Herefter følger eksaminandens/gruppens oplæg og en faglig samtale om temaet eller problemstillingen. I løbet af prøven laver eksaminanden/gruppen en perspektivering, der er relevant for emnet.

Eksaminationen varer 30 minutter pr. eksaminand inkl. votering.

Niveau D

På baggrund af sin arbejdsportfolio udarbejder eksaminanden en præsentationsportfolio. Portfolioen udarbejdes individuelt. Hvis et eller flere produkter er udarbejdet i en gruppe, skal det så vidt muligt fremgå, hvilke dele eksaminanden har udarbejdet. Læreren skal godkende præsentationsportfolioen som eksaminationsgrundlag, og den skal indeholde mindst fire produkter, herunder mindst to længere, skriftlige produkter i forskellige genrer. Indholdet i portfolioen skal være varieret.

Læreren kan fastsætte nærmere rammer for portfolioens udformning, indhold og omfang.

Den mundtlige prøve kan være individuel eller en gruppeprøve. I en gruppe kan der være op til tre eksaminander.

I uddannelsestiden forbereder eksaminanden/gruppen et mundtligt oplæg på ca. 5-10 minutter per eksaminand. Det mundtlige oplæg omhandler et selvvalgt kulturelt eller samfundsrelateret tema eller problemstilling, som er behandlet i et eller flere produkter i præsentationsportfolioen og godkendt af læreren.

Præsentationsportfolioen sendes til censor forud for prøven sammen med en oversigt over eksaminanderne/gruppernes valg af tema/problemstilling. Portfolioen er udgangspunkt for den faglige dialog og indgår i den samlede bedømmelse af eksaminandens præstation.

Prøven indledes med eksaminandens præsentation af sig selv og præsentationsportfolioen. Herefter følger eksaminandens/gruppens oplæg og en faglig samtale om temaet eller problemstillingen. I løbet af prøven laver eksaminanden/gruppen en kulturel eller samfundsfaglig perspektivering.

Eksaminationen varer 30 minutter pr. eksaminand inkl. votering.

4.3.1 Eksaminationsgrundlag

Niveau G, E og D

Eksaminandens præsentationsportfolio udgør eksaminationsgrundlaget.

4.3.2 Bedømmelsesgrundlag

Niveau G, E og D

Bedømmelsesgrundlaget er eksaminandens mundtlige præstation og eksaminandens præsentationsportfolio.

4.3.3 Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminanden opfylder de faglige mål. Ved bedømmelse lægges især vægt på, at eksaminanden kan:

G-niveau	E-niveau	D-niveau
<ul style="list-style-type: none"> • præsentere sit tema/problemstilling • samtale på engelsk • kommunikere hensigtsmæssigt • udtrykke sig mundtligt og skriftligt i et enkelt og forståeligt sprog • anvende viden om kulturelle forhold.	<ul style="list-style-type: none"> • præsentere sit tema/problemstilling • samtale på engelsk • kommunikere hensigtsmæssigt • anvende grundlæggende regler for skriftlig fremstilling, herunder opbygning af sammenhængende tekster • udtrykke sig sammenhængende mundtligt og skriftligt med en vis præcision • anvende viden om kulturelle forhold samt kommentere disse.	<ul style="list-style-type: none"> • præsentere sit tema/problemstilling • samtale på engelsk • kommunikere hensigtsmæssigt • anvende væsentlige regler for skriftlig fremstilling, herunder genretræk og regler for struktur og opbygning • udtrykke sig sammenhængende mundtligt og skriftligt med præcision • anvende viden om kulturelle forhold samt kommentere og perspektivere disse.

Niveau G

Karakteren gives på baggrund af en helhedsvurdering af eksaminandens mundtlige præstation og eksaminandens præsentationsportfolio, dog vægtes den mundtlige præstation 2/3 og den skriftlige 1/3.

Der gives én karakter efter 7-trinsskalaen.

Niveau E

Karakteren gives på baggrund af en helhedsvurdering af eksaminandens mundtlige præstation og eksaminandens præsentationsportfolio, dog vægtes den mundtlige præstation 2/3 og den skriftlige 1/3.

Der gives én karakter efter 7-trinsskalaen.

Niveau D

Karakteren gives på baggrund af en helhedsvurdering af eksaminandens mundtlige præstation og eksaminandens præsentationsportfolio. De skriftlige produkter og den mundtlige præstation vægtes lige.

Der gives én karakter efter 7-trinsskalaen.

Identitet og medborgerskab – Læreplan

1. Identitet og formål

1.1 Identitet

Identitet og medborgerskab er et dannelsesfag. Faget giver eleverne kompetencer til selvstændigt, at kunne medvirke som aktive medborgere i det danske samfund.

Faget inddrager temaer og problemstillinger fra filosofi, sociologi, religion, historie, psykologi, sundhed, ernæring og motion til at afdække aktuelle udfordringer og dilemmaer. Emnerne skal have relevans for de unges muligheder for at foretage selvstændige valg, udvise ansvar og indgå i fællesskaber.

1.2 Formål

Eleverne skal i faget Identitet og medborgerskab tilegne sig viden, færdigheder og kompetencer, der gør dem i stand til at forstå og forholde sig til egen og andres livsopfattelser. Undervisningen skal styrke elevens forståelse for egen psykiske udvikling og andre menneskers personlige, sociale og kulturelle forskelligheder.

Eleverne skal udvikle kompetencer til kritisk tænkning. Eleven skal i faget stifte bekendtskab med forskellige livssyn og politiske ståsteder, der sætter egen livssituation i perspektiv. Undervisningen skal sætte eleven i stand til at forholde sig til udsagn og argumenter, der bygger på varierende værdigrundlag.

Eleverne skal gøre sig erfaringer med demokratiske processer i relation til fællesskaber i skolen og i samfundet samt bruge deres færdigheder i forbindelse med personlig stillingtagen, medansvar og handling i et demokratisk samfund.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

Undervisningen på G-niveau tilrettelægges med udgangspunkt i elevens forudsætninger og i overensstemmelse med fagets mål.

På G-niveau er målene, at eleven opnår følgende viden, færdigheder og kompetencer:

Eleven har *viden* om:

- centrale begreber fra de inkluderede fagområder
- forskellige livsopfattelser og deres betydning for den enkelte samt for fællesskabet i et historisk perspektiv
- faktorer der påvirker menneskers sundhed, normer og adfærd
- sprog og kommunikations betydning for identitet og fællesskab
- civilsamfund, frivillighed og nye typer af frivillighed
- rettigheder og kulturmøder i et lokalt og globalt perspektiv
- centrale etiske problemstillinger
- faktorer, der påvirker identitetsdannelsen i det moderne samfund.

Eleven har *færdigheder* i at:

- anvende centrale ord og begreber inden for de inkluderede fagområder
- redegøre for egne og andres synspunkter samt indgå i debat om historiske og aktuelle emner
- udvise hensigtsmæssig adfærd i den digitale verden
- deltage i faglige diskussioner inden for de inkluderede fagområder
- identificere og redegøre for etiske dilemmaer fra dagligdagen
- kunne indgå i fællesskaber
- kunne demonstrere håndtering af dagligdagens konflikter og dilemmaer.

Eleven har *kompetencer* til at kunne:

- arbejde selvstændigt med centrale ord og begreber inden for de inkluderede fagområder
- forholde sig til fagligt relevante problemstillinger
- forholde sig til betydningen af egen sundhed og mental trivsel i forhold til videre uddannelse og arbejde
- forklare civilsamfundets rolle i samfundet og relatere det til nye typer af frivillighed
- forholde sig til sin egen rolle som aktiv medborger og relatere dette til grundlæggende samfundsmæssige rettigheder
- behandle emner og problemstillinger fra forskellige perspektiver på baggrund af de inkluderede fagområder
- arbejde med etiske dilemmaer fra dagligdagen
- forholde sig til kulturel diversitet i et lokalt og globalt perspektiv.

2.2 Kernestof

Kernestoffet udvælges med udgangspunkt i konkrete problemstillinger, som eleverne kender fra hverdagen og som kan behandles med fokus på fagets praksisdimension. 1/3 af undervisningen skal bestå af praksis, og såvel kernestof som supplerende stof, skal i videst muligt omfang tage udgangspunkt i denne praksis. Kernestoffet kan desuden vægtes ud fra denne praksis.

Kernestoffet omfatter:

G-niveau

- identitetsdannelse før og nu
- motion, ernæring og mentalt trivsel som grundlag for sundhed
- kritisk tænkning, digital dannelse og demokratisk samtale
- civilsamfund, frivillighed og hverdagsaktivisme som en form for medansvar
- etik og medborgerskab
- rettigheder og pligter i et moderne samfund
- menneskerettigheder
- livsanskuelse og kulturmøde i en lokal og global sammenhæng.

2.3 Supplerende stof

Det vil ikke være muligt at opfylde de faglige mål på grundlag af kernestoffet alene. Det supplerende stof skal uddybe og perspektivere kernestoffet samt udvide elevens faglige horisont i relation til den praksis, produktion eller praktik eleven arbejder med eller indgår i.

3. Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

Undervisningen skal tilrettelægges så det i videst muligt omfang er muligt, at integrere praktisk opgaveløsning, produktion og teori. Undervisningen skal være båret af værdier fra folkeoplysningstraditionen, hvor tid til samtale, fordybelse og plads til medansvar og medindflydelse vægtes højt.

For at styrke elevernes sociale og faglige udvikling har faget fokus på at opbygge dialog og dynamik imellem eleverne i forbindelse med læringen, vidensdeling, fælles evaluering og sparring.

Det er centralt for elevernes motivation, at de oplever konkrete succeser, praktiske resultater og en sammenhæng med civilsamfundet. Faget tilrettelægges anvendelsesorienteret og praksisnært.

Undervisningen følger i øvrigt de generelle didaktiske principper for FGU.

3.2 Undervisnings- og arbejdsformer

Undervisningen skal tilrettelægges varieret, praktisk og engagerende.

Undervisningen kan foregå som holdundervisning med emnebaserede oplæg samt projekt- og gruppearbejde. Undervisningen kan derudover bestå af debat, øvelser og ud af huset arrangementer, hvor eleverne fx møder forskellige personer fra lokalmiljøet og de frivillige organisationer.

Undervisningen tilrettelægges med klare mål, tydelig feedback og tydelig progression. Dette understøttes blandt andet ved at bruge arbejdsportfolioen for den enkelte elev.

Eksempler på metoder til anvendelse:

- elevcentreret aktiv læring
- samarbejde
- demokratiske processer i klasseværelset
- tværfaglighed
- projektbaseret læring.

Arbejdet tilrettelægges helhedsorienteret og i relevant omfang i samspil med andre fag. Arbejdsformerne består af ca. 2/3 teori og ca. 1/3 praksis.

3.3 It

IT inddrages i relation til de faglige mål, der arbejdes med, og i sammenhæng med det arbejds- og skoleliv, som eleven skal være en del af. It anvendes som fagligt og didaktisk redskab med henblik på, at eleverne opnår digitale kompetencer og færdigheder inden for kernestoffet, herunder digital dannelse.

Anvendelse af it skal ske, hvor det på en naturlig måde understøtter elevens læringsprocesser og øvrige deltagelse i det faglige fællesskab.

Produktion og dokumentation i forskellige former kan være it baseret. Det kan fx ske som et led i en

portfolio for undervisningsforløbet, online informationssøgning, formidling og produktion i forskellige programmer.

3.4 Samspil med andre fag og faglige temaer

Faget Identitet og medborgerskab skal så vidt muligt indgå i samspil med andre almene fag og faglige temaer, hvor det er relevant. Det tværfaglige arbejde skal planlægges under hensyntagen til fagets faglige mål. Der skal være fokus på, at eleverne tilegner sig gode læringsstrategier, som kan overføres fra et fag til et andet.

3.5 Sproglig opmærksomhed

Elevernes sproglige færdigheder er afgørende i forhold til, at de kan deltage aktivt og ligeværdigt i undervisningen. Eleverne skal støttes i at udvikle et sprog, de kan samtale og debattere i, reflektere med og tilegne sig faglig viden ved hjælp af.

Undervisningen skal arbejde målrettet med udvikling af elevernes aktive ordforråd og kommunikative færdigheder. Opmærksomhed på både mundtligt og skriftligt sprog indgår som en væsentlig del af faget.

4. Evaluering/dokumentation

4.1 Løbende evaluering

Formålet med den løbende evaluering af elevens deltagelse og læring samt af undervisningen er, at sætte fokus på at motivere og styrke elevens oplevelse af at gøre fremskridt og mestre faget. Evalueringen skal omfatte:

1. Elevens læring og udvikling, herunder

- viden, færdigheder og kompetencer
- arbejdsindsats
- engagement og interesse for faget
- ansvar og selvstændighed i undervisningen.

Evalueringen skal ligeledes omfatte en dialog med eleven om uddannelses- og beskæftigelsesvalg set i relation til elevens udbytte af forløbet.

Til at understøtte en dialog mellem eleven og læreren, skal der være et værktøj, som synliggør elevens progression. Værktøjet tager afsæt i de mål, der gælder for faget.

2. Evaluering af undervisningen

Undervisningens form og indhold evalueres løbende i forhold til den enkelte elev, dette ved vejledningssamtaler og i forhold til klassen/gruppen. Evalueringen skal foregå i dialog med eleverne og skal danne baggrund for eventuelle justeringer af undervisningens indhold samt af undervisnings- og arbejdsformen.

4.2 Faglig dokumentation/afsluttende standpunktsbedømmelse

På baggrund af forløbsplanen arbejder elever og lærere systematisk med dokumentation af elevens læring med henblik på at fastholde og synliggøre progression.

Den faglige dokumentation anvendes i forbindelse med evaluering af elevens udvikling og læring, samt i forbindelse med standpunktsbedømmelse.

Eleven udarbejder løbende produkter, som dokumenterer elevens arbejde med faget. Der tages udgangspunkt i de faglige mål, samt at produkterne indeholder emner og problemstillinger fra faget. Produktet kan være cases, dagsordener/referater, rapporter og andre praktiske eller digitale produkter. Produktet skal demonstrere viden om grundlæggende fagsprog, og redegøre for enkle faglige begreber og problemstillinger inden for faget. Dokumentationen samles i en arbejdsportfolio. De nærmere krav og rammer for den faglige dokumentation fastsættes på institutionsniveau.

Der gives afsluttende standpunktsbedømmelse, hvis der ikke afholdes prøve i faget. Elevens faglige dokumentation indgår som bedømmelsesgrundlag for standpunktsbedømmelsen. Endvidere bedømmes eleven på baggrund af sin præstation i undervisningen. Bedømmelseskriterierne ved standpunktsbedømmelse er de samme som ved prøven.

Ved standpunktsbedømmelse anvendes 7-trinsskalaen.

4.3 Afsluttende prøve/prøveform

Der afholdes portfolioprøve.

På baggrund af sin arbejdsportfolio udarbejder eksaminanden en præsentationsportfolio.

Præsentationsportfolioen skal indeholde dokumentation for eksaminandens arbejde med to forskellige emner fra hverdagslivet eller arbejdslivet. Læreren fastsætter de nærmere rammer for portfolioens udformning, indhold og omfang. Læreren skal godkende præsentationsportfolioen som eksaminationsgrundlag.

Præsentationsportfolioen udarbejdes individuelt eller i grupper af højst tre eksaminander og fremsendes til censor forud for prøven.

Der afholdes en mundtlig prøve á 30 minutters varighed pr. eksaminand - inklusiv votering. Prøven kan tilrettelægges som en gruppeprøve. Eksaminanderne bedømmes individuelt. Portfolioen danner udgangspunktet for den faglige dialog ved eksaminationen.

4.3.1 Eksaminationsgrundlag

Eksaminandens præsentationsportfolio udgør eksaminationsgrundlaget.

Eksaminationen starter med eksaminandens fremlæggelse af sin præsentationsportfolio.

4.3.2 Bedømmelsesgrundlag

Bedømmelsesgrundlaget er eksaminandens mundtlige præstation og eksaminandens præsentationsportfolio.

4.3.3 Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens opfylder de faglige mål. Ved bedømmelse lægges især vægt på, at eksaminanden kan:

- demonstrere relevant brug af begreber inden for de inkluderede fagområder
- indgå i dialog om fagligt relevante problemstillinger
- tage personlig stilling til relevante faglige problemstillinger
- demonstrere forståelse for identitetsdannelse og aktivt medborgerskab i det moderne samfund
- inddrage medborgerskabseksempler i præsentationen.

Karakteren gives på baggrund af en helhedsvurdering af eksaminandens mundtlige præstation og præsentationsportfolioen, dog med vægt på den mundtlige præstation.

Der gives én karakter efter 7-trinsskalaen.

Matematik - Læreplan

1. Identitet og formål

1.1 Identitet

I FGU-matematik arbejdes med praktiske og anvendelsesorienterede emner fra hverdagslivet, erhvervslivet og samfundslivet gennem modellering og problembehandling.

Matematik anvendes alle steder i erhvervslivet, hverdagslivet og giver indsigt i samfundet. Matematiske kompetencer, talfærdighed og ræsonnementer er en forudsætning for at løse såvel teoretiske som praktiske opgaver i alle uddannelser.

FGU-matematik er kendetegnet ved at være et sprog, der kan undersøge og beskrive sammenhænge, samt muliggøre løsning af opgaver i hverdagslivet, erhvervslivet og samfundslivet.

1.2 Formål

Undervisningen i matematik har til formål, at eleverne bliver i stand til at anvende matematisk modellering til løsning eller analyse af praktiske opgaver, og til at kommunikere derom.

Undervisningen skal fremme forståelse, indsigt, kreativitet og kritisk sans. Eleven skal erkende matematikkens muligheder og begrænsninger som beskrivelsesmiddel og beslutningsgrundlag. Undervisningen skal desuden give eleven studiekompetence.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

Undervisningen på introducerende niveau tilrettelægges med udgangspunkt i elevens forudsætninger og i overensstemmelse med de mål, der fremgår af elevens uddannelses- og forløbsplan. Introducerende niveau skal give eleven konkret og praktisk introduktion til faget, og give eleven faglige forudsætninger for at indgå på et undervisningsniveau.

Viden

G– niveau	E- niveau	D- niveau
Eleven har viden om: <ul style="list-style-type: none"> • matematiske begreber og enkle modeller • matematik i forbindelse med praktiske problemstillinger • fagets sprog.	Eleven har viden om: <ul style="list-style-type: none"> • matematiske begreber og modeller • matematisk formalisering af praktiske problemer • korrekt anvendelse af fagets sprog.	Eleven har viden om: <ul style="list-style-type: none"> • udvælgelse af relevante matematiske begreber og modeller • at anvende og forklare matematiske metoder • forklare valg af metode til løsning af praktiske problemer • korrekt og præcis anvendelse af fagets sprog

Færdigheder

<p>Eleven har færdigheder i at:</p> <ul style="list-style-type: none"> • foretage matematisk modellering til løsning af enkle problemer fra hverdagslivet, erhvervslivet og samfundslivet • kunne genkende enkle matematiske problemer i praktiske situationer • anvende tal og symboler der repræsenterer kendte forhold, og kunne anvende og omforme enkle formeludtryk • forklare anvendte matematiske løsningsmetoder og gøre rede for den tilhørende matematik • anvende hjælpemidler. 	<p>Eleven har færdigheder i at:</p> <ul style="list-style-type: none"> • foretage matematisk modellering til løsning af enkle og sammenhængende problemer fra hverdagslivet, erhvervslivet og samfundslivet • kunne genkende enkle og sammenhængende matematiske problemer i praktiske situationer • anvende tal og symboler, der repræsenterer kendte forhold, og kunne anvende og omforme enkle formeludtryk • forklare anvendte matematiske løsningsmetoder og gøre rede for den tilhørende matematik • formidle forhold af matematisk karakter mundtligt og skriftligt ved anvendelse af matematisk symbolsprog og hverdagsprog • vælge og anvende relevante hjælpemidler. 	<p>Eleven har færdigheder i at:</p> <ul style="list-style-type: none"> • foretage matematisk modellering til løsning af problemer og undersøgelse af spørgsmål fra hverdagslivet, erhvervslivet og samfundslivet. Herunder opstilling, afgrænsning og løsning af problemet samt fortolkning af det fremkomne resultat • anvende symboler og tal der repræsenterer kendte forhold, og kunne anvende og omforme formeludtryk • forstå og anvende matematiske begreber, tankegang og metoder, samt vælge og gøre rede for forskellige repræsentationer af det samme matematiske stof • formidle forhold af matematisk karakter mundtligt og skriftligt ved anvendelse af et præcist matematisk symbolsprog og hverdagsprog • vælge og anvende relevante hjælpemidler • udføre og forholde sig til eget og andres ræsonnement.
--	--	--

Kompetencer

<p>Eleven har kompetencer til at kunne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • forklare enkle matematiske metode • selvstændigt arbejde med matematiske problemer • præsentere resultater • anvende matematisk viden ved stillingtagen til enkle problemer fra hverdagslivet, erhvervslivet og samfundslivet • samarbejde med andre om brug af matematiske metoder • engagere sig i matematiske problemer og undersøgelser, så motivation og lyst til læring fremmes. 	<p>Eleven har kompetencer til at kunne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • identificere og arbejde med mere komplekse matematiske problemer af praktisk karakter • udvælge og arbejde selvstændigt med forskellige matematiske metoder • præsentere og kritisk tage stilling til resultater • anvende korrekt matematisk sprog til at forklare problemer fra hverdagslivet, erhvervslivet og samfundslivet • samarbejde med andre om udvælgelse og anvendelse af forskellige metoder til løsning af matematiske problemer • engagere sig i matematiske problemer og undersøgelser, så motivation og lyst til læring fremmes. 	<p>Eleven har kompetencer til at kunne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • identificere og udvælge relevante faglige aktiviteter ved arbejde med matematiske problemer • kritisk udvælge og selvstændigt arbejde med forskellige matematiske metoder • korrekt præsentere og kritisk tage stilling til resultater • anvende matematisk viden til at forklare og tage selvstændig stilling til problemer fra hverdagslivet, erhvervslivet og samfundslivet. • engagere sig i matematiske problemer og undersøgelser, så motivation og lyst til læring fremmes.
---	--	--

2.2 Kernestof

Kernestoffet udvælges med udgangspunkt i konkrete problemstillinger, som eleverne kender fra hverdagen, og som kan behandles med fokus på fagets praksisdimension. 1/3 af undervisningen skal bestå af praksis, og kernestof såvel som supplerende stof, skal i videst muligt omfang tage udgangspunkt i denne praksis. Kernestoffet er det obligatoriske faglige indhold, der minimum skal indgå i undervisningen, herudover skal der inddrages supplerende stof. Kernestoffet kan vægtes ud fra praksis.

Kernestoffet omfatter:

Introducerende niveau	G-niveau	E-niveau	D-niveau
<p><i>Tal, algebra og symbolbehandling</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • de fire regnearter • positionssystemet • lommeregner • store tal • afrunding • hovedregning / overslagsregning • grundenheder (vægt, længde, rumfang, tid) • omsætning mellem enheder • negative tal • procent, brøk og decimaltal. <p><i>Geometri</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • geometriske figurer • vinkler. 	<p><i>Tal, algebra og symbolbehandling</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • potens og rødder • regningsarternes hierarki • regneregler • tal og formeludtryk • reduktion • mål og vægt • procent, herunder moms • privatøkonomi. <p><i>Geometri</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • areal og omkreds af cirkler, trekanter, firkanter og andre • enkle plangeometriske figurer • pythagoras' lærersætning • rumfang af enkle rumlige figurer • målestoksforhold. <p><i>Funktioner og grafer</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • koordinatsystemet (retninger/akser) • aflæse og tegne lineære funktioner • konstanter/variable. <p><i>Statistik</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • statistiske deskriptorer • aflæsning og tolkning af statistisk materiale. 	<p><i>Tal, algebra og symbolbehandling</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • regne med tal og formler • procentregning, herunder moms • grundlæggende rentesregning • løse ligninger af første grad. <p><i>Geometri</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • sammensatte plangeometri -ske figurer • rumfang • massefylde • trigonometriske beregninger i retvinklede trekanter. <p><i>Funktioner og grafer</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • lineære funktioner • omvendt proportionalitet • grafisk løsning af to ligninger med to ubekendte. <p><i>Statistik</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • fremstille, tolke og vurdere statistiske materialer • statistiske deskriptorer. 	<p><i>Tal, algebra og symbolbehandling</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • procent, potenser og rødder • procentuel udvikling • rentesregning • algebraisk løsning af enkle ligninger og uligheder • algebraisk løsning af to ligninger med to ubekendte. <p><i>Geometri</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • rumfang af sammensatte rummelige figurer • trigonometri - herunder sinus- og cosinusrelationer <p><i>Funktioner og grafer</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • forskellige funktionsbegreber • grafisk løsning af ligninger og uligheder. <p><i>Statistik</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • fremstille, tolke og vurdere statistiske materialer. • statistiske deskriptorer.

2.3 Supplerende stof

Det vil ikke være muligt at opfylde de faglige mål på grundlag af kernestoffet alene. Det supplerende stof skal uddybe og perspektivere kernestoffet samt udvide elevens faglige horisont i relation til den praksis, produktion eller praktik eleven arbejder med eller indgår i. Målet er, at det supplerende stof giver eleven matematiske og matematikproglige kompetencer til at kunne løse konkrete problemer ved hjælp af abstrakte værktøjer.

3. Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

Undervisningen i matematik skal være anvendelsesorienteret og have en undersøgende og praksisnær tilgang. Den skal inddrage elevens erfaringer og emner fra hverdags-, erhvervs- og samfundslivet. Ligeledes skal den inddrage emner fra det erhvervs- og uddannelsesområde, eleven sigter mod. Undervisningen skal vise sammenhængen mellem fagets teorier og det praktiske arbejde og skal tilrettelægges som en vekselvirkning mellem praksis og teori. Elevens nysgerrighed og undersøgende tilgang skal understøttes.

Undervisningen følger i øvrigt de generelle didaktiske principper for FGU.

3.2 Undervisnings- og arbejdsformer

Undervisningen tilrettelægges typisk i mindre grupper af elever. Der skal i arbejdsformerne tages højde for elevernes forudsætninger, og der skal tilrettelægges med en progression i arbejdsformerne, så eleverne lærer at mestre selvstændige arbejdsformer såvel som fælles opgaveløsning og projektarbejde i grupper. Teori og praksis skal i videst muligt omfang integreres.

Det overvejende arbejde skal bestå i anvendelses- og praksisnært arbejde, der sættes i relation til fagets teori. Den skriftlige dimension af faget skal anvendes med stigende progression gennem niveauerne.

Arbejdet tilrettelægges helhedsorienteret og i relevant omfang i samspil med andre fag. Arbejdsformerne består af ca. 2/3 teoretisk undervisning og ca. 1/3 praksis. Teori og praksis skal i videst muligt omfang integreres.

3.3 It

It er en del af matematikundervisningen.

IT anvendes som støtte til produktion, strukturering og organisering af elevernes daglige arbejde. Desuden som redskab til dokumentation i elevens portofolio, dette kan være i forskellige former, som beregninger, billeder eller videopræsentation. IT kan ligeledes anvendes som støtte til elevens forståelse og læring af forskellige matematiske begreber og udregninger.

3.4 Samspil med andre fag og faglige temaer

Faget skal indgå i samspil med andre fag, hvor det er relevant, og tager i videst muligt omfang udgangspunkt i den praktiske del af undervisningen. Al tværfagligt arbejde skal planlægges under hensyntagen til de faglige mål. Fokus er på, at eleverne tilegner sig gode læringsstrategier, som de kan overføre fra et fag til et andet. De meningsgivende helheder findes i relevant omfang i relation til andre fag som fx naturfag, dansk og samfundsfag eller faglige temaer.

3.5 Sproglig opmærksomhed

Mundtligt og skriftligt sprog indgår som en naturlig del af faget. Undervisningen skal sikre sproglig udvikling i form af faglig læsning og skrivning. Undervisningen skal tilrettelægges, så eleven introduceres mundtligt og skriftligt til fagets ord og metoder.

Undervisningen skal støtte eleven i udvikling af grundlæggende strategier til at læse, forstå og formidle matematik.

Karakteren gives på baggrund af en helhedsvurdering af eksaminandens præstation. Der gives én karakter efter 7-trinsskalaen.

4. Evaluering/dokumentation

4.1 Løbende evaluering

Formålet med den løbende evaluering af elevens deltagelse og læring samt af undervisningen er at sætte fokus på at motivere og styrke elevens oplevelse af at gøre fremskridt og mestre faget.

Evalueringen skal omfatte:

1. Elevens læring og udvikling, herunder

- viden, færdigheder og kompetencer
- arbejdsindsats
- engagement og interesse for faget
- ansvar og selvstændighed i undervisningen.

Evalueringen skal ligeledes omfatte en dialog med eleven om uddannelses- og beskæftigelsesvalg set i relation til elevens udbytte af forløbet.

Til at understøtte en dialog mellem eleven og læreren skal der være et værktøj, som synliggør elevens progression. Værktøjet tager afsæt i de mål, der gælder for faget.

2. Evaluering af undervisningen

Undervisningens form og indhold evalueres løbende i forhold til den enkelte elev ved vejledningssamtaler og i forhold til klassen/gruppen.

Evalueringen skal foregå i dialog med eleverne, og skal danne baggrund for eventuelle justeringer af undervisningens indhold og af undervisnings- og arbejdsformen.

4.2 Faglig dokumentation

Elevens niveaumæssige indplacering (introducerende niveau, G, E eller D-niveau) fremgår af elevens forløbsplan. Forløbsplanens angivelse af elevens niveau justeres i overensstemmelse med, at eleven opnår et højere niveau.

På baggrund af forløbsplanen arbejder elever og lærere systematisk med dokumentation af elevens læring med henblik på at fastholde og synliggøre progression.

Den faglige dokumentation anvendes i forbindelse med evaluering af elevens udvikling og læring, samt i forbindelse med standpunktsbedømmelse ved afslutning af et niveau.

Eleven udarbejder løbende i uddannelsestiden produkter, som dokumenterer elevens arbejde med faget. Produkterne tager udgangspunkt i undervisningen og de faglige mål, og indeholder faglige emner og problemstillinger fra hverdags-, samfunds- eller arbejdslivet. Læreren kommenterer produkterne, hvorefter eleven har mulighed for at kvalificere dem. Produktet kan bestå af projektrapporter, rapporter med fotodokumentation, opgavebeskrivelse, notater, udregninger eller andre praktiske eller digitale produkter. Produktet skal demonstrere elevens viden om grundlæggende fagsprog, og herunder, hvordan eleven redegøre for enkle faglige begreber og problemer. Dokumentationen samles i en arbejdsportfolio.

De nærmere krav og rammer for den faglige dokumentation fastsættes på institutionsniveau.

Eleven skal til prøve i matematik på det højeste niveau (G, E eller D-niveau), som eleven opnår på FGU.

Hvis eleven afbryder FGU inden prøveafholdelse, gives der afsluttende standpunktsbedømmelse på det højeste niveau, som eleven har opnået ifølge elevens forløbsplan. Elevens faglige dokumentation indgår som bedømmelsesgrundlag. Endvidere bedømmes eleven på baggrund af elevens præstation i undervisningen.

Ved standpunktsbedømmelse anvendes 7-trinsskalaen.

4.3 Afsluttende prøve/prøveformer

På alle niveauer afholdes portfoliopróve

Niveau G

På baggrund af sin arbejdsportfolio udarbejder eksaminanden en præsentationsportfolio. Præsentationsportfolioen kan udarbejdes individuelt eller i grupper af op til tre eksaminander.

Præsentationsportfolioen skal indeholde dokumentation for eksaminandens arbejde med fire forskellige emner fra hverdags-, erhvervs- eller samfundslivet, og omfatte undersøgende og praksisnær anvendelse af matematik. Præsentationsportfolioen skal desuden indeholde dokumentation for fire forskellige matematiske discipliner. Præsentationsportfolien skal afspejle eksaminandens aktuelle standpunkt.

Læreren fastsætter de nærmere rammer for præsentationsportfolioens udformning, indhold og omfang. Læreren skal godkende præsentationsportfolioen som eksaminationsgrundlag.

Præsentationsportfolioen fremsendes til censor forud for prøven. Indeholder præsentationsportfolioen fysiske produkter, der ikke kan fremsendes til censor, informeres censor om disse ved vedlagt beskrivelse, billedokumentation eller anden form for information om produktet.

Der gennemføres en mundtlig prøve på 30 minutter pr. eksaminand inkl. votering.

Eksaminanden eller gruppen af eksaminander vælger, hvilket produkt fra præsentationsportfolioen, der skal være udgangspunkt for den mundtlige præsentation. Den mundtlige præsentation må højst vare halvdelen af eksaminationstiden. Ved eksaminandens fremlæggelse inddrages aktuelle og relevante faglige emner og problemstillinger. Der føres herefter en faglig dialog om præsentationen, og efterfølgende de øvrige produkter i præsentationsportfolioen.

Niveau E

På baggrund af sin arbejdsportfolio udarbejder eksaminanden en præsentationsportfolio. Præsentationsportfolioen kan udarbejdes individuelt eller i grupper af op til tre eksaminander.

Præsentationsportfolioen skal indeholde dokumentation for eksaminandens arbejde med fire forskellige emner fra hverdag-, erhvervs- eller samfundslivet, og omfatte undersøgende og praksisnær anvendelse af matematik. Præsentationsportfolioen skal desuden indeholde dokumentation for fire forskellige matematiske discipliner. Af de fire materialer, skal de to være skriftlige. Præsentationsportfolien skal afspejle eksaminandens aktuelle standpunkt.

Læreren fastsætter de nærmere rammer for præsentationsportfolioens udformning, indhold og omfang.

Læreren skal godkende præsentationsportfolioen som eksaminationsgrundlag.

Der afholdes en mundtlig prøve á 30 minutters varighed pr. eksaminand inkl. votering.

Eksaminanden eller gruppen af eksaminander vælger, hvilket produkt fra præsentationsportfolioen, der skal være udgangspunkt for den mundtlige præsentation. Den mundtlige præsentation må højst vare halvdelen af eksaminationstiden. Ved eksaminanden eller gruppen af eksaminanders fremlæggelse inddrages aktuelle og relevante faglige emner og problemstillinger og anvendelse af hjælpemidler. Der føres herefter en faglig dialog om præsentationen, og efterfølgende de øvrige produkter i præsentationsportfolioen.

Niveau D

På baggrund af sin arbejdsportfolio udarbejder eksaminanden en præsentationsportfolio. Præsentationsportfolioen kan udarbejdes individuelt eller i grupper af op til tre eksaminander.

Præsentationsportfolioen skal indeholde dokumentation for eksaminandens arbejde med fire forskellige emner fra hverdag-, erhvervs- eller samfundslivet, og omfatte undersøgende og praksisnær anvendelse af matematik. Præsentationsportfolioen skal indeholde dokumentation for fire forskellige matematiske discipliner. Af de fire materialer, skal de to være skriftlige. Præsentationsportfolioen skal afspejle eksaminandens aktuelle standpunkt.

Læreren fastsætter de nærmere rammer for præsentationsportfolioens udformning, indhold og omfang.

Læreren skal godkende præsentationsportfolioen som eksaminationsgrundlag.

Præsentationsportfolio udarbejdes individuelt eller i grupper af op til tre eksaminander.

Der afholdes en mundtlig prøve á 30 minutters varighed pr. eksaminand inkl. votering.

Eksaminanden eller gruppen af eksaminander vælger, hvilket produkt fra præsentationsportfolioen, der skal være udgangspunkt for den mundtlige præsentation. Den mundtlige præsentation må højst vare halvdelen af eksaminationstiden. Eksaminationen starter med eksaminandens eller gruppen af eksaminanders fremlæggelse af ét af produkterne fra præsentationsportfolio. Ved eksaminandens fremlæggelse inddrages aktuelle og relevante faglige emner og problemstillinger og anvendelse af hjælpemidler. Der føres herefter en faglig dialog om præsentationen, og efterfølgende de øvrige produkter i præsentationsportfolioen.

4.3.1 Eksaminationsgrundlag

Niveau G

Eksaminandens præsentationsportfolio udgør eksaminationsgrundlaget.

Niveau E

Eksaminandens præsentationsportfolio udgør eksaminationsgrundlaget.

Niveau D

Eksaminandens præsentationsportfolio udgør eksaminationsgrundlaget.

4.3.2 Bedømmelsesgrundlag

Niveau G

Bedømmelsesgrundlaget på G-niveau er den mundtlige præstation og den faglige dialog ved prøven. Hovedvægten ligger på den faglige dialog.

Niveau E

Bedømmelsesgrundlaget på E-niveau er præsentationsportfolioen, den mundtlige præstation og den faglige dialog ved prøven. Hovedvægten ligger på den faglige dialog.

Niveau D

Bedømmelsesgrundlaget på D-niveau er præsentationsportfolioen, den mundtlige præstation og den faglige dialog ved prøven. Den faglige dialog skal indeholde discipliner fra præsentationsportfolioens skriftlige elementer. Hovedvægten ligger på den faglige dialog om præsentationsportfolioens skriftlige elementer.

4.3.3 Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens opfylder de faglige mål. Ved bedømmelse lægges især vægt på, at eksaminanden kan:

G-niveau	E-niveau	D-niveau
<ul style="list-style-type: none"> • forklare den matematiske problemstilling • forklare begreber, metoder og enkle modeller. • vise en grundlæggende sikkerhed i matematiske beregninger • anvende fagsprog i sin fremlæggelse • inddrage forhold fra hverdagslivet, erhvervslivet eller samfundslivet i præsentationen.	<ul style="list-style-type: none"> • detaljeret forklare den matematiske problemstilling og forklare teorien bag beregninger • redegøre for enkle begreber og modeller • vise sikkerhed i matematiske beregninger • anvende matematisk notation i det skriftlige arbejde • udtrykke sig i et korrekt fagligt sprog • inddrage matematiske perspektiver fra hverdagslivet, erhvervslivet eller samfundslivet i præsentationen.	<ul style="list-style-type: none"> • detaljeret forklare den matematiske problemstilling og forklare teorien bag beregninger, og mulige andre løsningsmetoder • kritisk vurdere den anvendte løsningsmetode af en matematisk problemstilling • redegør for og anvende matematiske modeller • vise rutine i matematiske beregninger • diskutere og udtrykke sig klart og præcist i et korrekt fagligt sprog • udtrykke sig med matematisk notation i det skriftlige arbejde • perspektivere faget i forhold til hverdagslivet, erhvervslivet og samfundslivet.

Herudover skal der være fokus på digital dannelse, der medvirker til, at eleven kan begå sig i den digitale virkelighed på arbejdsmarkedet, hvor digitalisering og teknologisk udvikling er et grundvilkår.

Der gives én karakter efter 7-trinsskalaen.

Naturfag - Læreplan

1. Identitet og formål

1.1 Identitet

Naturfag indeholder elementer fra fysik, kemi, biologi, naturgeografi og matematik.

Der arbejdes både teoretisk og praktisk med teknologi, sundhed, miljø og natur.

Faget forholder sig til naturfaglige problemstillinger og emner fra hverdag og erhverv, og skal med udgangspunkt i mennesket i teori, modeller og praktisk arbejde, give forståelse og viden om samspillet mellem mennesket og dets omgivelser og naturen, samt menneskets fysiologiske processer. Naturfag skal endvidere give eleverne indsigt i miljømæssige problemstillinger herunder bæredygtighed.

1.2 Formål

Naturfag skal give eleverne indsigt i og naturfaglig forståelse af udvalgte emner, og skal med mennesket i centrum give eleverne mulighed for at tilegne sig viden om naturfaglige problemstillinger og sammenhænge.

Faget skal give eleverne mulighed for at anvende det naturfaglige fagsprog både i skrift og tale samt give eleverne mulighed for at arbejde undersøgende og praktisk med udvalgte naturfaglige emner.

Faget skal endvidere give eleverne mulighed for at forholde sig til samfundsmæssige, lokale, globale og etiske forhold og derved bidrage til elevens almindannelse.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

Undervisningen på introducerende niveau tilrettelægges med udgangspunkt i elevens forudsætninger og i overensstemmelse med de mål, der fremgår af elevens uddannelses- og forløbsplan. Introducerende niveau skal give eleven konkret og praktisk introduktion til faget og give eleven faglige forudsætninger for at indgå på et undervisningsniveau.

Viden

G- niveau	E- niveau	D- niveau
<p>Eleven har viden om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • enkle naturfaglige problemstillinger, begreber og modeller • fagets fagsprog • fagets arbejdsmetode • fysiske, kemiske eller biologiske forhold i konkrete udvalgte praktiske naturfaglige emner. 	<p>Eleven har viden om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • naturfaglige begreber og modeller • naturfaglige problemstillinger omkring menneskets resurseforbrug • fagets arbejdsmetode • fysiske, kemiske eller biologiske forhold i konkrete udvalgte praktiske naturfaglige emner. 	<p>Eleven har viden om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • naturfaglige begreber og mere komplekse modeller • mere komplekse naturfaglige problemstillinger, • forskellige former for praktisk arbejde og undersøgelsesmetoder • fysiske, kemiske eller biologiske forhold i konkrete udvalgte praktiske naturfaglige emner.

Færdigheder

<p>Eleven har færdigheder i at:</p> <ul style="list-style-type: none"> • anvende enkle naturfaglige modeller • beskrive enkle naturfaglige begreber • demonstrere kendskab til naturfaglige problemstillinger • anvende fagets fagsprog både i tekst og tale • under vejledning gennemføre praktisk arbejde og undersøgelser. 	<p>Eleven har færdigheder i at:</p> <ul style="list-style-type: none"> • anvende faget fagsprog korrekt i både tekst og tale • ud fra praktisk arbejde og undersøgelser forklare videnskabelige problemstillinger, begreber og modeller • ud fra praktisk arbejde og undersøgelser formidle resultaterne heraf • ud fra praktisk arbejde og undersøgelser formidle enkle naturfaglige teorier • gennemføre praktisk arbejde og undersøgelser sikkerhedsmæssigt korrekt. 	<p>Eleven har færdigheder i at:</p> <ul style="list-style-type: none"> • selvstændigt gennemføre praktisk arbejde og undersøgelser • anvende faget fagsprog korrekt i både tekst og tale • ud fra praktisk arbejde og undersøgelser redegøre for mere komplekse problemstillinger • ud fra praktisk arbejde og undersøgelser formidle resultaterne heraf • ud fra praktisk arbejde og undersøgelser formidle mere komplekse naturfaglige teorier • gennemføre praktisk arbejde og undersøgelser sikkerhedsmæssigt korrekt.
--	--	--

Kompetencer

<p>Eleven har kompetencer til at kunne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • anvende enkle naturfaglige modeller til at forklare problemstillinger med naturfagligt indhold • selvstændigt og i samarbejde med andre foreslå/opstille enkle former for praktisk arbejde og undersøgelser • præsentere praktisk arbejde og undersøgelser • forholde sig nysgerrigt til naturfaglige fænomener og konsekvenser heraf. 	<p>Eleven har kompetencer til at kunne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • anvende naturfaglige arbejdsmetoder til undersøgelse af og forklaring på naturfaglige problemstillinger • ud fra praktisk arbejde og undersøgelser diskutere enkle naturfaglige problemstillinger, begreber og modeller • finde og redegøre for relaterede naturfaglige problemstillinger • reflektere over resultater af praktisk arbejde og undersøgelser. 	<p>Eleven har kompetencer til at kunne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • anvende naturfaglig viden til at • vurdere resultater af praktisk arbejde og undersøgelser • anvende naturfaglig viden til at • vurdere og perspektivere naturfaglige problemstillinger, begreber og modeller • anvende naturfaglig viden til at diskutere samfundsmæssige problemstillinger med naturfagligt indhold • overføre viden fra et naturfagligt område til et andet.
---	---	--

2.2 Kernestof

Kernestoffet udvælges med udgangspunkt i konkrete problemstillinger, som eleven kender fra hverdagen og som kan behandles med fokus på fagets praksisdimension. 1/3 af undervisningen skal bestå af praksis, og såvel kernestof som supplerende stof, skal i videst muligt omfang tage udgangspunkt i denne praksis.

Kernestoffet vægtes ud fra praksis. Kernestoffet er opdelt i 5 temaer:

1. Produktion og teknologi
2. Energi og energiomsætning
3. Stof, stofopbygning og stofkredsløb
4. Mennesket og naturen
5. Jorden i forandring

Introducerende niveau	G-niveau	E-niveau	D-niveau
1. Produktion og teknologi, herunder råstoffer og miljø. 2. Energi og energiomsætning, herunder energiformer. 3. Stof, stofopbygning og stofkredsløb, herunder grundlæggende kemiske reaktioner og processer med betydning primært for individet. 4. Mennesket og naturen, herunder krop og funktion. 5. Jorden i forandring, herunder solsystemet og geologiske kredsløb.	1. Produktion og teknologi, herunder råstoffer, produktionsmetoder og miljø. 2. Energi og energiomsætning, herunder energiformer, energiforbrug. 3. Stof, stofopbygning og stofkredsløb, herunder atomets opbygning, kemiske processer og stoffers anvendelse. 4. Mennesket og naturen, herunder krop og funktion, kost, fotosyntese og respiration. Jorden i forandring, herunder solsystemet og geologiske kredsløb.	1. Produktion og teknologi, herunder udvalgte branchers teknologiudvikling og virkninger heraf 2. Energi og energiomsætning, herunder energikæder, energiteknologi og miljø. 3. Stof, stofopbygning og stofkredsløb, herunder kemiske reaktioner og processer med betydning for individ, erhverv og samfund. 4. Mennesket og naturen, herunder cellebiologi. 5. Jorden i forandring, herunder jordens ressourcer og klimaforandringer.	1. Produktion og teknologi, herunder menneskeskabte miljøpåvirkninger. 2. Energi og energiomsætning, herunder energi i produktionen samt lokale og globale energiproblemstillinger 3. Stof, stofopbygning og stofkredsløb, herunder lokale og globale problemstillinger. 4. Mennesket og naturen, herunder arv, miljø og cellebiologi 5. Jorden i forandring, herunder klimaforandringernes konsekvenser og handlemuligheder.

2.3 Supplerende stof

Det vil ikke være muligt at opfylde de faglige mål på grundlag af kernestoffet alene. Det supplerende stof skal uddybe og perspektivere kernestoffet samt udvide elevens faglige horisont i relation til den praksis, produktion eller praktik eleven arbejder med eller indgår i.

3. Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

Undervisningen i naturfag tager udgangspunkt i menneske, erhverv og samfund, og arbejdet er hele tiden undersøgende og eksperimentelt. Undersøgelser og eksperimenter indgår i det arbejde med praksis, der udgør 1/3 af undervisningen. Ligeledes skal undervisningen tilpasses de elever, holdet består af, således at der tages hensyn til elevernes kompetencer og ønsker om fremtidig uddannelse.

Undervisningen følger i øvrigt de generelle didaktiske principper for FGU.

3.2 Undervisnings- og arbejdsformer

Undervisningen tilrettelægges både som holdundervisning, gruppearbejde og som enkeltmandsarbejde for at tage hensyn til sociale kompetencer og fordybelse.

Undervisningen tilrettelægges således, at eleverne lærer at mestre både opgaveløsning og projektarbejde. Der arbejdes med at opbygge en arbejdsportfolio, som løbende evalueres for at synliggøre progression i elevens læring, samt for at eleven opnår ejerskab til indholdet.

Arbejdet tilrettelægges helhedsorienteret og i relevant omfang i samspil med andre fag. Arbejdsformerne består af ca. 2/3 teoretisk undervisning og ca. 1/3 praksis. Teori og praksis skal i videst muligt omfang integreres.

3.3 It

Digitale værktøjer inddrages, hvor det er hensigtsmæssigt, og hvor det naturligt understøtter elevernes læreproces og øvrige deltagelse i det faglige fællesskab. Digitale værktøjer anvendes eksempelvis ved dataopsamling, informationssøgning, simuleringer og præsentationer.

3.4 Samspil med andre fag og faglige temaer

Faget kan indgå i tværfagligt samarbejde, hvor fagene supplerer hinanden i forhold til belysning af relevante faglige sammenhænge og faglige temaer.

3.5 Sproglig opmærksomhed

Mundtligt og skriftligt sprog indgår som en del af faget. Undervisningen skal sikre elevernes sproglige udvikling i form af faglig læsning og skrivning. Undervisningen skal tilrettelægges, så eleven introduceres både mundtligt og skriftligt til fagets begreber og metoder. Eleverne skal lære naturfagets centrale begreber at kende, med henblik på selv at kunne anvende dem i arbejdet med fagets områder. Derfor skal der i alle områder arbejdes med elevernes begrebsforståelse, hvilket kræver, at eleverne bliver bevidste om de faglige begrebers sammenhæng med færfaglige begreber.

Undervisningen skal støtte eleven i udvikling af grundlæggende strategier til at læse, forstå og formidle naturfaglige tekster. Der skal sættes fokus på den skriftlige dimension på D-niveau.

4. Evaluering/Dokumentation

4.1 Løbende evaluering

Formålet med den løbende evaluering af eleven og undervisningen er at sætte fokus på at motivere og styrke elevens oplevelse af at gøre fremskridt og mestre faget.

Evalueringen skal omfatte:

1. Evaluering af elevens læring og udvikling, herunder

- viden, færdigheder og kompetencer
- arbejdsindsats
- engagement og interesse for faget
- ansvar og selvstændighed i undervisningen.

Evalueringen skal ligeledes omfatte en dialog med eleven om uddannelses- og beskæftigelsesvalg set i relation til elevens udbytte af forløbet.

Til at understøtte en dialog mellem eleven og læreren skal der være et værktøj, som synliggør elevens progression. Værktøjet tager afsæt i de mål, der gælder for faget.

2. Evaluering af undervisningen

Undervisningens form og indhold evalueres løbende i forhold til den enkelte elev, ved vejledningssamtaler og i forhold til klassen/gruppen. Evalueringen skal foregå i dialog med eleverne og skal danne baggrund for eventuelle justeringer af undervisningens indhold og af undervisnings- og arbejdsformen.

4.2 Faglig dokumentation/afsluttende standpunktsbedømmelse

Elevens niveaumæssige indplacering (introducerende niveau, G, E eller D-niveau) fremgår af elevens forløbsplan. Forløbsplanens angivelse af elevens niveau justeres i overensstemmelse med, at eleven opnår et højere niveau.

På baggrund af de fastsatte mål i forløbsplanen arbejder elever og lærere systematisk med dokumentation af elevens læring med henblik på at fastholde og synliggøre progression.

Den faglige dokumentation anvendes i forbindelse med evaluering af elevens udvikling og læring, samt i forbindelse med standpunktsbedømmelse ved afslutning af et niveau.

Eleven udarbejder en arbejdsportfolio, der fungerer som dokumentation for elevens læring. Der kan være forskellige former for faglig dokumentation eksempelvis fotodokumentation, digitale produkter, øvelsesvejledninger og projektrapporter.

De nærmere krav og rammer for den faglige dokumentation fastsættes på institutionsniveau.

Der gives afsluttende standpunktsbedømmelse på det niveau (G, E eller D-niveau), der er afsluttet ifølge forløbsplanen, hvis ikke der afholdes prøve i faget. Elevens faglige dokumentation indgår som bedømmelsesgrundlag for standpunktsbedømmelsen. Endvidere bedømmes eleven på baggrund af sin præstation i undervisningen.

Bedømmelseskriterierne ved standpunktsbedømmelse er de samme som ved prøven.

Ved standpunktsbedømmelse anvendes 7-trinsskalaen.

4.3 Afsluttende prøve/prøveformer

Portfolioprøve

Der afholdes prøve på niveau G, E og D. Prøven afholdes som portfolioprøve.

Eksaminanden udvælger under vejledning af læreren to emner med forskelligt naturfagligt indhold fra sin arbejdsportfolio til brug for sin præsentationsportfolio. Materialet skal afspejle eksaminandens aktuelle standpunkt.

Præsentationsportfolioen indeholder beskrivelser af forsøg eller undersøgelser, og kan eksempelvis indeholde billeder, film, plancher, resultater af forsøg eller undersøgelser og anvendt teori. Omfanget af hvert af de bearbejdede emner i præsentationsportfolioen skal normalt maksimalt svare til:

G-niveau: 2 A4-sider

E-niveau: 4 A4-sider

D-niveau: 6 A4-sider.

Præsentationsportfolioen godkendes af læreren som eksaminationsgrundlag, og sendes til censor i god tid inden prøven. Indeholder præsentationsportfolioen fysiske produkter, der ikke kan fremsendes til censor, informeres censor om disse ved vedlagt beskrivelse, billedokumentation eller anden form for information om produktet.

Der eksamineres i det ene eller begge emner afhængigt af eksaminationens forløb. Der er mulighed for at give tid til teknisk forberedelse, for at klargøre eksempelvis en forsøgssopstilling.

Eksaminanden indleder med at fremlægge sin præsentationsportfolio. Herefter former eksaminationen sig som en faglig samtale mellem eksaminand og eksaminator.

Eksaminationstiden er 30 minutter inkl. votering.

4.3.1 Eksaminationsgrundlag

Eksaminandens præsentationsportfolio er eksaminationsgrundlag og udgangspunkt for en faglig samtale.

4.3.2 Bedømmelsesgrundlag

Præsentationsportfolioen, præsentationen af portfolioen og den øvrige mundtlige præstation danner tilsammen grundlag for bedømmelsen.

4.3.3 Bedømmelseskriterier

Ved bedømmelsen lægges der især vægt på, at eksaminanden kan:

G-niveau	E-niveau	D-niveau
<ul style="list-style-type: none"> • anvende fagsproget • anvende modeller • præsentere sin portfolio • vise eller forklare gennemført praktisk arbejde og/eller undersøgelse • forklare teorien bag det praktiske arbejde og/eller undersøgelse • beskrive menneskets samspil med naturen.	<ul style="list-style-type: none"> • anvende korrekt fagsprog • argumentere i samtalen • reflektere over resultater af gennemført praktisk arbejde og/eller undersøgelse • analysere naturfaglige emner og problemstillinger • vise og forklare gennemført praktisk arbejde og/eller undersøgelse samt reflektere over de fundne resultater • analysere samspil mellem mennesket og naturen.	<ul style="list-style-type: none"> • anvende korrekt fagsprog • vurdere resultater af gennemført praktisk arbejde og/eller undersøgelse • forholde sig kritisk til naturfaglige udsagn • redegøre for de naturfaglige teorier, der anvendes i gennemført praktisk arbejde og/eller undersøgelser samt forholde sig kritisk til de fundne resultater • vurdere og perspektivere menneskets samspil med naturen

Karakteren gives på baggrund af en helhedsvurdering af eksaminandens mundtlige præstation, præsentationen af portfolioen og præsentationsportfolioen, dog med vægt på den mundtlige præstation.

Der gives en karakter ud fra 7-trinsskalaen.

PASE - Læreplan

1. Identitet og formål

1.1 Identitet

PASE handler om privatøkonomi og læren om at kunne indgå, kollegialt og professionelt, på en arbejdsplads. Faget skal give en forståelse for vigtigheden af, at eleven dels bliver selvforvaltende, og dels kan samarbejde og indgå på en arbejdsplads eller et videre uddannelsesforløb.

I faget indgår små teoretiske oplæg, gruppearbejde, virksomhedsbesøg, projekter og praktiske øvelser.

I PASE indgår grundlæggende dele af privatøkonomiske områder, kommunikation og samarbejde, arbejdsmarkedets muligheder inden for elevens beskæftigelsesprofil, samt virksomhedsforlagt undervisning og erhvervstræning.

Den praktiske del af PASE kan med fordel integreres i den øvrige undervisning.

1.2 Formål

Undervisningen i PASE sigter mod at styrke elevernes forståelse for betydningen af grundlæggende kompetencer som f.eks. mødestabilitet, kommunikation og samarbejde, arbejdsmarkedsforhold, samt at eleven skal kunne forvalte problemstillinger inden for privatøkonomiske områder som eksempelvis egen økonomi, skatteforhold, løn- og ansættelsesforhold og forsikringer.

Endvidere skal arbejdet med faget udvikle elevens faglige, personlige og sociale kompetencer, og derved øge elevens lyst, motivation og forudsætning for videre uddannelse eller beskæftigelse med selvforsørgelse som mål.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

Undervisningen på G-niveau tilrettelægges med udgangspunkt i elevens forudsætninger og i overensstemmelse med fagets mål.

På G -niveau er målene, at eleven opnår følgende viden, færdigheder og kompetencer

Viden

G-niveau

Eleven har viden om:

- indholdet på en lønseddel
- pension
- personskat, herunder baggrunden for opkrævning af skat
- forskudsopgørelse, årsopgørelse, bestilling af skattekort
- forbrugslån, herunder renter, ÅOP og gældsmæssige faldgrupper
- forskellige typer af forsikringer
- økonomi omkring boligforhold
- simple kommunikationsmodeller og konflikthåndteringsværktøjer
- betydningen af mødetid, tiltaleform, omgangstone, personlig hygiejne og personlig fremtræden
- egen indflydelse på arbejdspladskulturen
- rettigheder og pligter i forhold til ansættelsesforhold
- hvor man kan søge information om en given problemstilling.

Færdigheder

Eleven har færdigheder i at:

- opstille og forstå eget budget
- disponere og træffe valg om forskellige låntyper og økonomiske faldgrupper
- modtage, forstå og udføre en anvist opgave
- eleven skal kunne arbejde selvstændigt og sammen med andre.

Kompetencer

Eleven har kompetencer til at kunne:

- træffe hensigtsmæssige valg i forhold til egen økonomi
- forholde sig til egen rolle og indsats i et samarbejde
- forstå, hvad der bidrager til en inkluderende arbejdspladskultur og anvende den viden i samarbejde
- præsentere opgaver mundtligt, samt redegøre for egen læring.

2.2 Kernestof

Kernestoffet udvælges med udgangspunkt i konkrete problemstillinger, som eleverne kender fra hverdagen, og som kan behandles med fokus på fagets praksisdimension. Kernestoffet vægtes ud fra praksis og omfatter:

G-niveau

- Samarbejdsfærdigheder, herunder anvendelse af en eller flere kommunikationsmodeller, kommunikationens indflydelse på arbejdsmiljøet, konflikthåndtering og samarbejdsøvelser.
- Træning i at modtage, planlægge og udføre en opgave.
- Arbejdspladskultur samt fysisk og psykisk arbejdsmiljø.
- Træning i at tilegne sig kompetence til at indgå i relationer, herunder personlig fremtræden.
- Arbejdsmarkedsforhold, herunder demokrati på arbejdspladsen, den danske model, viden om fagforeningernes og a-kassernes roller, ferielovgivning og funktionærloven.
- Privatøkonomi, herunder lønsedler, skat, privatbudget, finansiering, forsikringer, forbrugsomkostninger.
- Jobsøgningsproces, herunder udarbejdelse af både en opfordret- og uopfordret ansøgning samt CV.
- Almen dannelse inden for kommunikation, herunder digital adfærd, etik og faldgrupper, tavshedspligt og oplysningspligt samt træning i smalltalk.
- Informationssøgning på Borger.dk og brug af e-boks.
- Anvendelsesmuligheder af NemID.

2.3 Supplerende stof

Det vil ikke være muligt at opfylde de faglige mål på grundlag af kernestoffet alene. Det supplerende stof skal uddybe og perspektivere kernestoffet samt udvide elevens faglige horisont i relation til den praksis, produktion eller praktik som eleven arbejder med, eller indgår i.

3. Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

Undervisningen i PASE skal være praksisnær og anvendelsesorienteret. Den skal tage udgangspunkt i elevens egen hverdag og erfaringsverden, samt i nærmiljøet og samfundet.

Undervisningen skal vise sammenhængen mellem fagets teorier og praktiske arbejder, og skal tilrettelægges som en vekselvirkning mellem teori og praksis.

Elevens nysgerrighed, åbenhed og undersøgende holdning skal understøttes.

Undervisningen tilrettelægges på en måde, hvor der er fokus på holddannelse og tryghed i undervisningen.

Eleverne inddrages mest muligt med en anerkendende, positiv og inkluderende tilgang.

Undervisningen skal tilrettelægges, så eleven løbende reflekterer over egen læring.

Undervisningen følger i øvrigt de generelle didaktiske principper for FGU.

3.2 Undervisnings- og arbejdsformer

Undervisningen organiseres i hold og arbejdsfællesskaber.

Arbejdet tilrettelægges helhedsorienteret og i relevant omfang i samspil med andre fag. Arbejdsformerne består af ca. 2/3 teoretisk undervisning og ca. 1/3 praksis. Teori og praksis skal i videst muligt omfang integreres.

Der arbejdes med autentiske og konkrete opgaver i samarbejde med det omkringliggende samfund, hvor det er relevant.

Undervisningen tilrettelægges med mulighed for, at eleverne selv træner færdigheder og kompetencer i forhold til den tilegnede viden. Undervisningen består af korte, teoretiske oplæg med efterfølgende gruppearbejde, projekter eller praktiske opgaver.

Eleverne skal løbende arbejde med fremlæggelser af udvalgte emner, samt dokumentere deres viden og progression i en portfolio. Eleven arbejder med at koble teorien sammen med de praktiske øvelser.

Eleverne skal have mulighed for at blive klogere på bl.a. egne økonomiske forhold, personlig udvikling samt beskæftige sig med egne konkrete problemstillinger, i forhold til at blive klar til arbejde eller uddannelse.

3.3 It

It indgår i undervisningen, hvor det på en naturlig måde understøtter elevernes læringsproces og øvrige deltagelse i det faglige fællesskab, herunder til løbende præsentation og udarbejdelse af portfolio (eksempelvis foto, video og PowerPoint). Til brug af internettet til informationssøgning, herunder kildekritik. It indgår endvidere ved brug af regneark til eksempelvis budgetter og i forhold til anvendelsesmuligheder af NemID, Borger.dk og e-boks.

Der skal være fokus på digital dannelse, der medvirker til, at eleven kan begå sig i den digitale virkelighed på fremtidens arbejdsmarked, hvor digitalisering og teknologisk udvikling er et grundvilkår.

3.4 Samspil med andre fag og faglige temaer

Faget skal indgå i samspil med andre fag, hvor det er relevant, og hvor det kan underbygge indholdet i PASE. Al tværfagligt arbejde skal planlægges under hensyntagen til de faglige mål. Der skal være fokus på, at eleven tilegner sig gode læringsstrategier, som kan overføres fra et fag til et andet.

3.5 Sproglig opmærksomhed

Mundtligt og skriftligt sprog indgår som en del af faget. Undervisningen skal sikre sproglig udvikling i form af faglig læsning og skrivning, og undervisningen skal tilrettelægges, så eleven introduceres mundtligt og skriftligt til fagets ord og metoder.

Eleven skal opnå forståelse for sprogets betydning på en arbejdsplads, herunder kommunikation afpasset til forskelligartede arbejdspladskulturer

Eleven skal opnå viden om og færdigheder i mundtlig, skriftlig og digitalt kommunikation

Eleven skal opnå viden om sprogets betydning for den personlige, sociale- og faglige dannelse

Eleven skal føres fra hverdagssproget over i fagsproget.

4. Evaluering/dokumentation

4.1 Løbende evaluering

Formålet med den løbende evaluering af elevens deltagelse og læring samt af undervisningen er, at sætte fokus på at motivere og styrke elevens oplevelse af at gøre fremskridt og mestre faget.

Evalueringen skal omfatte:

1. Elevens læring og udvikling, herunder

- viden, færdigheder og kompetencer
- arbejdsindsats
- engagement og interesse for faget
- ansvar og selvstændighed i undervisningen.

Evalueringen skal ligeledes omfatte en dialog med eleven om uddannelses- og beskæftigelsesvalg set i relation til elevens udbytte af forløbet.

Til at understøtte en dialog mellem eleven og læreren skal der være et værktøj, og som synliggør elevens progression. Værktøjet tager afsæt i de mål, der gælder for faget.

2. Evaluering af undervisningen

Undervisningens form og indhold evalueres løbende i forhold til den enkelte elev, ved vejledningssamtaler og i forhold til klassen/gruppen. Evalueringen skal foregå i dialog med eleverne og skal danne baggrund for eventuelle justeringer af undervisningens indhold og af undervisnings- og arbejdsformen.

4.2 Faglig dokumentation/afsluttende standpunktsbedømmelse

På baggrund af forløbsplanen arbejder elever og lærere systematisk med dokumentation af elevens læring med henblik på at fastholde og synliggøre progression.

Dokumentationen samles i en arbejdsportfolio. De nærmere krav og rammer for den faglige dokumentation fastsættes af institutionen.

Der gives afsluttende standpunktskarakter, hvis faget ikke er udtrukket til prøve. Arbejdsportfolioen indgår som bedømmelsesgrundlag. Endvidere bedømmes eleven på baggrund af elevens præstation i undervisningen.

Bedømmelsen foretages ud fra elevens opnåelse af viden, færdigheder og kompetencer i forhold til fagets mål samt elevens evne til at evaluere sig selv i forhold til de opstillede videns-, færdigheds- og kompetencemål.

Ved standpunktsbedømmelse anvendes 7-trinsskalaen.

4.3 Afsluttende prøve/prøveformer

Praktisk prøve over flere arbejdsdage

Som grundlag for den mundtlige eksamination stilles eksaminanden en opgave, som løses indenfor to dage. Opgavebeskrivelsen fremsendes til censor som redskab til at bedømme, om opgaven løses i overensstem-

melse med beskrivelsen.

Opgaven stilles af eksaminator og består af fem delopgaver, som repræsenterer kernestoffet bredt, og som har baggrund i en case. Produktet kan være et fysisk produkt, et skriftligt oplæg eller anden dokumentation for løsning af opgaverne.

Ved udlevering af opgaverne sikrer eksaminator sig, at eksaminanden har forstået opgaven, inden løsningen påbegyndes. Eksaminanden kan modtage vejledning under løsningen af den praktiske opgave. Eksaminanden løser opgaven alene eller i samarbejde med andre.

Censor deltager ved den mundtlige eksamination, hvor det udarbejdede produkt fremlægges. Censor udvælger ved eksaminationen minimum to delopgaver, som eksaminanden skal fremlægge.

Den mundtlige eksamination gennemføres dagen efter arbejdsdagens afslutning. Eksaminationen varer 30 min pr. eksaminand, inkl. votering. Den mundtlige eksamination samt bedømmelse er individuel.

4.3.1 Eksaminationsgrundlag

Eksaminationsgrundlaget er den stillede opgave, som casen danner grundlag for.

4.3.2 Bedømmelsesgrundlag

Bedømmelsesgrundlaget er eksaminandens mundtlige præstation. Det fremstillede produkt kan indgå i den samlede bedømmelse.

4.3.3 Bedømmelseskriterier

G-niveau

Ved bedømmelsen lægges der især vægt på, at eksaminanden kan:

- dokumentere sin grundlæggende viden inden for PASE
- anvende fagsprog i sin fremlæggelse
- forklare begreber og metoder.

Karakteren gives på baggrund af eksaminandens mundtlige præstation. Det eksaminandfremstillede produkt kan indgå i den samlede bedømmelse.

Der gives én karakter efter 7-trinsskalaen.

Samfundsfag - Læreplan

1. Identitet og formål

1.1 Identitet

Samfundsfag handler om danske og internationale samfundsforhold. Faget er et dannelsesfag der, på et praktisk og teoretisk grundlag, giver viden om og forståelse af det moderne, globaliserede samfunds dynamik og kompleksitet herunder forbrug, produktion og bæredygtighed. Faget beskæftiger sig med relationen mellem individ og samfund.

1.2 Formål

Formålet med faget er, at udvikle elevernes viden, færdigheder og kompetencer så eleverne kvalificeres til at deltage aktivt og ansvarligt i et demokratisk samfund.

På grundlag af konkret viden og konkrete færdigheder skal eleven ved anvendelse af samfundsfaglige metoder, udvikle kompetencer på følgende områder: politik, arbejdsmarkedet, økonomi, sociale- og kulturelle forhold, miljø, bæredygtighed og internationale forhold.

Formålet med faget er yderligere, at eleven, også i praksis, forstår sig selv og hverdagslivet som en del af samfundet, hvor der, i et samfundsmæssigt perspektiv, sker gensidige påvirkninger. Eleverne skal udvikle kritisk sans, handlekompetencer og et personligt tilegnet værdigrundlag, der styrker deres forudsætninger for aktiv medvirken som medborgere i et demokratisk samfund.

Undervisning i samfundsfag danner grundlag for videre uddannelse. Eleven tilegner sig evner til at anvende forskellige arbejdsformer, samarbejde, opsøge viden, samt forholde sig kommunikerende, ansvarligt og reflekterende til sin omverden.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

Undervisningen på introducerende niveau tilrettelægges med udgangspunkt i elevens forudsætninger og i overensstemmelse med de mål, der fremgår af elevens uddannelses- og forløbsplan. Undervisningen på introducerende niveau skal give eleven konkret og praktisk introduktion til faget og give eleven faglige forudsætninger for at indgå på et undervisningsniveau.

På undervisningsniveauerne G, E, og D er målene, at eleven opnår følgende viden, færdigheder og kompetencer:

Viden

G - niveau	E - niveau	D - niveau
Eleven har viden om: <ul style="list-style-type: none"> • demokrati som politisk styreform • den danske velfærdsmodel • samfundsøkonomi herunder grundlæggende produktionsformer • ressourcer og forbrug • socialisering, sociale og • aktuelle samfunds-faglige problemstillinger lokalt, nationalt og globalt • grundlæggende undersøgelsesmetoder og fagets sprog • mediers betydning for samfundsdebatten.	Eleven har viden om: <ul style="list-style-type: none"> • demokratiopfattelser, politisk deltagelse og processer • politiske systemer, partier, magtformer og beslutningsprocesser • typer af velfærdsmodeller • samfunds-fagsøkonomi, ressourceanvendelse og forbrug og miljø • arbejdsmarkedet, arbejdsmiljø og den danske model • socialisering herunder mønstre og processer • væsentlige internationale og globale problemstillinger herunder elementer af EU-samarbejdet • mediernes betydning for den politiske dagsorden og beslutninger • samfunds-faglige undersøgelsesmetoder og sprog.	Eleven har viden om: <ul style="list-style-type: none"> • det politiske og økonomiske system, demokratiske processer og beslutninger i Danmark • velfærdsmodeller og velfærdssamfundets forandringer • arbejdsmarkedets organisering herunder den danske model • socialisering herunder mønstre og processer • internationale forholds betydning for Danmarks handlemuligheder • om mediernes betydning for den politiske proces • samfunds-faglige undersøgelsesmetoder og sprog.

Færdigheder

<p>Eleven har færdigheder i at:</p> <ul style="list-style-type: none"> • redegøre for hovedlinjerne i det danske demokratiske system • beskrive sin rolle som forbruger og forklare den danske økonomi på et basalt niveau • redegøre for socialiseringsprocesser og identitetsdannelse • redegøre for sociale og kulturelle forskelle i Danmark • foretage enkle informationssøgninger og undersøgelser om samfundsaglige forhold. 	<p>Eleven har færdigheder i at:</p> <ul style="list-style-type: none"> • formidle grundlæggende samfundsaglig viden • diskutere aktuelle politiske, samfundsaglige og internationale problemstillinger • diskutere velfærdsproblematikker • redegøre for enkle mekanismer i samfundsøkonomien • redegøre for socialiseringsprocesser og identitetsdannelse • forstå årsagerne til sociale og kulturelle forskelle og deres betydning for forholdet mellem individ og samfund • under vejledning, søge og udvælge nyheder og vurdere kilders troværdighed. 	<p>Eleven har færdigheder i at:</p> <ul style="list-style-type: none"> • diskutere aktuelle politiske og samfundsaglige problemstillinger • forholde sig til det politiske system i Danmark • indhente viden om samfundsaglige forhold fra forskellige medier og forholde sig kritisk til disse • redegøre for socialiseringsprocesser og identitetsdannelse • forstå årsagerne til sociale og kulturelle forskelle og deres betydning for forholdet mellem individ og samfund • diskutere eksempler på samfundsøkonomiske forhold, herunder sammenhængen mellem samfundets økonomi og internationale udvikling, • på et grundlæggende niveau, forholde sig til udvikling i internationale forhold.
--	--	--

Kompetencer

<p>Eleven har kompetencer til at kunne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • arbejde med samfundsaglige problemstillinger • deltage i diskussioner om samfundsaglige forhold • forholde sig til samspillet mellem individ og samfund • tage stilling til og handle i forhold til sociale og kulturelle sammenhænge og problemstillinger • forklare sin rolle som medborger i det danske samfund på et grundlæggende niveau • forholde sig til sit eget forbrug og betydningen i forhold til miljø og bæredygtighed • arbejde selvstændigt med og forklare enkle samfundsaglige problemstillinger • samarbejde og indgå i dialog om simple samfundsaglige projekter og egne undersøgelser. 	<p>Eleven har kompetencer til at kunne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • identificere og arbejde med samfundsaglige processer og problemstillinger • diskutere udvalgte samfundsaglige problemstillinger • forholde sig til og diskutere samspillet mellem individ og samfund • tage stilling til og handle i forhold til sociale og kulturelle sammenhænge og problemstillinger • forholde sig til sin rolle som aktiv medborger i det danske samfund • anvende samfundsagligt sprog, begreber og viden til at forklare samfundsaglige problemstillinger • forklare forbrug og betydningen i forhold til miljø og bæredygtighed • forholde sig kritisk til medier og samfundsdebat • udvælge og arbejde med forskellige undersøgelsesmetoder selvstændigt og i samarbejde med andre. 	<p>Eleven har kompetencer til at kunne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • identificere og udvælge relevante faglige aktiviteter ved arbejde med samfundsaglige processer og problemstillinger • deltage aktivt i diskussioner om udvalgte samfundsaglige problemstillinger • tage selvstændig stilling til samfundsaglige problemstillinger • forholde sig kritisk til og diskutere samspillet mellem individ og samfund • tage stilling til og handle i forhold til sociale og kulturelle sammenhænge og problemstillinger • forholde sig kritisk til sin rolle som aktiv medborger i det danske samfund • vurdere medier og deres formidling af nyheder kritisk • samarbejde med andre omkring forskellige undersøgelsesmetoder og vurderinger af processer og resultater • indsamle data og foretage kritisk analyse af resultaterne på et grundlæggende metodisk niveau.
---	--	--

2.2 Kerne stof

Kerne stoffet udvælges med udgangspunkt i konkrete problemstillinger, som eleverne kender fra hverdagen og som kan behandles med fokus på fagets praksisdimension. 1/3 af undervisningen skal bestå af praksis, og det samfundsvidenskabelige stof, såvel kerne stof som supplerende stof, skal i videst muligt omfang tage udgangspunkt i denne praksis. Kerne stoffet kan desuden vægtes ud fra denne praksis.

Kerne stoffet omfatter:

Introducerende niveau	G-niveau	E-niveau	D-niveau
<p><i>Politik</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • det politiske system i Danmark • økonomi • forhold mellem privat- og samfundsøkonomi • velfærdssamfundet. 	<p><i>Politik</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • grundloven • demokrati og menneskerettigheder • ideologier • det politiske system og de politiske partier • magtens tredeling • mediernes rolle som den fjerde statsmagt • retsvæsen. <p><i>Økonomi</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • den danske velfærdsmodel • forbrug. 	<p><i>Politik</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • grundloven • ideologier og det politiske system herunder de politiske partier • mediernes politiske funktion • internationaliseringen - herunder EU's betydning for dansk politik og økonomi. <p><i>Økonomi</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • økonomiske kredsløbsmodeller • velfærdsmodeller • levevilkår • markeds mekanismer: udbud og efterspørgsel. 	<p><i>Politik</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • grundloven • ideologier og det politiske system og de enkelte partiers standpunkter • mediernes politiske funktion • internationaliseringen - herunder internationale organisationers betydning for dansk politik og økonomi • interesseorganisationer. <p><i>Økonomi</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • økonomiske kredsløbsmodeller • økonomisk politik • velfærdsmodeller.
<p><i>Sociale og kulturelle forhold</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • socialisering, identitet og sociale og kulturelle forskelle i Danmark. 	<p><i>Sociale og kulturelle forhold</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • socialiseringsmønstre herunder ulighed og dens konsekvenser • sociale og kulturelle forskelle i Danmark. 	<p><i>Sociale og kulturelle forhold</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • socialiseringsmønstre herunder ulighed og dens konsekvenser <p>sociale og kulturelle forskelle i Danmark.</p> <p><i>Arbejdsmarkedet</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • den danske model • arbejdsmiljø • arbejdsmarkedets organisationer. 	<p><i>Sociale og kulturelle forhold</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • socialiseringsmønstre herunder ulighed og dens konsekvenser • sociale og kulturelle forskelle og forklaringsmodeller. <p><i>Arbejdsmarkedet</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • den danske model • arbejdsmiljø • arbejdsmarkedets organisationer.
<p><i>Bæredygtighed</i></p>	<p><i>Bæredygtighed</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • miljøpolitik • forbrug. 	<p><i>Bæredygtighed</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • miljøpolitik • forbrug. 	<p><i>Bæredygtighed</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • globalisering og miljøproblemer • bæredygtig udvikling og økonomisk vækst.

2.3 Supplerende stof

Det vil ikke være muligt at opfylde de faglige mål på grundlag af kernestoffet alene. Det supplerende stof skal uddybe og perspektivere kernestoffet samt udvide elevens faglige horisont i relation til den praksis, produktion eller praktik eleven arbejder med eller indgår i.

3. Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

Undervisning i samfundsfag skal tilrettelægges praksisnær og anvendelsesorienteret i tematiske helheder, der udspringer af elevernes erfaringsverden og af de aktuelle samfundsfagsmæssige forhold.

Undervisning i samfundsfag bør have udgangspunkt i aktuelle eksemplariske emner og problemstillinger, således, at der skabes en helhedsorienteret og praksisnær undervisning.

De aktuelle emner og problemstillinger skal udvælges, så de kan fungere som eksempler for undervisningens elementære faglige begreber, teorier og sammenhænge samt fagets fundamentale metoder til at systematisere og generalisere. I denne sammenhæng skal der gives plads til innovative idéer og arbejdsformer.

Undervisningen skal bygge på kommunikation og dialog. Eleverne skal, gennem egne fortællinger og erfaringer, inddrages i udvælgelse af samfundsfagsmæssige problemstillinger. Ved at arbejde narrativt med de hverdagsaktuelle emner og problemstillinger, får eleverne mulighed for at sætte ord på, og blive bevidste, om deres egen rolle som medborgere i samfundet.

Der skal lægges vægt på, at den enkelte elev får mulighed for, på et fagligt grundlag, at debattere samfundsfaglige problemstillinger. De etiske og kommunikative aspekter skal altid overvejes i valg af de aktuelle emner og problemstillinger. Undervisningen følger i øvrigt de generelle didaktiske principper for FGU.

3.2 Undervisnings- og arbejdsformer

Arbejdsformen består af en vekslen mellem teori og praksis. Hensigten er *ikke*, at der skal gennemføres henholdsvis teoretisk og praktisk undervisning, men at praksis og teori i videst muligt omfang er integreret. Derfor skal undervisningen tilrettelægges afvekslende med praktiske arbejdsformer således, at der kan ske en kobling mellem elevernes hverdagsliv, produktionerne på værkstederne, uddannelses- og arbejdslivet samt samfundsfaglige områder.

Undervisningen og arbejdsformerne skal tage udgangspunkt i elevernes forudsætninger og elevernes hverdag således, at eleverne får mulighed for at tilegne sig viden og anvende denne viden.

Undervisningen skal fremme elevernes evne til at undersøge, dokumentere og formidle samt forholde sig ansvarligt og reflekterende til samfundsfaglige problemstillinger.

På D-niveau skal eleverne introduceres til samfundsfagets skriftlige dimension. Det vil være hensigtsmæssigt at integrere den skriftlige dimension i elevernes faglige dokumentation med den tilhørende nødvendige progression. Den skriftlige dimension på D-niveau støtter eleverne til at anvende fagets teori og praksis i et nuanceret sprog.

3.3 It

Anvendelse af it i samfundsfag bør understøtte viden, færdigheder, evner og kompetencer, der kræves for at blive kompetente borgere i videnssamfundet.

I undervisningen bør læreren have særligt fokus på elevernes teknologiske mestring. Teknologisk mestring forstås som det at kunne anvende moderne teknologier og applikationer til informationssøgning, at forholde sig til sociale medier og etik, digitale egenproduktioner (diagrammer, billede, video, præsentationer, online produktioner), dataopsamling samt undersøgelser og research.

Anvendelse af it skal understøtte elevernes faglige progression og deltagelse i det faglige fællesskab.

3.4 Samspil med andre fag og faglige temaer

Faget skal indgå i samspil med andre fag, hvor det er relevant. Al tværfagligt arbejde skal planlægges under hensyntagen til de faglige mål. Der skal være fokus på, at eleverne tilegner sig gode læringsstrategier, som de kan overføre fra et fag til et andet. De meningsgivende helheder findes i relevant omfang i relation til andre fag som fx matematik, dansk og naturfag eller faglige temaer.

3.5 Sproglig opmærksomhed

Mundtligt og skriftligt sprog indgår som en del af de faglige temaer. Undervisningen skal sikre elevernes sproglige udvikling i form af faglig læsning og skrivning. Undervisningen skal tilrettelægges, så eleven introduceres både mundtligt og skriftligt til fagets metoder og begreber. Eleverne skal lære samfundsfagets centrale begreber at kende, med henblik på selv at kunne anvende dem i arbejdet med fagets områder. Derfor skal der i alle områder arbejdes med elevernes begrebsforståelse, hvilket kræver at eleverne bliver bevidste om de faglige begrebers sammenhæng med førfaglige begreber.

Elevens opmærksomhed skal i forbindelse med faglig læsning rettes mod forskellige teksters særlige karakteristika og forskellige kommunikative formål.

Det er væsentligt, at eleverne bliver fortrolige med sproget i samfundsfag, som det kommer til udtryk i skrift og tale, således at det kan knyttes an til kompetenceområderne. Der skal sættes fokus på den skriftlige dimension på D-niveau, hvilket vil gøre eleverne i stand til at studere videre på et højere niveau.

4. Evaluering/dokumentation

4.1 Løbende evaluering

Formålet med den løbende evaluering af elevens deltagelse og læring samt af undervisningen er at sætte fokus på at motivere og styrke elevens oplevelse af at gøre fremskridt og mestre faget.

Evalueringen skal omfatte:

1. Elevens læring og udvikling, herunder

- viden, færdigheder og kompetencer
- arbejdsindsats
- engagement og interesse for faget
- ansvar og selvstændighed i undervisningen

Evalueringen skal ligeledes omfatte en dialog med eleven om uddannelses- og beskæftigelsesvalg set i relation til elevens udbytte af forløbet.

Til at understøtte en dialog mellem eleven og læreren skal der være et værktøj, som synliggør elevens progression. Værktøjet tager afsæt i de mål, der gælder for faget.

2. Evaluering af undervisningen

Undervisningens form og indhold evalueres løbende i forhold til den enkelte elev, ved vejledningssamtaler og i forhold til klassen/gruppen. Evalueringen skal foregå i dialog med eleverne og skal danne baggrund for eventuelle justeringer af undervisningens indhold og af undervisnings- og arbejdsformen.

4.2 Faglig dokumentation/afsluttende standpunktsbedømmelse

Elevens niveaumæssige indplacering (introducerende niveau, G, E eller D-niveau) fremgår af elevens forløbsplan. Forløbsplanens angivelse af elevens niveau justeres i overensstemmelse med, at eleven opnår et højere niveau.

På baggrund af forløbsplanen arbejder elever og lærere systematisk med dokumentation af elevens læring med henblik på at fastholde og synliggøre progression.

Den faglige dokumentation anvendes i forbindelse med evaluering af elevens udvikling og læring, samt i forbindelse med standpunktsbedømmelse ved afslutning af et niveau.

Eleven udarbejder løbende i uddannelsestiden produkter, som dokumenterer elevens arbejde med faget. Produkterne tager udgangspunkt i undervisningen og de faglige mål, og indeholder faglige emner og problemstillinger fra hverdagslivet eller arbejdslivet. Læreren kommenterer produkterne, hvorefter eleven har mulighed for at kvalificere dem. Produktet kan bestå af projektrapporter, rapport med fotodokumentation, opgavebeskrivelse, notater eller andre praktiske eller digitale produkter. Produktet skal demonstrere viden om grundlæggende fagsprog, og redegøre for enkle faglige begreber og problemstillinger. Dokumentationen samles i en arbejdsportfolio.

De nærmere krav og rammer for den faglige dokumentation fastsættes på institutionsniveau.

Der gives afsluttende standpunktsbedømmelse på det niveau (G, E eller D-niveau), der er afsluttet ifølge forløbsplanen, hvis ikke der afholdes prøve i faget. Elevens faglige dokumentation indgår som bedømmelsesgrundlag for standpunktsbedømmelsen. Endvidere bedømmes eleven på baggrund af sin præstation i undervisningen. Bedømmelseskriterierne ved standpunktsbedømmelse er de samme som ved prøven.

Ved standpunktsbedømmelse anvendes 7-trinsskalaen.

4.3 Afsluttende prøve/prøveform

På alle niveauer afholdes portfolioprøve.

Niveau G

På baggrund af sin arbejdsportfolio udarbejder eksaminanden en præsentationsportfolio. Portfolioen skal indeholde dokumentation for eksaminandens arbejde med to forskellige emner og omfatte samfundsfaglige problemstillinger fra hverdagslivet eller arbejdslivet. Læreren fastsætter de nærmere

rammer for portfolioens udformning, indhold og omfang.

Læreren skal godkende præsentationsportfolioen som eksaminationsgrundlag. Præsentationsportfolioen udarbejdes individuelt eller i grupper af højst tre eksaminander og fremsendes til censor forud for prøven.

Der afholdes en mundtlig prøve á 30 minutters varighed per eksaminand - inklusiv votering. Prøven kan tilrettelægges som en gruppeprøve. Portfolioen danner udgangspunktet for den faglige dialog ved eksaminationen.

Niveau E

På baggrund af sin arbejdsportfolio udarbejder eksaminanden en præsentationsportfolio. Portfolioen skal indeholde dokumentation for eksaminandens arbejde med to forskellige emner med tydelige samfundsfaglige problemstillinger og temaer fra hverdagslivet eller arbejdslivet. Læreren fastsætter de nærmere rammer for portfolioens udformning, indhold og omfang.

Læreren skal godkende præsentationsportfolioen som eksaminationsgrundlag. Præsentationsportfolioen udarbejdes individuelt eller i grupper af højst tre eksaminander og fremsendes til censor forud for prøven.

Der afholdes en mundtlig prøve á 30 minutters varighed per eksaminand - inklusiv votering. Prøven kan tilrettelægges som en gruppeprøve. Portfolioen danner udgangspunktet for den faglige dialog ved eksaminationen.

Niveau D

På baggrund af sin arbejdsportfolio udarbejder eksaminanden en præsentationsportfolio. Portfolioen skal indeholde dokumentation for eksaminandens arbejde med to forskellige emner med mere komplekse faglige problemstillinger og perspektiveringer til samfundsfaglige eller erhvervsfaglige temaer. Læreren fastsætter de nærmere rammer for portfolioens udformning, indhold og omfang.

Læreren skal godkende præsentationsportfolioen som eksaminationsgrundlag. Præsentationsportfolioen udarbejdes individuelt eller i grupper af højst tre eksaminander og fremsendes til censor forud for prøven. Der afholdes en mundtlig prøve á 30 minutters varighed per eksaminand - inklusiv votering. Prøven kan tilrettelægges som en gruppeprøve. Portfolioen danner udgangspunktet for den faglige dialog ved eksaminationen.

4.3.1 Eksaminationsgrundlag

Niveau G, E og D

Eksaminandens præsentationsportfolio udgør eksaminationsgrundlaget. Eksaminationen starter med eksaminandens fremlæggelse af sin præsentationsportfolio.

4.3.2 Bedømmelsesgrundlag

Niveau G, E og D

Bedømmelsesgrundlaget er eksaminandens mundtlige præstation og eksaminandens præsentationsportfolio.

4.3.3 Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminanden opfylder de faglige mål. Ved bedømmelsen lægges især vægt på, at eksaminanden kan:

G-niveau	E-niveau	D-niveau
<ul style="list-style-type: none"> • demonstrere relevant brug af faglige begreber • indgå i dialog om de faglige problemstillinger fra hverdagslivet eller arbejdslivet • tage stilling til relevante faglige problemstillinger fra hverdagslivet eller arbejdslivet • inddrage erhvervsmæssige og samfundsaglige forhold i præsentationen.	<ul style="list-style-type: none"> • udtrykke sig i et korrekt fagligt sprog • redegøre for enkle samfundsaglige begreber og modeller • tage stilling til relevante, aktuelle og faglige problemstillinger fra hverdagslivet eller arbejdslivet • inddrage erhvervsmæssige og samfundsaglige forhold i præsentationen.	<ul style="list-style-type: none"> • diskutere og udtrykke sig klart og præcist i et korrekt fagligt sprog • vise forståelse for og anvende samfundsaglige begreber og modeller • demonstrere overblik og faglige sammenhænge • forholde sig kritisk til samfundsmæssige problemstillinger på et fagligt grundlag • perspektivere faget i forhold til erhvervsfaglige og samfundsaglige forhold.

Karakteren gives på baggrund af en helhedsvurdering af eksaminandens mundtlige præstation og præsentationsportfolioen, dog med vægt på den mundtlige præstation.

Der gives én karakter efter 7-trinsskalaen.

Teknologiforståelse – Læreplan

1. Identitet og formål

1.1 Identitet

Teknologiforståelse er et almindende og studieforberedende it-fag med fokus på det undersøgende og skabende. Det behandler og udfolder temaer indenfor ”digital dannelse” og ”kvalificeret anvendelse” af digitale teknologier, som i stadigt stigende omfang omgiver og inddrager borgeren. Dette indbefatter forståelse og indsigt i design og programmering af digitale produkter.

1.2 Formål

Faget bidrager til, at eleverne opnår viden, færdigheder og kompetencer til at kunne arbejde og forholde sig analytisk, praktisk og produktivt til digitale teknologier. Dette med henblik på at styrke elevernes forudsætninger for at begå sig og deltage som unge digitale borgere i samfundet.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

Undervisningen på G-niveau tilrettelægges med udgangspunkt i elevens forudsætninger og i overensstemmelse med fagets mål.

På G -niveau er målene, at eleven opnår følgende viden, færdigheder og kompetencer:

Eleven har viden om:

- grundlæggende it-faglige begreber, sprog og implikationer
- it's grundlæggende egenskaber, principper og betydning i samfundet
- praktiske og dagligdags problemstillinger, der håndteres eller løses via it
- prototyper og designprocesser
- simple algoritmer og programmering.

Eleven har færdigheder i at:

- udføre enkle søgninger og sorteringer af data
- undersøge og afgrænse it-specifikke emner efter vejledning
- organisere og præsentere data, samt resultater i en it-baseret portfolio-struktur
- undersøge digitale løsninger på praktiske problemer
- identificere etiske problemstillinger i anvendelsen af digitale teknologier
- deltage i digitale fællesskaber i arbejdet med faglige problemstillinger
- anvende og tilrette programmerede teknologier.

Eleven har kompetencer til at kunne:

- arbejde selvstændigt og i grupper med enkle undersøgelser af it-faglig karakter
- tilrettelægge, designe og programmere enkle digitale produkter
- handle med dømmekraft i situationer, der handler om it-sikkerhed såvel som etiske aspekter i anvendelsen af digitale teknologier og data
- behandle problemstillinger fra praksis it-fagligt og sammenfatte resultaterne heraf

- forholde sig til digitale teknologiers konsekvenser for individ, fællesskab og samfund
- udvise et personligt og reflekteret engagement, der fremmer egen motivation og lyst til læring.

2.2 Kerne stof

Kerne stoffet udvælges med udgangspunkt i konkrete problemstillinger eller tematikker, som eleverne kender fra hverdagen, og som kan behandles med fokus på fagets praksisdimension. 1/3 af undervisningen skal bestå af praksis, og kerne stof såvel som supplerende stof, skal i videst muligt omfang tage udgangspunkt i denne praksis. Kerne stoffet kan desuden vægtes ud fra denne praksis.

Kerne stoffet omfatter:

- it-faglige begreber og implikationer (fx privathed, sikkerhed og validitet af data) samt grundlæggende egenskaber og principper forbundet med it, fx digitalisering og automatisering
- digitale platforme og applikationer til anvendelse i privat, samfundsmæssig og professionelt regi
- digitalt design og designprocesser, herunder analyse og afkodning af digitale produkters formål og effekt
- algoritmer, herunder afprøvning og vurdering af forskellige algoritmers anvendelighed
- it-sikkerhed: fx Kendskab til logning, filtre, alias, valg af login og password
- data-etik: fx deling af data, BIG-DATA-konsekvenser, personligt ansvar i datahåndtering
- simpel programmering: anvendelse af fx kommandoer, betingelser og løkker i både blok- og tekstbaseret programmering.

2.3 Supplerende stof

Det vil ikke være muligt at opfylde de faglige mål på grundlag af kerne stoffet alene. Det supplerende stof skal uddybe og perspektivere kerne stoffet samt udvide elevens faglige horisont i relation til den praksis, produktion eller praktik eleven arbejder med eller indgår i.

3. Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

Undervisningen tager udgangspunkt i det it-faglige niveau, som eleverne har – og søger at udvide dette med en praktisk og eksperimentel tilgang.

Undervisningen skal synliggøre sammenhængen mellem digitale platforme og programmer, som eleverne kender og anvender i deres dagligdag samt de mekanismer og strategier, der ligger bag ved disse platforme. Elevernes nysgerrighed, åbenhed og intuitive tilgang til teknologi skal understøttes og fagliggøres.

Undervisningen følger i øvrigt de generelle didaktiske principper for FGU.

3.2 Undervisnings- og arbejdsformer

Undervisningen tilrettelægges med individuelt arbejde og gruppearbejde, afhængigt af emnevalg og elevernes forudsætninger.

Emner og valgte arbejdsformer skal tilrettelægges således, at eleverne oplever og opnår en faglig progression, både på det teknologi-faglige og det metodiske niveau.

Arbejdet tilrettelægges helhedsorienteret og i relevant omfang i samspil med andre fag. Arbejdsformerne

består af ca. 2/3 teoretisk undervisning og ca. 1/3 praksis.
Teori og praksis skal i videst mulig omfang integreres.

3.3 It

It i almindelighed og digital dannelse i særdeleshed, er selve fagets kerne – hvorfor it indgår både som et skabende værktøj, men også som et kulturelt fænomen, der skal kunne analyseres og beskrives.

3.4 Samspil med andre fag og faglige temaer

Faget er kendetegnet ved at have interessefællesskaber med både humanistiske, naturvidenskabelige og samfundsfaglige fag.

Faget skal indgå i samspil med andre fag og faglige temaer, hvor det er relevant. Tværfagligheden skal tilgodes de faglige mål.

3.5 Sproglig opmærksomhed

Mundtligt og skriftligt sprog indgår som en del af faget. Undervisningen skal sikre sproglig udvikling i form af faglig læsning og skrivning. Desuden skal undervisningen tilrettelægges, så eleverne introduceres mundtligt og skriftligt til fagets terminologi og metoder.

Undervisningen skal støtte eleven i udvikling af grundlæggende strategier til at læse, forstå og formidle it-faglige tekster og på den måde bevæge sig fra hverdagssprog til fagsprog.

4. Evaluering/dokumentation

4.1 Løbende evaluering

Formålet med den løbende evaluering af elevens deltagelse og læring, samt af undervisningen er, at sætte fokus på at motivere og styrke elevens oplevelse af at gøre fremskridt og mestre faget.

Evalueringen skal omfatte:

1. Elevens læring og udvikling, herunder

- viden, færdigheder og kompetencer
- arbejdsindsats
- engagement og interesse for faget
- ansvar og selvstændighed i undervisningen.

Evalueringen skal ligeledes omfatte en dialog med eleven om uddannelses- og beskæftigelsesvalg, set i relation til elevens udbytte af forløbet.

Til at understøtte en dialog mellem eleven og læreren skal der være et værktøj, som synliggør elevens progression. Værktøjet tager afsæt i de mål, der gælder for faget.

2. Evaluering af undervisningen

Undervisningens form og indhold evalueres løbende i forhold til den enkelte elev ved vejledningssamtaler og i forhold til klassen/gruppen.

Evalueringen skal foregå i dialog med eleverne, og skal danne baggrund for eventuelle justeringer af undervisningens indhold og af undervisnings- og arbejdsformen.

4.2 Faglig dokumentation/afsluttende standpunktsbedømmelse

På baggrund af forløbsplanen arbejder elever og lærere systematisk med dokumentation af elevens læring, med henblik på at fastholde og synliggøre progression.

Den faglige dokumentation anvendes i forbindelse med evaluering af elevens udvikling og læring, samt i forbindelse med standpunktsbedømmelse ved afslutning af et niveau.

Eleven udarbejder løbende i uddannelsestiden produkter, som dokumenterer elevens arbejde med faget. Produkterne tager udgangspunkt i undervisningen og de faglige mål, og indeholder faglige emner og problemstillinger fra hverdagslivet eller arbejdslivet. Læreren kommenterer produkterne, hvorefter eleven har mulighed for at kvalificere dem. Produktet kan bestå af projektrapporter, rapporter med fotodokumentation, opgavebeskrivelser, notater eller andre praktiske eller digitale produkter. Produktet skal demonstrere viden om grundlæggende fagsprog, og redegøre for enkle faglige begreber og problemstillinger.

Elevens dokumentation samles i en arbejdsportfolio, som skal danne grundlag for udarbejdelsen af en præsentationsportfolio til brug ved prøven.

De nærmere krav og rammer for den faglige dokumentation fastsættes på institutionsniveau.

Der gives afsluttende standpunktsbedømmelse, hvis faget ikke er udtrukket til prøve.

Elevens faglige dokumentation indgår som bedømmelsesgrundlag.

Endvidere bedømmes eleven på baggrund af elevens præstation i undervisningen.

Bedømmelseskriterierne ved standpunktsbedømmelse er de samme som ved prøven.

Ved standpunktsbedømmelse anvendes 7-trinsskalaen.

4.3 Afsluttende prøve/prøveformer

Portfolioprøve

Prøven afholdes som portfolioprøve.

På baggrund af sin arbejdsportfolio udarbejder eksaminanden en præsentationsportfolio.

Præsentationsportfolioen indeholder udvalgt og bearbejdet materiale fra arbejdsportfolioen, således at det bearbejdede materiale afspejler eksaminandens aktuelle standpunkt.

Præsentationsportfolioen skal indeholde dokumentation for eksaminandens arbejde med to forskellige emner fra faget. Læreren fastsætter de nærmere rammer for præsentationsportfolioens udformning, indhold og omfang.

Præsentationsportfolioen udarbejdes individuelt eller i grupper af højst tre eksaminander og fremsendes til censor forud for prøven. Indeholder portfolioen fysiske produkter, der ikke kan fremsendes til censor, informeres censor om disse ved vedlagt beskrivelse, billedokumentation eller anden form for information om produktet.

Læreren godkender præsentationsportfolioen som eksaminationsgrundlag.

Der afholdes en mundtlig prøve á 30 minutters varighed pr. eksaminand inkl. votering. Prøven kan tilrettelægges som en gruppeprøve. Eksaminanderne bedømmes individuelt. Portfolioen danner udgangspunktet for den faglige dialog ved eksaminationen.

4.3.1 Eksaminationsgrundlag

Eksaminandens præsentationsportfolio udgør eksaminationsgrundlaget. Eksaminationen starter med eksaminandens fremlæggelse af sin præsentationsportfolio.

4.3.2 Bedømmelsesgrundlag

Bedømmelsesgrundlaget er eksaminandens mundtlige præstation og eksaminandens præsentationsportfolio.

4.3.3 Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens opfylder de faglige mål. Ved bedømmelse lægges især vægt på, at eksaminanden kan:

G-niveau

- demonstrere relevant brug af faglige begreber
- indgå i dialog om de faglige problemstillinger fra hverdagslivet eller arbejdslivet
- tage stilling til relevante faglige problemstillinger fra hverdagslivet eller arbejdslivet.

Karakteren gives på baggrund af en helhedsvurdering af eksaminandens mundtlige præstation og præsentationsportfolioen, dog med vægt på den mundtlige præstation.

Der gives én karakter efter 7-trinsskalaen.